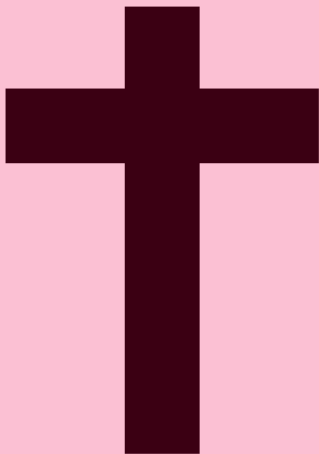

Alla la Kitabu Seniman

Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language
of Guinea

Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Sankaran Maninka
de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030

Contents

Luka	1
Kalatikailu	47
Yakuba	55

Kitabu mən səbēni Nabi Luka bolo

Kitabu mən səbēni Nabi Luka bolo

¹ Ko ba doilu dafanin an tēma yan. Wo bolo ma, mōō siyaman da wuli ka wo kibaro mafenē ka a seḅe damira. ² Menilu ka wo bēē kēni yen ie ɲa la ka sereya kēbi a damira waati la, a ni menilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a bēē lase an ma. Alu ka a lase ɲa mən ma, a seḅebailu ye a seḅela wo ɲa le ma. ³ N terice ɲuma Teyofili, n fanan da ko wo bēē fēsefese kēbi a damira waati. Wo le rō, n da a yen ko n ka kan ka a bēē seḅe koɲuma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lōn ko i karanni ko mən na, wo ye tɲa jere jere le ri.

Mēleka ka Yaya sərən ko fō

⁵ Waati wo rō, Herodi tere ye Jude maratiiyala. Wo tuma,

sarakalasela do tere ye, mən tōō ko Sakariya. A tere ye Abiya la sarakalasela dekuru le rō. A muso, Elisabeti, fanan tere sarakalasela kuntiiba Haruna bōnsōn de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tere ye mōō telenin de ri Alla ɲakōrō. Alu tere ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bēē bonyala. ⁷ Kōni den tun tē ie bolo, baa Elisabeti tere ye densōrōnbali le ri. Alu fila tun da kōrōya.

⁸ Lon do rō, dakun sera Sakariya la sarakalasela dekuru ma ko alu ye wa sarakalase diya Allabatobonba la. ⁹ Ka bēn ie la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yōrō seniman kōndō. ¹⁰ Wusulan wa kē janinna waati mən na, jama ba ye Alla matarala kēne ma Allabatobonba kōma.

¹¹ Wo tuma, Maari Alla la mēleka nara i lakēnemaya Sakariya ɲakōrō. Mēleka wo ka i lō wusulan saraka bō diya bolokinin fē. ¹² Sakariya ka

mēleka yen tuma mən na ka a magban. A silanda kojuuya. ¹³ Kōni mēleka ka a fō a yē ko: «Sakariya, i kana silan. I ra mən ɲinin matarali rō, Alla ra wo mən. I muso Elisabeti ri dence sōrōn i yē. I ye den tōō la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya koseḅe. A wa sōrōn, mōō siyaman di sewa bākē wo, ¹⁵ baa den wo kētō mōō ba le ri Maari ɲakōrō. A tē rēsēnji wala dōlō su su min habadan. Kēbi a na kōnō ma ye a la Alla la Nin Seniman ye a fē. ¹⁶ A ri kē sababu ɲuma ri, mən di Isirayeli mōōilu siyaman laseyi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari ɲefe, ka Alla la baara kē. A la hankili ni a la fanka ye ikomin Nabi Eli fanan tere ye ɲa mən ma. Wo rō, a ri deni ni ie failu tē rabēn, ka mōō muruntini yeleman ka kē mōō seḅe ri, ka Alla la mōōilu rabēn ka ie bila sila bēre kan.»

¹⁸ Sakariya ka mēleka mapininka ko: «N di la wo la ɲa ɲuman de ma? I ma a lōn ko n da kōrōya wa? N muso fanan da kōrōya.» ¹⁹ Mēleka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lōla Alla dafē. Ale jere ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro ɲuma ɲin lase i ma. ²⁰ Awa n da kelaya mən fō i yē, i ma la wo la. Wo rō, i kētō bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon mən na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewul!»

²¹ Nba, mōōilu tere ye Sakariya makōnō la kēne ma. Alu kōndafilira ka a masōrōn a tun da mən yōrō seniman kōndō. ²² Sakariya bō mən kēni kēne ma, a ma se kumala ie yē. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yōrō seniman kōndō, baa a tere ye kuma tōomasereyala a bolo le la jama ɲana, kōni a mēnda boboya rō.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma mən na, a ka kōseyi a wara. ²⁴ A ma mən bākē wo kō, a muso ka kōnō ta. Wo kō, Elisabeti ka karo loolu kē a ma bō a la wara. ²⁵ A ko: «A ragbē! Maari ka ko mən kē n yē waati mēna, a ka miriya ta ka maloya bō n na mōōilu ɲana.»

Meleka ka Isa sərən ko fo

²⁶ Elisabeti la kənəmaya karo wəərəna, Alla ka meleka jibirila ke-laya Nasareti so la, Kalile mara rə. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, mən təə ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma cə lən fələ. A mami-rani tere ye cə do bolo la, mən təə ko Yusufu. Yusufu tere ye Mansa Dawuda bənsən de ri.

²⁸ Meleka donda Mariyamu kan ka a fə a ye ko: «N na tuwali ye i ye, ile, barakaden. Alla ye ile fə.» ²⁹ Tuwali kan wo ka Mariyamu kəndafili kosebe. A ma a kərə lən. ³⁰ Meleka ka a fə a ye ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla ye. ³¹ Awa i ri kənə ta ka dence sərən. I ye a təə la ko Isa. ³² A ri kə məəba ri. Məəilu ri a fə ale ma ko Alla Kərətəninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba bənsən kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka meleka mənininka wo ma ko: «Wo ri se kela di, baa cə si ma se n ma fələ?» ³⁵ Meleka ka a jabi: «Alla la Nin Səniman di jii i ma. Alla Kərətəninba sēbe ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence mən sərənna a ye den səniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harije dence la a la musokərəbaya waati rə. Ale tun da jate densərənbalı le ri, kəni a kənə karə wəərəna le ten. ³⁷ Alla balı ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili kə ko: «N ye Maari la jən de ri. I ra a fə ɲa mən ma, Alla ye a kə wo ɲa.» Meleka bəra Mariyamu wo ɲana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma mən bake wo kə, Mariyamu ka a raben ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinkə yərə rə. ⁴⁰ A se mən kəni ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan mən tuma mən na, a den ka a lamaa bake a kənə rə.

Wo tuma, Alla la Nin Səniman jiira Elisabeti rə. ⁴² Elisabeti ka a kan nabə wo baraka rə ka a fə Mariyamu ye ko: «Alla ra ɲumaya kə i ye ka tamin muso bēe la. I harijeene den mən na, Alla ra ɲumaya kə wo fanan ye!» ⁴³ Elisabeti ka a fə ikə tuun ko: «Nde ye məə su ɲuman de ri fo n Maari na jere ra nabə n fə yan? ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan mən tuma mən na, n den sewara ka a lamaa bake n kənə rə. ⁴⁵ Maari Alla ka mən fə i ye wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko: «N ye Maari bonyala n soləmə rə. ⁴⁷ N nin da sewa ka ɲaalen n Kisiba Alla ko rə. ⁴⁸ A sonda ka a janto n də, a la jənmuso fanmajiini. Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, məə ri a fə n ma ko barakaden, ⁴⁹ baa Alla Sebeetii ra ko ba kə n ye. A təə səniman dē! ⁵⁰ Alla ri kininkinin məəilu ma menilu ka a bonya, a ni ie denilu ni ie mamarenilu. ⁵¹ A ra ko ba siyaman kə a la fanka rə. A ra doilu ghen a rə, menilu ye jere daba ri. ⁵² A ra mansaya bə mansailu bolo, kəni a ka məə fanmajiininilu kərəta. ⁵³ A ra kənkətəilu sə damunun ɲuma rə foo ka iwasa, kəni a ka nanfulutiilu ghen ka ie lawa bolokolonya rə. ⁵⁴ A ma ɲina a la kininkinin məəilu kə. Wo rə, a ra a la jənılu dēmen, Isirayeli məəilu kənin. ⁵⁵ A tun ka wo lahidi ta an benba Iburahima ni a bənsən ye foo ka wa kadawu.» ⁵⁶ Nba, Mariyamu mēnda Elisabeti tərəfə ye. A ka karo sawa ɲəən kə, ka ban ka wa a wara.

Yaya sərən ɲa

⁵⁷ Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. ⁵⁸ A siijɔɔnilu ni a badenmailu ka a men ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba ke a ye. Alu bee sewara. ⁵⁹ A sɔɔɔn tele seyin, alu bee nara ka den kojiiya ke. Alu tere ye a fe ka a too la a fa Sakariya la. ⁶⁰ Kɔni a na ka ie jabi: «Wo te ben. A too le ko Yaya.» ⁶¹ Alu ka a sɔsɔ ko: «Ai badenmailu rɔ mɔɔ si too te Yaya.» ⁶² Alu ka kuma Sakariya ye ie bolo la, ka a mapininka den too ma. ⁶³ Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka sebeli ke a kan ko: «Den too le Yaya.» Alu bee ka wo yen ka kabannakoya. ⁶⁴ I kɔɔ ye, Sakariya da lakara. A sera kumala iko tuun. A ka Alla tando baka.

⁶⁵ Wo ka ye mɔɔilu bee masilan. Mɔɔilu bee tere ye a barola ko jinilu kan Jude koyinke yarɔ wo fan bee rɔ. ⁶⁶ Menilu ka kibaro wo lamen, woilu tere ye i mirila ko: «Den wo ri ke mɔɔ su juman di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

⁶⁷ Alla la Nin Seniman jiira Sakariya rɔ, ka kelaya ko:

⁶⁸ «Tandoli ye Isirayelikailu Maari Alla ye,

baa a ra na ka a la mɔɔilu hɔɔɔya.

⁶⁹ A ra Kisiba di an ma

ka bɔ a la jɔn Mansa Dawuda bɔnsɔn dɔ.

⁷⁰ A ra wo ke iko a la nabijuma senimanilu

ka a fɔ ja men ma kebi waati jan.

⁷¹ Kisiba wo ri an kisi an juuilu ma, ka an bɔ an kɔniyabailu bee bolo.

⁷² A ra hina an failu la,

baa a ra a janto a la teriya seniman dɔ,

⁷³ a ka men sidi an benba Ibu-rahima ye kɔnin.

⁷⁴ A ko, ko a ri an kisi an juuilu fanka ma.

Kosa an kana silan mɔɔilu kɔɔɔ, fo ka Alla bato

⁷⁵ seniya rɔ, a ni telenbaya rɔ.

An di baara ke a jana wo ja ma, haan ka an si tele bee ban.»

⁷⁶ «N den, mɔɔilu ri i kili ko:

«Alla Kɔɔtaninba la nabijuma.»

Ka a masɔɔn i ri wa Maari je, ka a la sila raben a ye.

⁷⁷ A ri kisi ko lonniya di a la mɔɔilu ma,

tuma men na alu julumun ye a makotola,

⁷⁸ baa an na Maari Alla ye kininkinin tii le ri.

Wo bolo ma, a ri kene labɔ an ye ikomin tele bɔtɔla.

⁷⁹ Sa menilu ye Alla lonbaliya dibi rɔ, a ni menilu silanni saya dibi ye,

woilu ri bɔ dibi wo bee rɔ.

Sa an di se ka jusu suma sila taama.»

⁸⁰ Nba, den wo bonyara ka ke mɔɔ ri, ka seɛbe sɔɔn a nin dɔ. A wara to wula kɔndɔ foo a ka a jere yiraka Isirayeli mɔɔilu la lon men.

2

Isa sɔɔn ja

¹ Nba, lon do rɔ, Rɔmu mansa ba ɔjusiti ka a fɔ ko a la mansaya yarɔ bee mɔɔilu bee ye wa too sebeli diya.

² Kirinisi le tere ye jamanatiiya la Siri waati wo la, wo too sebeli fɔlɔ.

³ Ka ben too seɛbe ko ma, mɔɔ bee wara a fa so kɔndɔ. ⁴ Wo rɔ, Yusufu bɔra Nasareti, men ye Kalile mara rɔ, ka wa Jude mara rɔ. A wara Betilehemu, Mansa Dawuda la so kɔnin, ka a masɔɔn ale ye Mansa Dawuda bɔnsɔn de ri. ⁵ Mariyamu wara a kɔfe, men mamirani a bolo la. Alu fila wara ie too sebeli diya Betilehemu. Wo tuma, Mariyamu kɔnɔma le tere.

⁶ Ka ie to Betilehemu, Mariyamu moyi lon sera. ⁷ A moyira a dence fɔlɔ la. A ka faanin miniminin den jɛrenni ma ka a la kolofen na damunun ke fen kɔndɔ, baa alu tun ma jiya diya sɔɔn lɔndan jiya bon na.

⁸ Meleka ka Isa sɔɔn ko fɔ saagbengbenna doilu ye

8 Wo tuma, saagbengbenna doilu tere ye Betilehemu so da la. Alu tere ye sila ie pana waa ro ye, ka ie janto ie la saa kuruilu ro. 9 Su wo ro, Maari Alla la meleka do ka a jere yiraka woilu la. Maari Alla nooro melenda ka ie laminin, ka ie masilan kojuuya. 10 Koni meleka ka a fo ie ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro puma fola ai ye, men di ai la jamana mooilu bee lasewa kosebe. 11 Kisiba ra soron ai ye bi, Mansa Dawuda la so kondoo. Ale le Maari ri, Alla la Moo Nenematomonin konin. 12 N ye toomasere men yirakala ai la: Ai ye wa den jereni soron, a mamini faanin do, a lani soboilu la damunun ke fen kondoo.» 13 I korokoro wo ro, wo yoro kelen do, meleka siyaman ba bora ka na la meleka foloman wo kan. Alu bee ladenni ka Alla tando ko: 14 «Gbiliya ye ke Alla ye men ye sankolo ro. Jusu suma ye ke mooilu ye duukolo kan, moo menilu duman a ye konin.»

Saagbengbennailu wara den jereni mafene diya

15 Melekailu koseyi men keni sankolo ro, saagbengbennailu ka a fo ijooon ye ko: «An ye wa Betilehemu. Alla ra ko men lase an ma, an ye wa wo lakorosi.» 16 Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu teren. Alu ka den jereni lani teren kolofenilu la damunun ke fen kondoo. 17 Alu ka den wo yen ja men ma, alu ka wo bee danteeli ke mooilu ye. 18 Menilu ka ie la danteeli kan namen, woilu bee kabannakoyara. 19 Koni Mariyamu ka wo bee to a jusu ro ka imiri wo ma kosebe. 20 Saagbengbennailu wo ka ie koseyi waati men na, alu bee ka Alla gbiliya ka a tando, alu ka men bee lamen a ni alu ka men bee yen, a bee kera iko meleka ka a fo ie ye ja men ma.

Den soronbailu wara a ri Allabatobonba kondoo

21 Den soron ka tele seyin bo tuma men, alu ka a la kojii ke. A too lara ko Isa, meleka ka too men fo Mariyamu ye, ka a teren a tun ma kondoo ta burun. 22 Alu seniya waati dafara tuma men, seniya waati men sebeni Nabi Musa la sariya ro konin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu wara a yiraka kanma Maari Alla la, 23 baa a sebeni Maari Alla la sariya ro ko: «Ni i den folo kera ceman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» 24 Maari Alla la sariya ka sarakamen fo, ko kanba fila wala so kondoo kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bo.

Simeyon ni Ana ka den jereni yen

25 Wo tuma, ce do tere ye Jerusalemu ye, men too ko Simeyon. Moo puma le tere; a silanni Alla ye a ja jere jere ma. Alla tun ka kisiba lahidi men ta Isirayeli mooilu ye, Simeyon tere ye wo dafa makonola. Alla la Nin Seniman tere ye Simeyon kan. 26 Alla la Nin Seniman tun da a yiraka a la ko a te sa fewu foo a ja wa ban lala Maari la Nenematomonin kan.

27 Nba, Alla la Nin Seniman ka Simeyon nana Allabatobonba kondoo. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko janabo. Alu don men keni Allabatobonba la, alu benda Simeyon na. 28 Simeyon ka den jereni ta ka Alla tando. A kan ko:

29 «Sisen, n Maari Alla, i ri i la jon boloka ka wa jususuma ro

ka ben i la kumakan ma.

30 N jere ja ra la i la kisiba kan bi,

31 i ka men daben adamadenilu bee jana.

32 A keto kenebolani di, men di i la sila yiraka siya gberailu la.

A ri bonya di i la mooilu Isirayeli ma.»

33 Men foni Isa ma Simeyon bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya.

³⁴ Simeyɔn duwara ie ye, ka ban ka a fɔ Isa na Mariyamu ye ko: «I tolo malɔ! Den jin di Isirayeli mɔɔilu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔrɔta. A ri ke Alla la tɔmasere ri, mɔɔ siyaman di iban mɛn dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya mɛnilu ye mɔɔ siyaman kɔndɔ, woilu ri bila gbɛ rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔrɔn i jusu rɔ. A ri ke iko fan wa i sɔɔ.»

³⁶ Wo ka Alla la nabijuma muso dɔ fanan tɛrɛn Allabatobonba kɔndɔ, mɛn tɔɔ ko Ana. A fa, mɛn bɔni Asɛri bɔnsɔn dɔ, a tɔɔ tɛrɛ ye ko Fanuyeli. Ana ra kɔrɔya bakɛ. A sunkurunya waati, a furura a cɛ bolo ka san wɔrɔnwula kɛ. ³⁷ A furu san wɔrɔnwula, a cɛ sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔrɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni Alla matara. ³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfɛ. A ka baraka bila Alla ye kɔsɛbɛ, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔilu ye, mɛnilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu hɔrɔya ka bɔ ie la tɔrɔya rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isa ri Nasarɛti so kɔndɔ

³⁹ Fɛn fɛn fɛn Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɛɛ kɛ, ka ban ka ikɔseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jɛrɛ la so la, Nasarɛti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka sɔrɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la jumaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔrɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali kɛ Jerusalem. ⁴² Ka bɛn Isirayeli mɔɔilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔrɔn san mɛn na, a fanan wara sali rɔ a sɔrɔnbailu kɔfɛ. ⁴³ Sali ban mɛn kɛni, Isa sɔrɔnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lɔn. ⁴⁴ Iko alu mɔɔ siyaman ba tɛrɛ ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn dɔ bolo jama tɛma ye. Wo bolo ma,

alu ka tele wo muumɛ kɛ taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a jinin ie wara mɔɔilu tɛma, a ni ie taama jɔɔnilu.

⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka ikɔseyi ka wa a jinin Jerusalemu.

⁴⁶ A tele sawanan lɔn, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini tɛrɛn dina karanmɔɔilu tɛma. A tɛrɛ ye a tolo malɔla ie la ka jininkali kɛ ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bɛɛ kabannakoya.

⁴⁸ A sɔrɔnbailu ka a yen tuma mɛn, alu fanan kabannakoyara. A na ka a mapininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jin kɛ an na? An haminni tɛrɛ kɔjuuya. An tun da i jinin fan bɛɛ ka kɔna.» ⁴⁹ Isa ka a jabi: «Nfenna ai tɛrɛ ye n jininna ten? Ai ma a lɔn ko n ye n fa la bon na wa?»

⁵⁰ Kɔni a sɔrɔnbailu ma wo kɔrɔ lɔn.

⁵¹ Isa wara ie kɔfɛ Nasarɛti, ka to ie bolo ye. A tɛrɛ ye ie kan mirala tuma bɛɛ ka bonya di ie ma. Ko mɛnilu bɛɛ taminni, a na kɔnin ka woilu bɛɛ to a jusu rɔ. ⁵² Isa tora kunbayala a fari rɔ. A walijiyara. A diyara Alla ye, a ni mɔɔilu fanan ye.

3

Yaya ka kawandili kɛ

¹ Nba, Rɔmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tɛrɛ ye Jude mara kun na, ni Herodi tɛrɛ ye Kalile mara kun na, ni a kɔrɔcɛ Filipe tɛrɛ ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tɛrɛ ye Abilɛni mara kun na. ² Anasi ni Kayifasi tɛrɛ ye sarakalasela kuntiibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kɔndɔ. ³ Yaya wulira wo rɔ, ka wa kawandili kɛ Juriden ba fan dɔ. A ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sun ji rɔ tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun dɔ. ⁴ Wo kɛra iko Nabi Esayi ka a sɛbɛ ja mɛn ma ko:

«Mɔɔ dɔ ri na a kan nabɔ wula kɔndɔ
ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sila ba rabɛn Maari ye,

ka ban ka sila denni bɛɛ latelen a yɛ.

⁵ Dinban kɔndɔla bɛɛ ye lafa.

Koyinke ni tindi bɛɛ ye rakanya.

Sila rakundunilu ye latelen.

Sila juu ye rabɛn ka nunku.

⁶ Wo wa kɛ, adamadenilu bɛɛ ri Alla la kisi ko yen.»

⁷ Jama tɛɛ ye nala Yaya ma sun ji rɔ kanma. A ka a fɔ doilu ye ko: «Aileilu fɔnfɔnni, yon ka Alla la kititɛɛ ɲafɔ ai yɛ? ⁸ Ai ye kewali kɛ ikomin jiri den mɛn da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fɔ ai jɛɛ ye ko «Ibrahimia ye an fa le ri.» Baa n ye fɔla ai yɛ ko Alla ri se kaba ɲin kɛla Ibrahimia denilu di. ⁹ Sisen, tɛɛran da wuli jiri lulu tɛɛ kanma. Jiri mɛnilu tɛ den ɲuma kɛla, woilu ri tɛɛ ka lafili ta rɔ.»

¹⁰ Mɔɔilu ka Yaya maɲininka ko: «An ye nfen de kɛ wo rɔ?» ¹¹ Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye mɛn bolo, wo ye fɛriyatɔ sɔ duruki kelen na. Damunun fen tii, wo fanan ye mɔɔ sɔ wo ɲa ma.» ¹² Nisɔnkɔmirala doilu fanan nani sun ji rɔ kanma. Alu ka Yaya maɲininka ko: «Karan-mɔɔ, an ye nfen de kɛ wo rɔ?» ¹³ A ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai ka kan ka jate mɛn mira mansa yɛ, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» ¹⁴ Sorodasi doilu fanan nara a maɲininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de kɛ wo rɔ?» A ka ie jabi: «Ai kana mɔɔ bolofen si mira a la fanka la. Ai kana maborili kɛ wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara rɔ.»

¹⁵ Alu bɛɛ tɛɛ ye imirila ie jusu rɔ ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin mɛn ko fɔni, Yaya le wo ri wo rɔ wa?» Baa, mɔɔilu tɛɛ ye wo kisiba makɔnɔla. ¹⁶ Ka bɛn ie miriya wo ma, Yaya ka a fɔ ie yɛ ko: «Nde ye ai sunna ji rɔ, kɔni dɔgbɛɛ nato n kɔ, mɛn fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara julu fuli a yɛ, wo ka bon nde ma. Ale nato ai sunna Alla la Nin Sɛniman dɔ, a ni ta! ¹⁷ A la fɛɛ ye a bolo, a ri a la

sɛnɛ suman bu ni a fofɔ ni a kise bɔ a ɲɔɔn dɔ fɛɛ mɛn na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ni a bu bɔ ɲɔɔn dɔ. A ri suman kise kɛ bondon kɔndɔ, ka ban ka bu bɛɛ janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, mɛn tɛ ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fɔ ie yɛ, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro ɲuma lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masɔrɔn a tun da a kɔrɔɔɛ muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman dɔ. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu kɛ wo rɔ, ka wo fanan la a la kojuu tɔilu bɛɛ kan.

Isa sun ji rɔ ko

²¹ Mɔɔilu ye nala sun ji rɔ kanma tuma mɛn na, Isa fanan nara a sun diya ji rɔ*. Ka Isa to Alla matarala sun ji rɔ diya ye, sankolo lakara. ²² Alla la Nin Sɛniman ka kanba fari ɲɔɔn ta ka jii Isa kan. Kuma kan dɔ bɔra sankolo rɔ ka a fɔ ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n yɛ kɔsɛbɛ!»

Isa buruɲu

²³ Isa bɔra sun ji rɔ diya ka a la baara damira. Wo ka a tɛɛn a ra san bisawa ɲɔɔn sɔrɔn. Mɔɔilu tɛɛ a jatela Yusufu dence le ri. Yusufu tɛɛ Heli den de ri. ²⁴ Heli tɛɛ Matati den de ri. Matati tɛɛ Lebi den de ri. Lebi tɛɛ Mɛlɛki den de ri. Mɛlɛki tɛɛ Janayi den de ri. Janayi tɛɛ Yusufu den de ri. ²⁵ Yusufu tɛɛ Matatiyasi den de ri. Matatiyasi tɛɛ Amɔsi den de ri. Amɔsi tɛɛ Nahɔmu den de ri. Nahɔmu tɛɛ Esili den de ri. Esili tɛɛ Nakayi den de ri. ²⁶ Nakayi tɛɛ Maati den de ri. Maati tɛɛ Matatiyasi den de ri. Matatiyasi tɛɛ Semi den de ri. Semi tɛɛ Joseki den de ri. Joseki tɛɛ Joda den de ri. ²⁷ Joda tɛɛ Jowanen den de ri.

* 3:21 Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

Jowanan tere Resa den de ri.
 Resa tere Sorobabeli den de ri.
 Sorobabeli tere Salatiyeli den de ri.
 Salatiyeli tere Neri den de ri.

²⁸ Neri tere Meleki den de ri.
 Meleki tere Adi den de ri.
 Adi tere Kosamu den de ri.
 Kosamu tere Elimada den de ri.
 Elimada tere Eri den de ri.

²⁹ Eri tere Yosuwe den de ri.
 Yosuwe tere Eliyeseri den de ri.
 Eliyeseri tere Jorimu den de ri.
 Jorimu tere Matati den de ri.

Matati tere Lebi den de ri.
³⁰ Lebi tere Simeyon den de ri.
 Simeyon tere Juda den de ri.
 Juda tere Yusufu den de ri.

Yusufu tere Jonamu den de ri.
 Jonamu tere Eliyakimu den de ri.
³¹ Eliyakimu tere Meliya den de ri.
 Meliya tere Mena den de ri.
 Mena tere Matata den de ri.
 Matata tere Natan den de ri.
 Natan tere Mansa Dawuda den de ri.

³² Mansa Dawuda tere Jese den de ri.
 Jese tere Obedi den de ri.

Obedi tere Bowosi den de ri.
 Bowosi tere Salimon den de ri.
 Salimon tere Nasun den de ri.
³³ Nasun tere Aminadabu den de ri.
 Aminadabu tere Adimen den de ri.
 Adimen tere Arini den de ri.
 Arini tere Hesiron den de ri.
 Hesiron tere Peresi den de ri.
 Peresi tere Juda den de ri.

³⁴ Juda tere Yakuba den de ri.
 Yakuba tere Isiyaka den de ri.
 Isiyaka tere Iburahima den de ri.
 Iburahima tere Tera den de ri.
 Tera tere Nakori den de ri.

³⁵ Nakori tere Seruki den de ri.
 Seruki tere Rakawu den de ri.
 Rakawu tere Faleki den de ri.
 Faleki tere Eberi den de ri.
 Eberi tere Sala den de ri.

³⁶ Sala tere Kanaan den de ri.
 Kanaan tere Arifasadi den de ri.
 Arifasadi tere Semu den de ri.
 Semu tere Nuhan den de ri.
 Nuhan tere Lameki den de ri.

³⁷ Lameki tere Metusalemu den de ri.

Metusalemu tere Enoki den de ri.
 Enoki tere Yaredi den de ri.
 Yaredi tere Malaleli den de ri.

Malaleli tere Kenan den de ri.
³⁸ Kenan tere Enosi den de ri.
 Enosi tere Seti den de ri.
 Seti tere Adama den de ri.
 Adama tere Alla den de ri.

4

Ibulusa ka Isa manee

¹ Nin Seniman tora Isa fe. Awa, Isa tere ye bola Juriden ba da la tuma men na Alla la Nin Seniman lora a joro ka wa a ri wula kondɔ. ² A ka tele binaanin ke wula kondɔ ye, Ibulusa ye a magberen kela. A ma foyi si damun waati wo koro. Tele binaanin dafanin, konko gbara a la a ja ma. ³ Wo ro Ibulusa nara ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fo kaba wo ye ko wo ye yeleman ka ke buru ri.» ⁴ Isa ka Ibulusa jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Moo ti se balola buru gbansan na.»»

⁵ Isa banni wo folo Ibulusa ye, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dunupa mansaya bee yiraka a la waati kelen na. ⁶ Ibulusa ka a fo a ye ko: «Jamana woilu bee dini nde ma. N wa son moo men do, n di a bee di wo ma. N di ilasii jamana woilu bee kun na sa i ri bonya ba saron. ⁷ Ni i ka nde bato, i ri woilu bee saron.» ⁸ Isa ka a jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»»

⁹ Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu wo ro. A wara Isa lalo Allabatobonba kun na, ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka bo yan. ¹⁰ Ka a masaron a sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Alla ri a fo a la melekaile ye ko alu ye i lakanda, ¹¹ ka i korota ie bolo la, sa i sen kana se kaba ma.» ¹² Koni Isa ka Ibulusa jabi: «A fora Alla la kitabu kondɔ fanan ko: «I kana i Maari Alla korobo.» ¹³ Ibulusa banda Isa manela, a kapara a ma tuma men na, a bora a kofe ka lon gber makono.

Isa ka a la baara damira Kalile mara ro

¹⁴ Isa bɔra ye ka wa Kalile mara rɔ Nin Seniman na seɛbaya rɔ. A la ko fɔra mara wo fan bɛɛ rɔ. ¹⁵ A tɛɛ ye wala mɔɔilu karanna salibonilu la ye. Bɛɛ tɛɛ ye a tɔɔ juma fɔla.

Nasaretikailu ka iban Isa rɔ

¹⁶ Isa wara se Nasareti, a makɔlɔra yɔrɔ mɛn dɔ. Nɔɔn lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kɛla ja mɛn ma. A se mɛn kɛni karan diya ye, a wulira ka ilo kitabu karan kanma. ¹⁷ Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka yɔrɔ do jinin kitabu rɔ, yɔrɔ mɛn karan loo tɛɛ ye a la. A seɛni yɔrɔ wo rɔ ko:

¹⁸ «Maari Alla la Nin Seniman ye n kan,
ka a masɔrɔn a ran de penematɔmɔn
ko n ye wa kibaro juma fɔ
fantanilu yɛ.

A ra n kelaya ko n ye a laseyi
kasodenilu ma ko alu ra
kanhɔɔya,

ko n ye a fɔ ja fuyen yɛ ko ie ja ri
laka.

A ka n kelaya ko n ye mɔɔ tɔrɔnilu
kanhɔɔya,

¹⁹ ko n ye a fɔ mɔɔilu yɛ ko Maari la
san ba ra se,
a la kininkinin di yiraka ie la san
mɛn na kɔnin.»

²⁰ A banni wo karanna, a ka
kitabu datuun ka a don a lamara
bolo ka isii. Mɔɔilu bɛɛ ja lɔni tɛɛ
a rɔ. ²¹ A ka a fɔ ie yɛ ko: «N da ban
kitabu yɔrɔ mɛn karanna, wo kuma
ra dafa ai pana bi.»

²² Alu bɛɛ tɛɛ ye a tɔɔ juma fɔla,
baa alu kabannakoyani a la kuma
jumailu rɔ. Wo rɔ, alu ka jɔɔn
majininka ko: «Yusufu dence tɛ jin
di wa?»

²³ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Sika tɛ a
rɔ, ai ri sanda jin la n yɛ ko: «Dan-
dalila, i ka kan ka i jɛɛ lakendɛya
fɔlɔ.» Ai ri a fɔ n yɛ fanan ko: «I ka
ko mɛnilu kɛ Kapɛrinahumu, an ye
woilu kalama. I ye woilu jɔɔn kɛ i
jɛɛ fanan wara rɔ yan.» ²⁴ A ka a
fɔ ie yɛ ko: «Tuna le! Nabijuma si
tɛ jatela a wara mɔɔilu bolo. ²⁵ N di

misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli
la tele rɔ, san sawa ni karo wɔɔrɔ
dafara sanci ma se nala Isirayeli
jamana duu kan. Wo le ka a kɛ,
kɔnkɔ ba donda jamana kɔndɔ. Wo
tuma, ɛsamuso ka siya Isirayeli ja-
mana rɔ yan. ²⁶ Kɔni Alla ma Nabi
Eli lawa wo si demenna. Alla ka
Nabi Eli lawa ɛsamuso do wara
Sarepita so kɔndɔ, mɛn ye Sidɔn
mara rɔ. ²⁷ Ka la wo bɛɛ kan, Nabi
Elise la tele rɔ, kunatɔ tun ka siya
Isirayeli jamana rɔ yan. Kɔni wo
si ma kɛndɛya Nabi Elise bolo fo
Naaman kelen Sirijɛka.»

²⁸ Nba, wo ka mɛnilu siini tɛɛn
ye salibon na, woilu ka kuma wo
mɛn ka monɛ kojuuya. ²⁹ Alu bɛɛ
wulira ka Isa gbɛn ka labɔ so kɔndɔ.
Iko so wo lɔni tindi ba kan, alu ka
Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun
dɔ ko ka a lafili, kosa a ri be ka faa.
³⁰ Kɔni a taminda ie tɛma ka wa.

Isa ka jina gbɛn

³¹ Nba, Isa wara Kapɛrinahumu,
so mɛn ye Kalile mara rɔ. Nɔɔn lon
sera, a wara mɔɔilu karan salibon
na. ³² Alu kabannakoyara a la mɔɔ
karan ja ma, ka a masɔrɔn a tɛɛ
ye mɔɔilu karanna kuma mɛn na
sebaaya ba tɛɛ ye wo rɔ. ³³ Wo
ka kɛ jinatɔ do tɛɛ ye jama tɛma
ye. Ka Isa to karanna, jinatɔ wo
kulera fanka la ka a fɔ ko: ³⁴ «ɛɛ, Isa
Nasaretika! I ye nfen kɛla andeilu
tɛma yan? I nani an halaki kanma
wa? I ye mɔɔ su mɛn di, n ka wo
lɔn. Alla la Mɔɔ seniman de i ri.»
³⁵ Isa jamanda jina ma ka a fɔ a yɛ
ko: «I makun! Bɔ ɛ wo fɛ!» Jina ka
ɛ wo labe duu ma jama bɛɛ pana,
ka ban ka bɔ a fɛ. Foyi si ma kɛ ɛ la.
³⁶ Mɔɔilu kabannakoyara a ja jɛɛ
jɛɛ ma wo rɔ. Alu ka a fɔ jɔɔn yɛ
ko: «Kuma su juman ye jin di? A
ragbɛ! A ye jinailu jamarila fanka
ni sebaaya la. A wa a fɔ ie yɛ ko alu
ye bɔ, alu ri bɔ.» ³⁷ Wo rɔ, Isa tɛɛ
ye mɛn kɛla, wo kibaro fɔra fan bɛɛ
yɔrɔ wo laminin dɔ.

Isa ka Simɔn biran muso lakendeya

³⁸ Isa bɔra salibon na ka wa Simɔn wara. A sera ye ka a tɛrɛn Simɔn biran muso tɔrɔni kosebɛ, a muso na kɔnin. A fari kalayani kojuuya. Simɔn wara mɔɔilu ka Isa madiya ko a ye muso dɛmɛn. ³⁹ Isa wara se a fɛ, ka ilo a kun na. A ka fari makaliya makuma, ko a ye bɔ muso rɔ. A bɔra. Muso wulira ikɔrɔ ye, ka damunun di ie ma.

Isa ka jankarɔto siyaman nakendeya

⁴⁰ Fitiri waati se mɛn kɛni, mɔɔilu nara jankarɔ tɔilu ri Isa ma. Jankarɔ su siyaman tɛrɛ ye ie kan. Isa ka a bolo la a kelen kelenna bɛɛ kanma ka ie lakendeya. ⁴¹ Jinailu bɔra mɔɔ siyaman fɛ fanan. Alu bɔ waati, alu kulera ka a fɔ Isa ma ko: «Alla Dɛncɛ le ile ri.» Kɔni Isa ka ie makuma ka ie makun! A ma sɔn ie ye kuma, ka a masɔrɔn alu ka a lɔn ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di.

Isa wara kawandili kɛ Jude mara rɔ

⁴² Wo duusa gbɛ jona, Isa bɔra so kɔndɔ ka wa wula kɔndɔ. Mɔɔilu ka a jinin haan ka a sɔrɔn wula kɔndɔ ye. A loo tɛrɛ ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu tɛ a fɛ a ye bɔ ye. ⁴³ Kɔni Isa ka a fɔ ie ye ko: «A fɛrɛ tɛ fo n ye wa Alla la mansaya kibaro numa lase mɔɔilu ma so ba gbɛɛilu la. N kelayani wo le la.»

⁴⁴ A tora Jude mara rataamala, wo rɔ, ka mɔɔilu kawandi salibonilu la.

5

Simɔn ka jɛɛilu mira Isa baraka rɔ

¹ Nba, lon do rɔ, Isa lɔni tɛrɛ Kɛnesaretɔ Dala tɔrɔfɛ. Jama nara a laminin fan bɛɛ rɔ ka ie tolo malɔ Alla la kuma la. ² A ka kulun fila lani yen ji dafɛ. Kulun tiilu tun da bɔ ji kan ka kulunilu to ye. Alu tɛrɛ ye ie la jɔɔilu makola ji dala. ³ Isa wara don kulun wo kelen kɔndɔ, mɛn tɛrɛ ye Simɔn ta ri kɔnin. A

ka a fɔ Simɔn ye ko a ye a kulun mabɔ gbelemala la dooni. Isa ka isii kulun kɔndɔ ka mɔɔilu karan, mɛnɛn lɔni gbɛlema.

⁴ A banni mɔɔilu karanna, a ka a fɔ Simɔn ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bɛrɛ kɛ ka ai la jɔɔilu bila ji rɔ, sa ai ri jɛɛ mira.» ⁵ Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, an da su muumɛ kɛ jɛɛ jininna ka kapa. An ma foyi sɔrɔn. Kɔni n di jɔɔilu kɛ ji rɔ ikɔ tuun i la kuma sababu la.» ⁶ Wo rɔ, Simɔn wara jɔɔilu kɛ ji rɔ. Nba, alu ka jɛɛ siyaman ba mira. Jɛɛ warara foo ka jɔɔilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jɔɔilu kili, mɛnɛn tɛrɛ ye ji kan kulun gbɛrɛ kɔndɔ, ko woilu ye na ie dɛmɛn. Alu nara ie la kulun dɔ. Kulun fila woilu bɛɛ fara jɛɛ la kojuuya, foo kulunilu jiitɔ tɛrɛ ji kɔrɔ. ⁸ Simɔn Piyɛri ka wo yen tuma mɛn, a ka imajii Isa sen kɔrɔ ka a madiya ko: «Maari, i kana i madon n na, baa kojuukɛla le ye nde ri.» ⁹ A ka wo fɔ ka a masɔrɔn jɛɛ jate wo tun da Simɔn ni a la mɔɔilu bɛɛ kabannakoya foo ka silan. ¹⁰ A baara jɔɔn mɛnɛn tɛrɛ ye Sebede dɛncɛilu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

Kɔni Isa ka a fɔ Simɔn ye ko: «I kana silan. I kusan jɛɛ jininna. Kɔni ka damira bi haan ka wa, i ri mɔɔilu jinin ka ie kɛ Alla ta ri.» ¹¹ Alu bɔra ji kan tuma mɛn na, alu ka kulunilu ni jɛɛ mira fen bɛɛ to ye ka bila Isa kɔ.

Isa ka kunatɔ do lakendeya

¹² Nba, lon do rɔ, Isa tɛrɛ ye Kalile mara rɔ. Ka a to so da la, a bɛnda kunatɔ do ma. Kuna juu ba le tɛrɛ ye a ma. A ka Isa yen ka a jakɔrɔ bɛn duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sɔnda, a se ye i ye ka n fari seniya foo ka n nakendeya.» ¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fɔ a ye ko: «N sɔnni. I ye seniya.» Kuna ka a bila ikɔrɔ ye. ¹⁴ Isa ka a fɔ a ye ko: «I kana a fɔ mɔɔ si ye. Wa i fari yiraka sarakalasɛla la. Alla ka saraka mɛn fɔ Nabi Musa la sariya

rɔ, i ye wo bɔ i la seniyali kosɔn, ka ban ka i la sereya yiraka.» ¹⁵ Kɔni hali wo, Isa tɔɔ tere ye fɔla ka jensen fan bee rɔ. Wo le ka a ke, jama tere ye nala ka ie tolo malɔ a la. Jankarɔtoilu tere ye nala kendeya nininna fanan. ¹⁶ Kɔni Isa kelen tere ye wala Alla matara diya wula rɔ ko siyaman.

Isa ka kɔrɔngbɔnin do lakendeya

¹⁷ Lon do rɔ, Isa tere ye mɔɔilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmɔɔilu siini tere ye. Woilu nani ka bɔ Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kondɔ. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mɔɔilu lakendeya.

¹⁸ Ka Isa to mɔɔilu karanna, mɔɔ doilu nara ce kɔrɔngbɔnin do ri. A lani tere lafen kan. Alu tere ye don ko rɔ bon na, ko ka jankarɔto la Isa jakɔrɔ. Alu ka fere bee ke ka a don ja ninin. ¹⁹ Kɔni jama warani tere kojuuya. Wo rɔ alu ma don ja sɔrɔn. Wo le kosɔn, alu yelera bon kan ka yɔrɔ do waranka. Alu ka kɔrɔngbɔbatɔ ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa jakɔrɔ jama tema. ²⁰ Isa ka wo bee ragbe ka a yen ko mɔɔ woilu lani ale la. Wo rɔ, a ka a fɔce kɔrɔngbɔbatɔ ye ko: «N duuɔɔnce, i ra makoto i la kojuuilu la bi.»

²¹ Sariya karanmɔɔilu ni Farisi menilu tere ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de jin di men ye Alla tanama kuma fɔla ten? Yon di se mɔɔ makotola a julumunna ten, fɔ Alla kelen pe?» ²² Isa ka ie la miriya lɔn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu rɔ?» ²³ A ye di? Ka a fɔ ce wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fɔ a ye ko a ye i wuli ka i taama, juman ke duman wo fila rɔ? ²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n ye, Mɔɔ Dence kɔnin, ka mɔɔ makoto kojuuilu la, dunɔja jin dɔ.» Wo rɔ, a ka a fɔ kɔrɔngbɔbatɔ ye ko: «I wuli. I la

lafen ta. I ye wa i wara.» ²⁵ A wulira ikɔrɔ ye jama bee jana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watɔla, a tere ye Alla tandola kosɛbe. ²⁶ Mɔɔilu bee kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «Ee! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo kɔ, Isa bɔni ye, a ka nisɔnkɔmirala do siini yen nisɔnkɔmira diya. A tɔɔ ko Lebi. Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye bila n kɔ.» ²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa kɔ.

²⁹ Kɔfe, Lebi ka damunun ba raben Isa ye ka mɔɔilu kili a wara. Nisɔnkɔmirala siyaman nara, a ni mɔɔ gberɛilu. Alu bee tere ye damunun kela iɔɔn fe. ³⁰ Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu nara ka ie bee siini teren yɔrɔ kelen dɔ. Wo gboyara ie ye. Wo rɔ, alu ka Isa la karandenilu mapininka ko: «Nfenna ai ra sɔn ka damunun ke nisɔnkɔmiralailu fe, a ni kojuukela gberɛilu?» ³¹ Isa ka ie jabi: «Mɔɔ menilu kende, woilu mako te dandalila la. Jankarɔtoilu mako ye dandalila la. ³² N ma na mɔɔ te-leninilu kili kanma. N nani kojuukelailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen kɔrɔ ni fen kura te kelen di

³³ Doilu ka a fɔ Isa ye ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Kɔni i la karandenilu ri damunun ke ka minnin waati bee.» ³⁴ Isa ka ie jabi sanda do rɔ ko: «A ye di? Ni kɔɔ kura sera do wara, i ri se ka kɔɔ kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun ke iɔɔn fe wa? Wo ti se kela! ³⁵ Baa lon do natɔ, kɔɔ kura tii ri bɔ a terilu rɔ. Wo lon, jenesuma ri gba ie la. Wo rɔ, alu ri sun don wo lon.»

³⁶ Isa ka sanda do fanan la ie ye ko: «Mɔɔ te faanin kura kunkurun tee faanin kɔrɔ raben kanma. Ni i ka wo ke, faanin kura ri tjan. Ka la wo kan fanan, i ri a teren

faanin kura kunkurun wo ti se benna faanin koro ma. ³⁷ Wo ja kelen ma, maa te minnin fen fadiman kura ke foroko koro kondo. Ni i ka wo ke, minnin fen fadiman kura ri foroko koro wo te ka a tjan. Minnin fen bee ri bo. Foroko ni minnin fen bee ra tjan wo ro. ³⁸ Wo le koson, minnin fen fadiman kura ka kan ka ke foroko kura le kondo. ³⁹ Ni maa kani darira minnin fen fadiman koro minna, a kura loo te gba a la fewu! A ri a fo ko: «Koroman duman.»

6

Isa ka men fo Njnon lonna ko ro

¹ Njnon lon do ro, Isa ni a la karandenilu taminto tere ye sene do tema. Ka ie to sene tema, Isa la karandenilu ka sene suman tonson do borondo ka a toto ka a damun. ² Wo kera Farisi doilu jana. Alu ka a fo karandenilu ye ko: «Ko men ma kan ka ke Njnon lon ma, ai ye wo kela nfenna?» ³ Isa ka ie jabi: «Konko tere ye Mansa Dawuda ni a taama jnonilu la, a ka men ke, ai ma wo karan wa? ⁴ A donda Allabatobonba kondo, saraka buru tere ye yoro men. Ka ben sariya ma, maa si ma kan ka buru wo damun foo sarakalaselailu. Koni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama jnonilu ma.» ⁵ Wo ro, Isa ka a fo ie ye ko: «Maa Dence le ye Njnon lon tii ri.»

Isa ka ke bolo faanima do lakendeya

⁶ Nba, Njnon lon gbera, Isa donda salibon do la ka maa ilu karan. Ce do tere ye, men bolokinin janin a la. ⁷ Nba sariya karanmaa doilu ni Farisi doilu fanan tere ye ye, menilu tere ye korosila kojuuya, baa alu tere ye fere nininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janinto wo lakendeya Njnon lon, alu ri a jalaki sababu saron. ⁸ Koni Isa ka ie miriya lon. A ka a fo bolo sabato ye ko: «Iwuli ka ilo an tema.» A ka ilo. ⁹ Isa ka jama mapininka ko: «A ye di? A daani ka korama ke Njnon lon,

wa kojuu? Ka maa kisi, wa ka a faa?» ¹⁰ A ka a ja lo ie bee ro, ka ban ka a fo ce wo ye ko: «I bolo rasamon!» A ka a bolo rasamon. Ikoro ye, a kendeyara. ¹¹ Farisilu ni sariya karanmaa ilu ka wo yen tuma men, ie jusu bora kojuuya. Alu wara jnon yen ka a fo ko: «An ye nfen ke Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila jenematamon

¹² Lon gbera, Isa wara Alla matara diya koyinkeilu yoro ro. A ka su muume ke Alla matarala. ¹³ Duusa gbeni, a ka a la karandenilu bee kili ka maa tan ni fila jenematamon ie ro, ka ke a la keladenbailu ri. ¹⁴ Wo maa tan ni fila too le jin: Simon, Isa ka men too la ko Piyeri, a ni a dooce Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Bartolomi; ¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alife dence Yakuba ni Simon, a ye fala men ma ko Fabaden; ¹⁶ Yakuba dence Judasi; a ni Judasi Sikariyoti, men ye a janfa maa ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarotoilu lakendeya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinke la ka wa se gbekula do ro. Alu benda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tere ye ka bo yoro siyaman. Doilu boni Jerusalem, doilu boni Jude mara ro. Doilu fanan boni kooji da la, so menilu too ko Tiri ni Sidon. Alu bee nani ka ie tolo malo Isa la, ka lakendeya. ¹⁸ Jinailu tere ye menilu torola, woilu lakendeyara fanan. ¹⁹ Maa bee tere ye a ja nininna ka i maa Isa la, ka a masaron fanka tere ye a la jankarotoilu bee lakendeya.

Menilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a ja lo a la karandenilu ro ka a fo ie ye ko:

«Aile barakaden menilu ye fantanya ro,

baa Alla la mansaya ye ai ta le ri.

²¹ Aile barakadenilu, konko ye aileilu men na bi,

baa ai ri fa.

Aile barakadenilu ai men ye kasila bi,

baa ai ri ye.

²² Aile barakadenilu ni mɔɔilu ka ai lagboyane, ka iban ai rɔ, ka ai nanin, ka ai tɔɔ tɔɔnan Mɔɔ Dence koson. ²³ Ai ye sewa wo rɔ kosebe fo ka jaalen, baa ai barayi ka bon harijeene rɔ. Menilu ri kojuu su wo ke ai la, woilu benbailu ka wo jɔɔn ke Alla la nabijumailu fanan na.

²⁴ Gbalo ye ai ye, menilu ye nanfultii ri sisen,

baa ai ra ai la hɛɛ sɔɔn ten.

²⁵ Gbalo ye ai ye, ai menilu ye damununna ka fa sisen. Ai ri kɔnkɔ.

Gbalo ye ai ye, ai menilu yelele sisen. Ai ri kasi ka kasi.

²⁶ Gbalo ye ai ye, ni mɔɔilu ka ai tɔɔ juma fo tuma beɛ,

baa woilu benbailu tere ye wuya nabijumailu bonyala wo ja kelen ma.»

An ye an juuilu kanin

²⁷ Isa kan ko: «Ai, menilu tolo ye n kan na, ai ye ai juuilu kanin, ka kɔɔuma ke ai lagboyanebailu ye. ²⁸ Mɔɔ menilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Mɔɔ menilu karagbeleman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye. ²⁹ Ni mɔɔ ka i da fan kelen gbasi, i ye a tɔ kelen lɔ a ye fanan. Ni mɔɔ ka i la durukiba bɔ i bolo, i kana a mabali i la duruki kɔɔbila fanan tala. ³⁰ Ni mɔɔ mɔɔ ka i tara, i ye wo sɔ. Ni mɔɔ ka fen do ta i bolo, i kana a fo a ye ko: «A di n ma.» ³¹ Ai ye a fe mɔɔilu ye ko men ke ai ye, ai jere ye wo jɔɔn ke mɔɔilu ye.

³² «Ni ai ka ai kaninba dɔɔn kanin, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu fanan ye mɔɔ kaninna men fanan ka ai kanin. ³³ Ni ai ye mɔɔ ladiyala men ka ai ladiya fanan, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye wo jɔɔn

kela. ³⁴ Ni ai ka julu don julu saralailu dɔɔn na, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye julu donna a sara ko le rɔ. ³⁵ Ai kɔni ye ai juuilu kanin, ka kɔɔuma ke ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a ke ten, ai barayi ri wara; ai ri ke Alla Kɔɔtaninba denilu jere jere ri. Ka a masɔɔn ale ka ji mɔɔ beɛ ma, hali fisiriwali ni mɔɔ juuilu. ³⁶ Ai ye ke hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri ja men ma.»

Ai kana mɔɔilu jii kojuukelailu ri

³⁷ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana mɔɔilu jii kojuukelailu ri. Wo rɔ, ai fanan te jii kojuukela ri. Ai kana mɔɔ jalaki. Wo rɔ, ai fanan te jalaki. Ai ye mɔɔilu makoto. Wo rɔ, Alla fanan di ai makoto. ³⁸ Ai ye mɔɔilu sɔ, ai fanan di sɔ. Ai ri sɔ iko mɔɔ ye mɔɔ sɔla suman na ka a wara ja men ma. A ri fe lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri sɔ ten. Ai wa mɔɔilu sɔ ja men ma, Ai fanan di sɔ wo ja ma.»

³⁹ Wo rɔ, Isa ka sanda doilu la ie ye, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka ja fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila beɛ te be denka rɔ wa? ⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmɔɔ la, kɔni ni a ka iraja karanna kosebe, a ri ke a karanmɔɔ jɔɔn di.

⁴¹ «Namanin men ye i badenma ja ma, i ye wo mafenla nfenna, ka a teren feren men ye i jere ja ma, i te wo kɔɔsila? ⁴² I ri se ka a fo i badenma ye di ko: «N badenma, namanin men ye i ja ma, n di wo bɔ i ja ma», ka a teren feren ye i jere ja ma? Filankafu! I ye feren wo bɔ i jere ja ma folo. Kosa i jere ja ri laka. Wo rɔ, i ri se ka namanin bɔ i badenma ja ma.»

Jiri su ri lɔn a den fe

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri puma ti se den juu kela. Jiri juu fanan ti se den puma kela. ⁴⁴ Jiri su ri lɔn a den fe. Toro den ni resen den, wo si te sɔɔnna jiri wɔnenma la. ⁴⁵ Kɔɔuma ye bola mɔɔ puma

solomé rɔ. Kojuu ye bɔla mɔɔ juu solomé rɔ. Mɛn ye mɔɔ solomé rɔ, wo kuma ri bɔ a da rɔ.»

Bonlɔla fila

⁴⁶ Isa ko: «Nfenna ai ye a fɔla nde ma «Maari, Maari» ka a tɛrɛn ai tɛ n na kumakan bonyala? ⁴⁷ Mɔɔ mɔɔ nani nde ma, ka a tolo malɔ n kan na ka wo mira, n di se ka wo la mɔɔ mɛn ma, n di wo fɔ ai yɛ. ⁴⁸ A ye iko bonlɔla, mɛn ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bɔra. Ji woyora kojuyaya ka se bon wo ma. Kɔni a ma foyi si kɛ bon na, ka a masɔrɔn bon lɔni farakolo kan. ⁴⁹ Mɔɔ mɛn tɛ n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlɔla do ma. Bonlɔla wo ka a la bon lɔ kɛ kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bɔra. Ji woyo se mɛn kɛni bon ma, bon bera kojuyaya ka tɛjan fewu!»

7

Isa ka sofaden kuntii la jɔn nakɛndɛya

¹ Isa banni wo fɔla jama yɛ, a donda Kapɛrinahumu so kɛndɔ. ² Rɔmuka sofaden kuntii do tɛrɛ ye so kɛndɔ, mɛn diyana jɔn tun ma kɛndɛ. Wo faato le tɛrɛ jankarɔ bolo. ³ Sofaden kuntii wo ka Isa mankutu mɛn waati mɛn na, a ka Yahudiya mɔɔbailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jɔn nakɛndɛya. ⁴ Mɔɔbailu se mɛn kɛni Isa ma, alu ka a madiya kɔsɛbɛ ka a fɔ a yɛ ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a dɛmɛn, ⁵ baa an na jamana mɔɔilu duman a yɛ kɔsɛbɛ. A jɛrɛ ka an na salibon lɔ an yɛ.» ⁶ Wo rɔ, Isa wara ie kɔfɛ. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fɔ a yɛ ko: «Maari, i kana i jɛrɛ tɔrɔ. N na hakan tɛ i ye don n wara, ka a masɔrɔn i ka bon nde ri paaɔn! ⁷ Wo bolo ma, n ma sɔn n jɛrɛ ye wa i kunbɛn, ka a masɔrɔn wo ka bon nde ma. Kɔni ni i ka kuma kelen fɔ, n na jɔn di kɛndɛya. ⁸ Ka a masɔrɔn

n ye do la fanka kɔrɔ, sofaden doilu fanan ye n na fanka kɔrɔ. N wa mɛn kelaya, wo ri wa. N wa mɛn kili, wo ri na. N wa a fɔ n na jɔn yɛ ko a ye kɛ ten, a ri a kɛ ten.» ⁹ Isa ka kela wo mɛn waati mɛn na, a kabannakoyara kɔsɛbɛ. A ka iyɛleman ka a ja lɔ jama rɔ, jama mɛn bilani a kɔfɛ, ka a fɔ ie yɛ ko: «N ye a fɔla ai yɛ ko hali Isirayɛlikailu rɔ n ma lemɛniya wo jɔɔn yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bɔra Isa kɔfɛ, ka ikɔseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a tɛrɛn ye jɔn wo ra kɛndɛya fewu!

Isa ka kanberen suu lakunun

¹¹ Wo kɔ, Isa bɔra Kapɛrinahumu ka wa so do la, mɛn tɔɔ ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tɛrɛ a kɔ. ¹² A sudunyani so da la, a ka iɔɔɔn bɛn suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dɛncɛ kelen pe wo le tɛrɛ cɛsamuso bolo. So kɛndɔ mɔɔilu siyaman ba le nara muso wo tɔrɔfɛ. ¹³ Maari ka muso wo kasitɔ yen ka kininkinin a ma. A ka a fɔ muso yɛ ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilɔ. A ka a fɔ ko: «Kanberen, iwuli.» ¹⁵ Wo fɔni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mɔɔ bɛɛ silanda ka kabannakoya wo rɔ. Alu ka Alla tɔɔ bonya ka a fɔ ko: «Alla la nabijuma ba do ra na an tɛma.» A ni, «Alla ra na a la mɔɔilu dɛmɛn kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jɛnsɛnda Jude mara ni a laminin bɛɛ rɔ.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo rɔ, a ka karanden fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa majininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin mɛn natɔ, wo ye ile ri wa, wala an ye dɔgbɛrɛ makɔnɔ?» ²⁰ Karanden fila woilu wulira ka wa Isa majininka ko: «Maari, Yaya ra an lɔ i ma. A ko an ye na i majininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin mɛn natɔ,

wo le ile ri wa, wala an ye dagbere makɔnɔ?»²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mɔɔ siyaman nakendeya, jankarɔto a ni lanjiritailu, ka jinailu gben jinatailu fe, ka ja fuyen siyaman ja laka.²² Wo rɔ, Isa ka keladen fila wo jabi: «Men da ke ai jana yan, men fanan da dantee ai jana, ai ye wa wo bee fo Yaya ye. Ai ye a fo a ye ko: Fuyenilu ja ra laka. Senkelenilu ra taama koruma. Kunatailu ra kendeya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro juma ra lase bolokolonilu ma.²³ Ni mɔɔ mɔɔ ma tee n do, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu bo men keni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko rɔ. A kan ko: «Ai wa men kera waa rɔ, ai wara nfen mafene ye? Ai wara bin de mafene wa, fɔɔ ye men lamaala? Wo kuma te!²⁵ Ai wara ka nfen mafene sa? Faanin dagbelen tii wa? Wo kuma te. Menilu ye faanin dagbelen donna, ka ie diyana koilu ke, woilu te sorɔnna waa rɔ, fo mansa wara.²⁶ Ai wara nfen mafene diya waa rɔ? Ai ma wa nabijuma do mafene wa? Nabijuma le tere jo! Koni ale ka bon nabijuma ri paaɔn!²⁷ A sebeni a la ko rɔ Alla la kuma rɔ ko: «A ragbe, n di n na keladen nawa i je ka i la sila raben i je».

²⁸ A ragbe! Muso si ma den sorɔn folo, men ka bon Yaya ri. Koni mɔɔ mɔɔ ye Alla la mansaya rɔ, hali men ye a bee korɔ, wo bee ka bon Yaya ri.²⁹ Mɔɔ menilu ka Isa la kawandili kan namen, hali nisonkomiralailu, alu bee ka Alla gbiliya, ka a masorɔn alu tere ye sunna ji rɔ Yaya la sun ji rɔ korɔ.³⁰ Koni Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka iban Alla sawo rɔ. Alu ma son Yaya ye ie sunna ji rɔ.»

³¹ Isa ka a fo iko tuun ko: «N ye bi mɔɔilu la nfen ma? Alu ni nfen de munupani?»³² Alu boni denninilu

la, menilu siini janateela lofe rɔ. Alu ye a folo ie dunɔɔnilu ye ko:

«A ragbe. An ka fule fo ai ye
koni ai ma son ka don ke.
An ka saya dankili la ai ye,
koni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun ke, a ma minnin fen fadi-man min. Wo rɔ, ai ka a jate jinatɔ ri.³⁴ Mɔɔ Dence ra na sisen. A ye damunun kela, a ye minnin kela. Wo rɔ, ai ye a folo a ma ko a ma foyi si lon fo nɔɔmaya a ni dolo min, ko nisonkomiralailu ni kojuukela gberailu duman a ye kojuuya.³⁵ Koni mɔɔ men ye Alla la walijiya gbiliyala, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do rɔ, Farisi ce do tere ye men ka Isa kili damunun kanma. Wo rɔ, Isa wara a wara. Alu ka damunun ke jɔɔn fe.³⁷ Ka ie to damununna, muso donda bon na. Muso jin tere ye kojuukela le ri. Muso wo tun da a men ko Isa ra wa damunun diya Farisi ce wara. Wo rɔ, a wulira ka na daa alabasitari ri, men fani latikolon tulu la.³⁸ A donda bon na ten. A taminda Isa *kafe ka i lo a sen korɔ ka kasi. Ka a to kasila, a naji bora ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo rɔ, a ka Isa sen josi a jere kungsi la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikolon tulu la.

³⁹ Farisi ce men ka Isa kili damunun kanma ka wo bee lakorosi ka a fo a jere kondɔ ko: «Ni ce jin tun kera Alla la nabijuma jere jere ri, a tun di muso suu jin lon, men da a bolo maa a la ten. A tun di a lon ko muso jin tere ye kojuukela le ri.»⁴⁰ Isa ka a fo Farisi ce ye ko: «Simɔn, n ye a fe ka kuma do fo i ye.» Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, i ye a fo.»⁴¹ Isa ko: «Ce do la julu tun ye mɔɔ fila la. Kelen ta benni wodigbe kemɛ loolu la. A to kelen ta benni wodigbe biloolu la.⁴² Wo fila si ma se julu sarala. Wodi

* 7:38 Waati wo la, Yahudiya tere ye isiila tabali majiinin de la, ka ie sen dasama jɔɔn ko ma damunun diya. Wo rɔ muso ka a madon Isa sen na.

woilu beε tεε ye Isa ni a la karan-
denilu madεmenna ie bolofenilu la
ko rɔ.

Si foyila la sanda

⁴⁴ Isa ka a ɲa lo muso rɔ, ka a fɔ Simɔn yɛ ko: «Simɔn, i ma muso ɲin yɛn wa? N nara i wara, i ma ji di i ma ka n sen mako. Kɔni a ka n sen suma a ɲaji la, ka a ɲɔsi a kungsi la. ⁴⁵ I ma n sunbu foli rɔ. Kɔni kɛbi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. ⁴⁶ I ma n kun mamun tulu la, kɔni a ka latikolon mun n sen na. ⁴⁷ Tɔɲa ka fisa. Muso ɲin da kojuu siyaman kɛ kɔrɔman. Kɔni a la hake bɛɛ a labe ka a masɔrɔn a la kaninteya ra wara. A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma makotoli ba sɔrɔn ten, a la kaninteya tɛ kɛ ten.»

⁴⁸ Wo rɔ, Isa ka a fɔ muso yɛ ko: «I ra makoto i la kojuu bɛɛ la.»

⁴⁹ Mɛnilu siini tɛɛ ye, woilu ka a
fɔ ie jɛɛ kɔndɔ ko: «Ɛɛ! Yon ye jin
di, mɛn di mɔɔ makoto a la kojuu
la?»

⁵⁰ Kɔni Isa ka a fɔ muso yɛ ko: «I ra ikisi bi i la lemeniya sababu la. Wa! Alla ye hɛra kɛ i yɛ!»

⁴ Moõilu bõra so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: ⁵ «Senekele do bõra ka wa si foyi diya a la sene rɔ. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafɛ. Taminbatõilu ka si wo radɔn ie sen na ka a tjan. Kõõilu nara a tɔ ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma yɔrɔ kan. Si wo ferenda, kɔni a ma mɛn. A bɛɛ jara, ka a masɔrɔn sumaya tun tɛ yɔrɔ wo rɔ. ⁷ Si do fanan bera yɔrɔ do rɔ, bin wɔnenmailu ye bɔla yɔrɔ mɛn. Si wo ferenda, bin wɔnenmailu fanan ferenda. Kɛfɛ, bin wɔnenmailu warara si ferennilu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman dɔ. Si wo ferenda kɔnjuma ka bonya ka den kɔsɛbɛ. Si jate mɛn bera duu duman wo rɔ, wo jɔɔn kemɛ sɔrɔnda.» Isa banni sanda lala ka a kan nabɔ ko: «Tolo ye mɛnilu kun ma, wɔilu ye ie tolo malɔ sanda pin na kɔsɛbɛ.»

⁹ A la karandenilu ka a
majininka ko: «Sanda wo kɔrɔ ye
nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Alla
la mansaya koilu suturani, aile ra
famunyali do sɔrɔn ie rɔ. Kɔni wo
koilu ye fɔla mɔɔ tɔilu yɛ sandailu
le rɔ. Wo rɔ,

alu na ye ie la, kɔni alu kana fen
yen;

alu tolo ye ie la, kɔni alu kana fen
famun.›

¹¹ «Nba, sanda wo kɔrɔ le jin di. Si wo ye Alla la kuma munuɓa le ri. ¹² Si do bera sila dafɛ. Si mɛn bera yɔrɔ wo ye mɔɔ doilu munuɓa le ri. Mɔɔ woiɓu ra Alla la kuma mɛn, kɔni Ibulusa ra na wo bɔ ie jusu rɔ. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do mɛn bera farakoloma yɔrɔ kan, wo fanan ye mɔɔ doilu munuɓa le ri. Mɔɔ woiɓu ka Alla la kuma mɛn ka a mira sewa rɔ. Kɔni kuma wo ma don ie jusu rɔ bɛrɛ bɛrɛ kɛ. Alu ri to lemɛniya

8

Muso menilu bilani tere Isa ko

¹ Kɔfɛ, Isa tɛɛ ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so misenilu la. A tɛɛ ye Alla la mansaya kibaro juma lasela ie bɛɛ ma. A la kɛ-ladenba mɔɔ tan ni fila tɛɛ ye a kɔfɛ. ² Musoilu fanan bilani tɛɛ ye a kɔ, Isa tun da mɛnilu lakɛndɛya. Doilu fanan tɛɛ ye ie fɛ, Isa ka jinailu gbɛn ka bɔ mɛnilu fɛ. Do tɔɔ tɛɛ ye ko Mariyamu Makidalaka. Isa tun ka jina wɔrɔnwula gbɛn ka bɔ ale kɔfɛ. ³ Cɛ mɛn tɔɔ ko Cusa, wo muso fanan tɛɛ ye, mɛn tɔɔ ko Yohani. Cusa wo tɛɛ ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso mɛn tɔɔ ko Susana fanan tɛɛ ye, a ni muso dɔgbɛɛilu. Muso

rɔ dooni. Gbeliya waati wa se ie ma, alu ri sila juma bila. ¹⁴ Si do men bera bin wɛnenmailu yɔrɔ rɔ, wo fanan ye mɔɔ doilu munuɲa le ri, mɔɔ mɛnilu ka Alla la kuma mɛn fewu! Kɔni dunuɲaratɛɛ hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jɛɛ diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu rɔ, ka kɛ iko sɛnɛ fen, mɛn jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman dɔ. A fɛrɛnda kɔɲuma ka bonya ka den kɔsɛbɛ. Si mɛn bera duu duman yɔrɔ, wo ye mɔɔ doilu munuɲa le ri mɛn da Alla la kuma lamɛn ka a mira. Alu jusu telenni rɔ, alu ye kankelentiilu ri. Wo mɔɔilu ye irajala ka Alla sawo kɛ kɔsɛbɛ waati bɛɛ.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fɔ ie ye ikɔ tuun ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛn, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen kɔrɔ. Alu ri a lamɛn ka a sii fen kɔrɔtani kan. Kɔsa mɔɔ mɛnilu ye donna bon na, woilu ri fitina mɛn yen. ¹⁷ Nba, mɔɔilu ra fen fen dokon, wo bɛɛ ri yen. Alu ra fen fen sutura, wo bɛɛ ri bɔ gbɛ rɔ. ¹⁸ Alu ye a kɛ kunyɛ ie la tolo malɔ rɔ! Baa ni fen do kɛra mɔɔ do bolo a ri do kura sɔrɔn, kɔni ni fen sa mɛn bolo wo ti fen fen sɔrɔnna.»

Isa na ni a badenmailu

¹⁹ Isa na ni a doocɛilu nara Isa ma, kɔni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. ²⁰ Isa a lalɔnnira ko: «I na ni i doocɛilu lɔni da la, ko alu ye a fɛ ka i yen.» ²¹ Isa ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ mɛnilu ye ie tolo malɔla Alla la kuma la ka a mira, woilu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka fɔɲɔ ba lala

²² Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karan-denilu ye ko: «An ye wa dala kɔma.» Wo rɔ, alu bɛɛ donda kulun dɔ ka wa. ²³ Ka alu to ji kan kulun dɔ, Isa sunɔra. Wo kɔrɔ, fɔɲɔ ba wulira ji kan ka kulun namaa fɔ ka ji don a kɔndɔ. Ji siyayara kulun kɔndɔ. Wo rɔ kulun jiitɔla tɛɛ ye ji kɔrɔ. ²⁴ Alu

ka ibori ka Isa lakunun ka a fɔ a ye ko: «Maari, Maari an tununtɔ le ji rɔ.» A wulira ka fɔɲɔ ni ji makuma. Fɔɲɔ ni ji ka ilo ka masuma. ²⁵ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai la lemɛniya ɲa le wo ri wa?» Alu bɛɛ silanda ka kabannakoya, ka a fɔ iɲɔɔn ye ko: «ɛɛ! Mɔɔ su ɲuman de ɲin di? A ye fɔɲɔ ni ji marala, hali woilu bɛɛ ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina gbɛn ka bɔ cɛ do fɛ

²⁶ Wo kɔ, Isa ni a la karandenilu ka dala tɛɛ ka se Jerasa mara rɔ. Dala wo tɛɛ ye Jerasa mara ni Kalile mara tɛma. ²⁷ Isa jii mɛn kɛni ka bɔ kulun kɔndɔ, cɛ jinatɔ do nara a labɛn. Kɛbi waati jan jinatɔ wo tun tɛ feriyabɔ donna muumɛ. A tun tɛ sɔnna ka to so kɔndɔ. A tɛɛ ye sila kaburu wo le rɔ. ²⁸ A ka Isa yen tuma mɛn na, a kulera bakɛ. A nara ibe duu ma Isa sen kɔrɔ, ka a kan nabɔ ko: «Ile Isa, Alla Kɔrɔtaninba Dence! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» ²⁹ A ka wo kuma fɔ, ka a masɔrɔn Isa tun da jina jamari ko a ye bɔ a fɛ. Jina tun da wo mira siɲa siyaman kɔrɔman. A wa a mira, so kɔndɔ mɔɔilu ri a bolo sidi jɔlɔkɔ la, ka a sen don nɛɛ la, ka ie janto a rɔ. Kɔni a ri jɔlɔkɔ ni nɛɛ kadi ka wa. Jina ri a gbɛngbɛn fɔ wula jan.

³⁰ Isa ka a maɲininka ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «An tɔɔ le ko jama ba, baa an ye ikomin kɛlɛden jama ba.» Wo kɔrɔ le, jina siyaman tɛɛ ye a fɛ. ³¹ Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba rɔ, jakankata yɔrɔ kɔnin.

³² Wo tuma, kɔsɛ kuruba tɛɛ ye damunun kɛla tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye diɲɛ alu ye don kɔsɛilu kɔndɔ. Isa sɔnda alu ye wa. ³³ Jinailu bɔra jinatɔ fɛ ka wa don kɔsɛilu kɔndɔ. Wo rɔ, kɔsɛilu ka ibori kɔsɛbɛ ka jii tindi la ka wa don ji rɔ. Alu bɛɛ tununda ji rɔ. ³⁴ Nba, wo bɛɛ kɛra kɔsɛ gbɛngbɛnnailu ɲana. Alu ka ibori ka wa a ɲafɔ so kɔndɔ mɔɔilu ye, a ni bonda la mɔɔilu. ³⁵ So kɔndɔ mɔɔilu bɔra ka

wa ka wo mafene. Alu seni yoro wo ro, alu ka jinato koro masumani siini yen Isa sen koro. Jina si tun te a fe. Duruki tere ye a kan na. So kondoo mooilu silanda kojuuya wo ro. ³⁶ Jinailu gbenda menilu jana, woilu ka danteeli ke moo toilu ye. ³⁷ Jerasakailu bee silanda a ja jere jere ma, ka a fo Isa ye ko a ye bo ie la jamana ro. Awa Isa ni a la karan-denilu donda kulun do ka ikoseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinato koro nara a madiya ko a ye a fe ka to Isa kofe, koni Isa ma son fo ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba men ke i ye, i ye wo kibaro lase i wara mooilu ma.» Isa tun da men ke a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bee ro.

Sunkurun faani a ni muso jankaroto

⁴⁰ Isa koseyitola, jama ba ka a laben baa alu tere ye a makonola ⁴¹ Wo tuma, ce do nara se a ma, ka ila a sen koro. Wo ce, men too ko Jayirusi, tere ye salibon kuntiyya la. A ka Isa madiya ko a ye diye ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faato le. Den wo ra san tan ni fila soron. Wo ro, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Koni a watola, jama warara a kofe kojuuya, fo ka a ragbeden ie tema.

⁴³ Muso jankaroto do tere ye jama wo tema. Jigbe jankaroto tere ye a la kebi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bee damun, koni wo si ma se ka a lakendeya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki ko la. A la jigbe ka ilo ikoro ye. ⁴⁵ Isa ka jininkali ke kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bee ka a fo ko: «Nde te.» Piyeri ka a fo ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i ragbeden ie tema.» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko te de! Moo kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra bo n do ka ko ke do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakorosi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yereyereni nara ila Isa sen koro. A ka imaa Isa la duruki ko la kun men

na, a ni a kendeyara kelendi ja men ma, a ka wo bee jafu Isa ye jama bee jana. ⁴⁸ Isa ka a fo a ye ko: «N denmuso, i ra bo jankaro ro ka kisi i la lemeniya sababu ro. I ye wa hera ro.» ⁴⁹ Ka Isa to wo fala, keladen nara ka bo salibon kuntii Jayirusi wara. Wo nara a fo Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmoo toro butun.» ⁵⁰ Isa ka kela wo men ka a fo Jayirusi ye ko: «I kana jiiite. I ye la n na doron. I denmuso ri kendeya.»

⁵¹ Isa se men keni Jayirusi wara, a ma son moo si ye don a kofe bon kondoo, fo Piyeri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. ⁵² Mooilu tere ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunoo ro.» ⁵³ Alu ka Isa mayele, baa alu bee ka a lon fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la mooilu donda bon kondoo. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabo ko: «Dennin, iwuli!» ⁵⁵ Dennin nin koseyira a ro. A wulira ka ilo kelendi. Isa ka a fo ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a na kabannakoyara, koni Isa ka ie jamari ko alu ra men yen bon kondoo ye, alu kana wo fo moo si ye.

9

Isa ka a la keladenbailu kelaya

¹ Wo ko, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili. A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gben ka bo mooilu fe, ka jankarotoilu lakendeya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mooilu ma, ka jankarotoilu fanan lakendeya. ³ A ka a fo ie ye ko: «Ai kana demen fen si ta taama jin do, gbeleke wo, boro wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiya yoro men do, ai kana bo ye. Ai ye to ye fo ai bo tuma wa se so wo kondoo. ⁵ Ni mooilu ka iban ai jiyala, ai ye bo ie wara, ka ye gbangban bo ai sen ma. Wo ri ke sereya ri ye

mooilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu bora ye ka itaama ka se so siyaman do. Alu ka kibaroɲuma lase ka jankarotoilu lakendeya fan bee ro.

Isa la ko ka Herodi kɔndafili

⁷ Nba, ko ko keni tere ye Isa bolo, Mansa Herodi tere ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kɔndafili kosebe, baa doilu tere ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka bo saya ro. ⁸ Doilu tere ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na iko tuunni. Doilu tere ye Isa jatela nabɲuma gbere ri, bi ma men ban. Alu kan ko wo ra bo saya ro ka na iko tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka moo lo Yaya kun tɛla a la. A ye di wo ro? N ye kibaro men sɔrɔnna ɲin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo ro, a loo tere ye Herodi la ka a ɲa la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu bora taama ro ka na dantɛli ke Isa ye. Alu tun da ko ko ke, alu ka wo bee fo a ye. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka wa ɲɔɲɔn diya Betisayida so fan do. ¹¹ Kɔni moo siyaman kolɔnda ie wa ko ro, ka ibori ie ko. Isa ka ie bee ramira koɲuma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarotoilu lakendeya. ¹² Alu bee menda ye fo ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo ro, ka a fo Isa ye ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya a ni damunun ɲinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lon, an ye waa le ro yan? Foyi te yan.» ¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jere ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a fo ko: «Buru kala loolu ni jee fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fe an ye wa damunun san jama ɲin bee ye wa?» ¹⁴ Jama wo ka siya ba le. Ce menilu ye a ro, woilu jate ri moo waa loolu bo.

Nba, Isa ka a fo a la karan-denilu ye ko: «Ai ye jama lasii moo biloolu biloolu dekurui lu ro.»

¹⁵ Karandenilu ka jama laden ka

ie lasii ten. ¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jee fila ta, ka a ɲa lo san ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru ni jee rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tema. ¹⁷ Moo bee ka damunun ke fo ka ie fa. Alu bee ban men keni damununna, karandenilu ka buru ni jee kunkundun toilu laden. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyeri ka men fo Isa ma

¹⁸ Lon do ro, Isa kelen tere ye Alla matarala yoro do ro. A la karandenilu tere ma jan ale baka. Isa ka ie mapininka ko: «Mooilu ye n jatela yon di?» ¹⁹ Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko nabɲuma do ra bo saya ro ka na, bi ma men ban.»

²⁰ A ka ie mapininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyeri ka a jabi: «Alla la Moo Nenematomɔnin de ile ri.»

²¹ Isa ka a fo ka a magbeleya ie ye ko alu kana wo kuma fo moo si ye. ²² A kan ko: «A fere te, fo Moo Dence ye jakankata. Moo bailu ni sarakalasela kuntilu ni sariya karanmooilu, alu bee ri iban a ro, ka a mira ka a faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bo saya ro.»

²³ A banni wo fola a la karan-denilu ye, a ka a fo mooilu bee ye ko: «Ni moo ye a fe ka na n ma, wo ye ban a jere ro. Lon lon a ye a la gbɔngbɔn jiri ta ka bila n kafe. ²⁴ Nba, ni moo moo ka a si kɔngben a la dunɲarate ro, wo tii ti jenemayala, kɔni ni moo moo bonɔra a si ro a la dunɲarate ro nde la ko ro a ri jenemaya. ²⁵ A ye di? Ni moo do ka dunɲa fen bee sɔrɔn yan, ka wa bonɔ a nin do sini, wo tɔno ye nfen di? ²⁶ Men di maloya ka iban i lola n na ko ro, a ni n na kuma ro, Moo Dence wa na lon men, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a natɔ a la ɲoro ro, a ni a Fa Alla ta, a ni meleka senimanilu ta. ²⁷ Sika te a ro: doilu

ye ai tema yan, menilu te sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen folo.»

Isa fari yeleman ko

²⁸ Wo fo tele seyin jooon, Isa ka Piyeri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinke do kan. ²⁹ Ka Isa to Alla matarala, a jakoro yelemanda. A la faanin gbera fo ka melenmelen iko sanmelenmelen. ³⁰ Ikoro koro ce fila kumara a ye men ye Nabi Musa a ni Nabi Eli. Bi tere ma ce fila wo sa. ³¹ Alu loni tere nooro ba ro ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a nato men dafala Jerusalemu. ³² Wo ka a teren Piyeri ni a dafajoonilu ra sunoo. Alu kununda ka Isa nooroni yen, a ni ce fila wo. ³³ Ka saron Nabi Musa ni Nabi Eli wato le tere, Piyeri ka a fo Isa ye ko: «Karanmoo, yan benni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lo, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyeri tere ye kumala tuun, koni a ma wo koro lon. ³⁴ Ka Piyeri to kumala, banda do jiira ka birin ie kun na, ka ie latunun, wo ro alu silanda a ja ma. ³⁵ Wo tuma, kumakan do bora banda ro ko: «N Dence le jin di, n da men Nenematomon. Bee ye a tolo malɔ a la.» ³⁶ Kuma banni, karandenilu ma moo si teren ye fo Isa kelen pe. Alu bee ka imakun wo ko ma. Alu ka men yen, alu ma wo fo moo si ye.

Isa ka den jinato do lakendeya

³⁷ Wo duusa gbe, Isa ni karanden sawa wo jiira koyinke koro tuma men na, moo siyaman ka Isa laben. ³⁸ Nba, ce do tora jama wo tema ka a kan nabo ko: «Karanmoo, n ye i madiyala, i ye n dence demen. A kelen pe le n bolo. ³⁹ Jina ye a torola. A wa a mira, den di kule ikoro ye. Jina ri a lajerejere, fo ka a da kanfa ji labo. A ti son fewu ka den bila fo a wa ban a seela kojuuya. ⁴⁰ N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina gben. Alu ma se a la.» ⁴¹ Isa ka jabili ke ko: «Ai bi mooilu

ka juu. Ai te la Alla la muume! N ye to ai tema haan waati juman ka ai la lemeniyabaliya muhun?» A ka a fo ce wo ye ko: «Na i dence ri yan.» ⁴² Den ka imadon Isa la waati men na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yereyere kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bo den fe. Jina bora, den kendeyara. Isa ka den naseyi a fa ma. ⁴³ Mooilu bee kabannakoyara wo ro, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fo iko tuun

Isa tere ye ko menilu kela, woilu ka ie bee kabannakoya. Ka alu to wo la, a ka a fo a la karandenilu ye ko: ⁴⁴ «Ai ye ai tolo malɔ kojuma kuma jin na. Janfa nato donna Moo Dence ma, sa a ri don moo juuilo bolo.» ⁴⁵ Karandenilu ma kuma wo jayen. A koro dooni tere ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma son ka Isa jininka a koro ma ka a masaron alu silanni kojuuya.

Yon ye jemoo ri?

⁴⁶ Wo tuma, sosoli do wulira karandenilu tema, ko yon keto jemoo ri ie dekuru ro? ⁴⁷ Isa ka ie miriya lon. Wo ro, a ka dennin do ta ka a labo a torofe. ⁴⁸ A ka a fo karandenilu ye ko: «Moo men wa dennin jin jooon damira kojuma nde koson, wo ra n jere ramira. Moo men wa nde ramira kojuma, wo ra n kelayaba ramira kojuma fanan, baa men di son ka a jere ke dooman moo ri ai tema, wo le ka bon a to bee ri.»

Men te ie juu ri, wo ye ie jin de ri

⁴⁹ Isa la karanden men too ko Yuhana, wo ka a fo ko: «Maari, an ka ce do yen, a tere ye jinailu gbenna ka bo mooilu fe i too ro. An ka a fo a ye ko a ye wo boloka, baa a te an na dekuru moo ri.» ⁵⁰ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Moo men te i kanma, wo ye i fe.»

Samarikailu ka iban Isa ro

⁵¹ Nba, ka a teren a waati tun da sudunya ka ikoseyi a Fa Alla wara,

Isa ka a jusu lateɛ ko a fɛrɛ tɛ fo a ye wa Jerusalemu. ⁵² A ka keladen doilu lawa a kɔrɔ. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya jinin a ye. ⁵³ Kɔni ye mɔɔilu ma sɔn ka Isa jiya, ka a masɔrɔn a wato Jerusalemu. ⁵⁴ Wo rɔ Yakuba ni Yuhana ka Isa majininka ko: «An tɛ ta lajii ka bɔ san dɔ ka ie janin wa?» ⁵⁵ Isa ka iyeleman ka ie makuma, ko alu jo tɛ. ⁵⁶ Alu taminda ye, ka wa so gbɛrɛ jinin.

Ka bila Isa kɔ

⁵⁷ Alu watɔla, mɔɔ do ka a fɔ Isa ye ko: «I wa kɛ wala fan fan, n di to i kɔ.» ⁵⁸ Isa ka a jabi: «Tɔɔn ye sɔyaninilu bolo. Naan ye kɔnɔilu bolo. Kɔni si diya si tɛ Mɔɔ Dence bolo, a ri se ka inɔɔn yɔrɔ mɛn.»

⁵⁹ Isa ka a fɔ cɛ gbɛrɛ ye ko: «I ye bila n kɔ.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye diɲɛ n ye wa n fa suu don fɔlɔ.»

⁶⁰ Isa ka a fɔ a ye ko: «Mɛnilu faani, mɛnilu ma jɛnema bɛrɛ lɔn, i ye a to woilu ye ie jɔɔn suu don. Iɛ kɔni ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma.»

⁶¹ Dogbɛrɛ ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, n ye a fɛ ka bila i kɔ. Kɔni, n ye wa n sara n wara mɔɔilu la fɔlɔ ko an bɛn sɔɔma.» ⁶² Isa ka a jabi: «Mɔɔ mɛn wa nisi daba mira ka sɛnɛ kɛ damira, ka ban ka to a kɔfɛ mafɛnela, wo ti se Alla la mansaya baara nɔɔla.»

10

Isa ka keladen biwɔrɔnwula ni fila kelaya

¹ Wo kɔ rɔ, Isa ka mɔɔ biwɔrɔnwula ni mɔɔ fila gbɛrɛ kili ka ie kelaya. A ka ie mɔɔ fila fila lawa a kɔrɔ. A jɛrɛ wato yɔrɔ mɛnilu rɔ, a ka ie lawa a kɔrɔ, yɔrɔ woilu bɛɛ rɔ. ² A ka a fɔ ie ye ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Kɔni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fɛ Tii* madiya, kosa a ri do kafo baaralailu ma suman fɛ rɔ.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka kɛ iko saa dennin, mɛn bilani nɔɔso wuluilu tɛma. ⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana bɔrɔ ta. Ai kana sanbara gbɛrɛ ta. Ai kana sɔn foli ye ai la baara lanɔɔ sila la.

⁵ «Ai wa jiya yɔrɔ mɛn dɔ, ai ye ye mɔɔilu fɔ fɔlɔ ko: «Jusu suma ye don bon jin na.» ⁶ Ni wo ka do tɛrɛn ye, mɛn ye jususuma jininna, ai la duwawu ri mira a ye. Ni wo tɛ, ai la duwawu ri ikɔseyi ai ma. ⁷ Mɛnilu wa sɔn ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yeleman.

⁸ «Ai wa don so fen fen kɔndɔ, ni ye mɔɔilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai kɔrɔ, ai ye a damun. ⁹ Jankarɔto mɛnilu ye so kɔndɔ ye, ai ye woilu lakɛndɛya. Ai ye a fɔ mɔɔilu ye ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Kɔni ai wa don so fen fen kɔndɔ, ka a tɛrɛn ye mɔɔilu ma sɔn ai jiyala, ai ye bɔ. Ai ye wa ilɔ sila tɛma, ka ai kan nabɔ ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, mɛn tɛrɛ ye an sen ma, an da wo bɔ an sen ma. Wo ri kɛ tɔmasere ri ai kan yan, kɔni ai ye a lɔn ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fɔ ai ye ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sɔɔmu kan.»

So mɛnilu ka iban lemɛniya la

¹³ «Korasɛnkailu, gbalo ye ai ye. Betisayidakailu, gbalo ye ai fanan ye. Ka a masɔrɔn kabannako bailu kɛra ai tɛma. Ni woilu jɔɔn tun kɛra Tiri so kɔndɔ, wala Sidɔn so kɔndɔ, sa wo mɔɔilu ra tubi kɛbi waati jan. Alu tun di isii bu-urigbɛ rɔ ka kasabɔrɔ bila ie kan na, ka kɛ nimisa tɔmasere ri, ka tubi. ¹⁴ Wo le kosɔn, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidɔnkailu la ja-hadi ri nɔɔya ka tamin ai ta kan. ¹⁵ Kaperinahumukailu ai don? Ai

* 10:2 Suman Fɛ Tii wo ye Alla le ri.

ri bonya haan ka se sankolo rɔ wa? Wo kuma tɛ! Ai ri jii fo ka se jahanama kɔndɔ!»

¹⁶ Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Mɔɔ mɛn wa ai kumakan namɛn, wo ra n kan namɛn fanan. Mɔɔ mɛn ma sɔn ai rɔ, wo ra iban n dɔ fanan. Mɛn ka iban n dɔ, wo ra iban n kelayaba rɔ fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

¹⁷ Karanden biwɔrɔnwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi mɛn kɛni, alu sewani ba nara dantɛli kɛ Isa yɛ ko: «Maari, hali jinailu silanni an yɛ ka an kan mira, i tɔɔ rɔ.» ¹⁸ Isa ka jabili kɛ ko: «N da Setana betɔ yɛn ka bɔ sankolo rɔ iko sanmɛlɛnmɛlɛn yɛ jiila ja mɛn ma. ¹⁹ A ragbɛ, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kɔsɔilu radɔn, ka se ai juu Setana ni a fanka bɛɛ la. Foyi ti se ai la. ²⁰ Hali wo, ai kana sewa wo rɔ, ko jinailu yɛ imajila ai kɔrɔ. Ai yɛ sewa mɛn dɔ, wo le jin di: ai tɔɔ ra sɛbɛ harijeene rɔ.»

Isa sewara

²¹ Wo tuma, sewa ba le tɛrɛ Isa la, sewa mɛn bɔni Alla la Nin Seniman dɔ. Wo rɔ, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n yɛ i tandola, ka a masɔrɔn a diyara i yɛ ka lɔnniya di denninilu ma, i ma mɛn di hankilimailu ni lɔnninna bailu ma. Ɔɔn, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fɔ mɔɔilu yɛ ko: «N Fa ra fen bɛɛ karifa n na. Mɔɔ si ma Dence lɔn fo n Fa Alla. Mɔɔ si fanan ma n Fa Alla lɔn fo Dence kelen, mɛn bɔra Alla rɔ. N wa n Fa yiraka mɛnilu la, woilu fanan di se a lɔnna.»

²³ Wo kɔ, Isa ka iyeleman ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Hɛrɛ yɛ ja yɛ ai ja mɛn ka yɛn! ²⁴ Baa ai ja yɛ mɛn yenna, a loo tɛrɛ yɛ nabipuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yɛn, kɔni alu ma fɛrɛ sɔrɔn ka ie ja la a kan. Ai tolo yɛ mɛn namɛnna, a loo tɛrɛ nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo mɛn. Kɔni alu ma fɛrɛ sɔrɔn ka ie tolo malɔ a la.»

Samarika cɛɲuma

²⁵ Lon do rɔ sariya karanmɔɔ do ka ilo ka jininkali do kɛ Isa kun a kɔrɔbɔ kanma. A ka a fɔ ko: «Karanmɔɔ, n yɛ nfen kɛ, sa n di penemaya sɔrɔn?» ²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sɛbɛni Alla la sariya rɔ? I ra nfen de famun wo rɔ?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sɛbɛni sariya rɔ ko: «I yɛ i Maari Alla kanin i jusu bɛɛ rɔ, i solɔmɛ bɛɛ la, i fanka bɛɛ la, a ni i miriya bɛɛ la.» Ka la wo kan, a kan ko: «I yɛ i siɲɔɔn kanin iko i yɛ i jɛrɛ kaninna ja mɛn ma.» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra mɛn fɔ, i jo wo rɔ. Ni i ka sila wo taama, i ri penemaya sɔrɔn.» ²⁹ Kɔni a loo tɛrɛ yɛ karanmɔɔ wo la ka jo di a jɛrɛ kɛwalilu ma. Wo rɔ, a ka Isa mapininka ko: «N yɛ yon jate n siɲɔɔn di?»

³⁰ Isa ka a jabi sanda do rɔ ko: «Cɛ do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninnailu bera a kan ka a bolofen bɛɛ bɔ a bolo, hali a feriyabɔ bɛɛ. Alu ka a gbasi kojuuya. Dooni alu ma a faa. Alu bɔra yɛ ka a lani to sila tɛma. ³¹ A ma mɛn wo kɔ, sarakalasela do nara sila wo kan. A ka madunbatɔ lani yɛn sila tɛma. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. ³² Allabatobonba baaraden do nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛrɛn sila tɛma. A ka a ragbɛ, ka tamin a la ka wa. ³³ Wo kɔfɛ, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛrɛn sila tɛma. A ka a ragbɛ, a kininkinin donda a rɔ. ³⁴ A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woilu sidi. A ka madunbatɔ lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri lɔndan jiya bon do la. Alu se mɛn kɛni jiya bon na, a ka a janto a rɔ. ³⁵ Duusa gbɛni, a ka †wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fɔ a yɛ ko: «I janto madunbatɔ wo rɔ kɔsɛbɛ. A mako wa kɛ fen fen na, i yɛ wo di a ma. Ni wodi jin ma a bɛɛ bɔ, n wa n koseyi, n di i la wodi bɛɛ laseyi i ma.»

³⁶ «A yɛ di? Mɔɔ sawa woilu rɔ, yon kɛra madunbatɔ siɲɔɔn

† 10:35 Ka wodi mɛn di wo yɛ tele fila baara sara le ri.

di?» ³⁷ Sariya karanmɔɔ ka Isa jabi: «Mɛn hinara a la ka a demɛn.» Isa ko: «jɔ! I ye wa wo jɔɔn kɛ.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

³⁸ Nba, Isa ni a la karandenilu tɛɛ ye taamala Jerusalemu sila kan. Alu se mɛn keni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo tɔɔ ko Marita. ³⁹ Marita doomuso fanan tɛɛ ye, mɛn tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wara isii Maari Isa sen kɔɔ ka a tolo malɔ a la. ⁴⁰ Wo ka a tɛɛn, Marita jagbani gba donna kojuuya. Wo rɔ, a ka imadon Maari Isa la ka a fɔ a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo tɛ gbala i la wa? I ye a fɔ a ye ko a ye wuli ka n demɛn.» ⁴¹ Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fo ka i jɛɛ jagba. ⁴² Kɔni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ bɛɛ ri. Mariyamu ra munafan fen wo jɛnematɔmɔn. Foyi tɛ wo bɔ a bolo.»

11

Alla matara ja

¹ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye Alla matarala yɔɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan ja mɛn ma.» ² Isa ka a jabi: «Ai wa kɛ Alla matarala, ai ye a fɔ ko: An Fa Alla, i tɔɔ sɛniman ye bonya. I ye i la mansaya labɔ gbɛ rɔ.

³ I ye an na damunun di an ma lon lon.

⁴ I ye an makoto an na kojuuilu la, baa mɛnilu ra kojuu kɛ an na, an da woilu makoto.

I kana an to an na miriya juuilu sila kan.»

⁵ A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i dupɔɔn wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabɔ ko: «N dupɔɔn, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. ⁶ N dupɔɔn cɛ bɔtɔla le taama rɔ ka na jiya n

wara sisen sisen. Damunun fen si tɛ n bolo ka sii a kɔɔ.» ⁷ I dupɔɔn di to bon kɔndɔ ka jabili kɛ ko: «ɛɛ, cɛ, i kana na n tɔɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu bɛɛ ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.» ⁸ Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la dupɔɔnya kɔsɔn, i wa to a la da makonkon na fo ka a jagba, a ri wuli ka i mako bɛɛ ja jɔ! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka.

⁹ «Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔɔn; ai wa jinin, a ri a sɔɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. ¹⁰ Ka a masɔɔn mɔɔ si wa matara a ri a sɔɔn; mɔɔ wa fen jinin, a ri a sɔɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye.

¹¹ «Yon ye ai tɛma yan, ni i dence ka i matara jɛɛ la, i ri sa don a bolo wa? ¹² Wala, ni i dence ka i matara sisekili la, i ri kɔsɔn don a bolo wa? ¹³ Nba, ni ai, adamadenilu mɛn ka juu, ai kusan fen juma dila ai denilu ma, wo gbɛnin de an Fa Alla mɛn ye sankolo rɔ wo ri se Nin Sɛniman dila a tarabailu bɛɛ ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

¹⁴ Lon do rɔ, Isa ka jina gbɛn ka a bɔ bobo cɛ do fɛ. Jina bɔ mɛn keni a fɛ, cɛ ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kɔsɛɛ. ¹⁵ Kɔni doilu ka a fɔ ko Isa tɛɛ ye jinailu gbɛnna *Belesɛbu baraka le rɔ, mɛn ye jinailu la kuntii ba ri. ¹⁶ Doilu ka Isa kɔɔbɔ, ko a ye tɔɔmasere do kɛ ie jana, mɛn di a yiraka ie la ko a la sebaaya bɔni Alla rɔ.

¹⁷ Kɔni Isa ka ie bɛɛ miriya lon. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka iɔɔn kɛɛ, mansaya wo tiɔantɔ le. Bon kelen wa rafara fila ri ka iɔɔn kɛɛ, bon wo ri be. ¹⁸ A ye di wo rɔ? Ni Setana la baaradenilu rafarara fila ri ka iɔɔn kɛɛ, a la mansaya tɛ tiɔan wa? Ai kan ko n ye jinailu gbɛnna jina kuntii ba Belesɛbu le baraka rɔ. ¹⁹ A ye di? Ni n ye jinailu gbɛnna Belesɛbu baraka rɔ,

* **11:15** Kɛɛkika la miriya ye le ko Belesɛbu a ye jina mansaden de ri

ai la karandenilu ye jinailu gbenna yon baraka rɔ? Ai la karandenilu ri ai la kititeɛ, ko ai jo tɛ wo rɔ. ²⁰ Ni wo tɛ, ni n ye jinailu gbenna Alla baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tɛma.

²¹ «Ai ja lɔ! Fankama wa a rabɛn kɛlɛ kɛ muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofenilu kandani a juma la. ²² Kɔni ni fankama dɔgbɛrɛ bera a kan, mɛn fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la kɛlɛ kɛ muran bɛɛ ta, a jii lani tɛrɛ mɛnilu kan kɔnin, ka ban ka a bolofen bɛɛ rafara mɔɔilu tɛma.»

²³ Isa banda misali yirakala ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ mɛn tɛ n fɛ, wo ye n juu le ri. Mɔɔ mɛn tɛ n dɛmɛnna ka mɔɔilu laden, wo ye baarala ka mɔɔilu lajɛnsɛn.»

Jina ka ikɔseyi ka to cɛ fɛ

²⁴ Isa ko: «Jina wa gbɛn ka bɔ cɛ do fɛ, a ri wa jɔɔɔn diya jinin fo wula jan ka kɔɔa, ka ban ka a fɔ ko: «N di n koseyi ka wa n bɔ diya rɔ.» ²⁵ A wa koseyi cɛ jinato kɔɔ ma, a ri a tɛrɛn ko wo ra sɛniya, iko bon mɛn firanni ka a kɔndɔ rabɛn kɔɔuma. ²⁶ Wo rɔ, jina ri wa ka jina wɔrɔnwula laden, mɛnilu ka juu a jɛrɛ ri. Alu bɛɛ ri na ka to cɛ wo fɛ. A laban, jinato la ko ri juuya ka tamin a fɔlɔma kan.»

²⁷ Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tɛma ka a kan nabɔ ko: «Muso mɛn ka i kɔndɔ ta ka i sɔrɔn, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.» ²⁸ Isa ka a jabi: «Kɔni mɔɔ mɛnilu ri ie tolo malɔ Alla la kuma la ka wo mira, woilu le mɔɔ kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa tɔɔmasere jɔɔn di kɛ bi mɔɔiluyɛ

²⁹ Ka a tɛrɛn jama warato le Isa laminin dɔ, a ka ie karan ko: «Bi mɔɔilu kɛwali ka juu. Ai ye kabannako ko rɔ, mɛn di kɛ tɔɔmasere ri, kɔni kabannako gbɛrɛ si tɛ kɛ ai jana, fo Yunusa ta jɔɔn. ³⁰ Nabi Yunusa jɛrɛ kera tɔɔmasere ri Ninibekailu bɛɛ jana ja mɛn

ma, Mɔɔ Dɛncɛ fanan nato kela tɔɔmasere ri bi mɔɔilu jana wo ja le ma. ³¹ Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa ale bɔra fo yɔrɔ jan ka na a tolo malɔ Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, mɛn ka bon Mansa Sulemani ri. ³² Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon mɛn, alu tubira. Do ye yan bi, mɛn ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni ja kise la sanda

³³ Isa ka a fɔ iko tuunni ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛlɛn ka a dokon, wala ka sumanifen do birin a kun na. Wo kuma tɛ! Mɔɔ wa a lamɛlɛn, a ri a sii fitina sii fen kan, kosa mɛnilu wa don bon kɔndɔ ri a mɛlɛn yɛn. ³⁴ Mɔɔ ja kise le a fari banku fitina ri. Ni i ja kise ka ji, kɛnɛ ri don a la, ka i kɔndɔ gbɛ. Ni i ja kise ma ji, foyi si tɛ don fo dibi. ³⁵ Wo le kɔsɔn, ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ai kana iban kɛnɛ rɔ, ka sɔn dibi rɔ. ³⁶ Ni i kɔndɔ gbɛra kɛnɛ bolo, ka a tɛrɛn dibi tɛ a yɔrɔ si rɔ, i ra kɛ kɛnɛ rɔ fasayi. A ye iko fitina ra lamɛlɛn ka i bila kɛnɛ rɔ.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmɔɔilu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi cɛ do ka a kili ko a ye wa damunun kɛ a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko fɔlɔ iko Farisilu ye a kela ja mɛn ma. Wo ka Farisi cɛ kabannakoya kosebɛ. ³⁹ Maari Isa ka a fɔ a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kɔkan makola ka gbɛ, ka ai kɔndɔ nɔɔni to natabaya ni kojuu su bɛɛ la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Mɛn ka kɔkan ladan, wo le ma a kɔndɔla fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kɔndɔ rɔ di fantanilu ma, wo wa kɛ bɛɛ ri sɛniya.

⁴² «Gbalo ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bɔ, hali ai la suma fira kelen kelenna bɛɛ rɔ. Ai ra telenbaya a ni Alla la kanintɛya la

bilani to. Ai ka kan ka wo ke fola ka a to bee ladenni ke. ⁴³ Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masoron ai wa don salibon kondɔ, ai ye jemoo sii diya jininna. Ai wa ke so kondɔ, ai ye a fe mooilu ye ai bonya ka ai fo. ⁴⁴ Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masoron ai ye iko kaburu, men ni duu bee ra ke kelen di. Mooilu ye taminna wo kan, koni alu ma a lon ko kaburu le.»

⁴⁵ Sariya karanmoo do ka Isa jabi: «Karanmoo, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma de! I ye an-deilu fanan dooyala kosebe!» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Gbalo ye ai sariya karanmooilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mooilu kun ma, donin men ta gbeleman kojuuya. Koni ai ti son muume ka ie demen wo donin tala! ⁴⁷ Gbalo ye ai ye, ka a masoron ai benbailu ka nabijuma menilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. ⁴⁸ Ai ra son ai benbailu la baara juu ma, ka a masoron alu ka nabijumailu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. ⁴⁹ Wo le koson, Alla ka a fo a la hankilimaya ro ko: «N di nabijumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.» ⁵⁰ Wo ro, mooilu ra nabijuma fen fen faa kebi dunuya dan waati, Alla ri bi mooilu jininka wo kelen kelenna bee saya ko ma. ⁵¹ A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi Sakariya la saya ma, men sara saraka bo diya a ni Allabatobonba tema. N di a fo ai ye, Alla ri bi mooilu jininka wo bee ma kiti lon. ⁵² Gbalo ye ai ye, ai sariya karanmooilu! Ai ra iban lonni bere ro, ka wo da tuun ka a soo. Ai jere ti don a ro. Ai ye mooilu labanna fanan, moo menilu ye don ko ro.»

⁵³ Isa bo men keni yoro wo ro, sariya karanmooilu ni Farisilu ka a lapinin jininkali siyaman na. ⁵⁴ Alu ye a fe a ye jabili benbali do ke, men di ke a mira sababu ri.

12

Isa ka mooilu lali kuma siyaman

do

¹ Wo tuma, moo waa siyaman ladenni Isa lamarin do. Alu warara haan ka ilo jooon kan. Ka Isa to jama tema, a ka a la karandenilu karan. A ka a fo ie ye ko: «Ai ye ai jere latanka Farisilu la leben ma, ie la filankafuya konin. ² Mooilu la ko si dokonni a ri bo gbe ro, lon do ro. Menilu suturani, woilu bee ri lon mooilu bolo. ³ Ai wa idoon ka fen fen fo mooilu ye dibi ro, woilu bee ri lamen kene ma. Ai wa fen fen fo mooilu tolo koro kan majii ro, hali ni a kera bon kondɔ sutura ro, woilu bee ri fo gbe ro, ka ke iko moo ra ilo bon kun na ka wo bee lase fan bee ro.»

⁴ «N terilu, n di a fo ai ye ko moo menilu seni moo faala doron, ai kana silan woilu ye, baa woilu dan ye moo fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. ⁵ Ai ye silan men ye, n di wo yiraka ai la. Men di se ka moo faa, ka ban ka a fili jahanama kondɔ, ai ye silan wo ye.

⁶ «A ye di? Kono misen loolu te sanna wodi misen na wa? Koni Alla ka a kelen kelenna bee lon. ⁷ Alla ka ai lon kosebe, hali ai kungsi jate! Wo ro, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin konjilu kan.

⁸ «N di a fo ai ye ko moo fen fen wa ilo n too la mooilu jana, Moo Dence fanan di ilo wo tii la Alla la melekailu jana. ⁹ Koni men di iban n do mooilu jana, Moo Dence fanan di iban wo ro Alla la melekailu jana. ¹⁰ Ni moo ka Moo Dence mafɔ, a ri se a makotola. Koni moo wa Alla la Nin Seniman tanama kuma fo, a te makoto habadan!

¹¹ «Lon do ro, mooilu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonilu jemooilu ma, wala kititeela su bee, ai ka kan ka kuma men fo ka ai jere lafasa, ai kana hamin wo la. ¹² Ka a masoron ai ka kan ka men fo, Alla la Nin Seniman di wo kuma bila ai kondɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

¹³ Ɔe do tora jama rɔ ka a fɔ Isa ye ko: «An karanmɔɔ, i ye a fɔ n kɔrɔɔe ye ko an fa sara ka ɔe mɛn to, ko a ye ɔe wo rafara ka n ta di n ma.»

¹⁴ Isa ka a jabi: «Ɛɛ, ɔe! Yon de ka nde lasii, ka n ke ai la kititeɛla ri, wala ai la ɔe rafarala?» ¹⁵ Wo kɔ, Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ai ye a ke kɔɔuma, ka ai jere mira natabaya ma. Ka a masɔɔɔn hali ni mɔɔ la nanfulu siyayara a na jere ma, wo ti se ka jenenmaya jere di a ma.»

¹⁶ Isa ka wo kɔrɔ yiraka ie la sanda do rɔ. A kan ko: «Waati do kɛra, nanfulutii do la sene fenilu sɔnda koseɛ. ¹⁷ Wo rɔ, a ka a jate mira a jere kɔndɔ ko: «N di nfen de ke sa? Suman mara diya si te n bolo, suman jate wo ri kun mɛn dɔ.» ¹⁸ A ka imiri wo ma ka a fɔ ko: «N di n na bondon beɛ lawuya ka kurailu lɔ ka woilu wara. N di n na suman kise ni n na sene fen beɛ ke ie kɔndɔ ka a beɛ lamara ye. ¹⁹ Wo wa ban, n di a fɔ n jere ye ko: «Ɔe, i jɔɔɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman mɛn di san siyaman bɔ. I ye damunun ke, ka minnin ke, ka sewa.» ²⁰ Alla ka a fɔ a ye ko: «Ile, kɔmɔɔ gbeden. Bi su jin dɔ jere, i nin di mira i la. I ra mɛn naɔen i jere ye, wo toɔ yon bolo sa?» ²¹ Mɔɔ mɛn ye nanfulu jininna a jere ye, ka a ban Alla rɔ, wo betɔ ten de.»

An kana hamin

²² Wo rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunuɔarateɛ damunun ko rɔ, wala ai la fari banku la feriyabɔ ko rɔ. ²³ Ka a masɔɔɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabɔ ri.

²⁴ «Ai ye kɔrɔnduwailu lakɔrɔsi. Alu te sene kela, alu te suman kala. Suman mara diya su su te ie bolo. Kɔni Alla ye woilu balola. Ai munanfan ka bon kɔnɔilu munanfan di paaon Alla jana. ²⁵ A ragbe! Yon ye ai rɔ, mɛn hamin di se do kafula a si ma, hali waati kelen? ²⁶ Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenina ai ye haminna ko

tailu beɛ la? ²⁷ Ai ye waa rɔ binilu lakɔrɔsi. Bin woilu ye wulila ka feren ka na. Alu te baara kela, alu te feriyabɔ jininna. Kɔni hali Mansa Sulemani, mɛn kɛra nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, mɛn ka kenyani bin feren kelen na. ²⁸ A ragbe! Bin menilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabɔ ferenilu la. A ye di? Alla te ai demɛn fanan, ka ai feriyabɔ wa? Kɔni ai la lemɛniya ka doo fewu!

²⁹ «Ai kana hamin ka a fɔ ko: «An di nfen damun ka nfen min?» ³⁰ Jamana mɛn mɔɔ ma Alla lɔn dunuɔa rɔ bi, woilu le ye ko su wo jininna waati beɛ rɔ. Kɔni ai mako ye fen menilu la, ai Fa Alla ka woilu beɛ lɔn. ³¹ Wo le rɔ, ai ye Alla la mansaya jinin fɔlɔ. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

³² Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «N na dekurɔ jin, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. ³³ Ai ye ai bolofenilu san ka mɔɔ bolokolonilu sɔ wodi wo rɔ. Ai ye nanfulu mara yɔrɔ ladan ai jere ye harijeene, nanfulu mara yɔrɔ mɛn te tijan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu mɛn te dese habadan. Son si ti se yɔrɔ wo sɔɔnna, jember�e ni kɔrikɔri si ti tijani ke ye, ³⁴ baa i la nanfulu marani yɔrɔ mɛn, i solɔme ye yɔrɔ wo le rɔ.»

Jɔn menilu rabenni

³⁵ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jere tesidi ka ai rabɛn baara kanma. Ai ye ai la fitina lamɛleni to waati beɛ rɔ. ³⁶ Ai ye ke iko jɔn, menilu ye ie la kuntii makɔnɔla bon kɔndɔ. Ni kuntii bɔra kɔɔ malɔ diya ka na da makonkon, alu ri da laka a ye. ³⁷ Ni kuntii nara ka a teren jɔnilu ma sunɔ fewu, baraka ri don ie la ko rɔ. A ragbe! Kuntii ri a tesidi ka a jere rabɛn ka jɔnilu kili. A ri ie beɛ lasii ka damunun sii ie kɔrɔ. ³⁸ Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati,

wala dondon kasi waati, ni a nara ka a teren jɔnɪlu ma sunɔɔ, baraka ri don ie la ko rɔ.

³⁹ «Ai tolo malɔ! Ni bon tii tun ye a kalama ko son natɔ le a wara a waati mɛn na, a tun di a jɛrɛ rabɛn a jɔn rɔ. ⁴⁰ Wo jɔn kelen ma, ai fanan ye ai rabɛn. Ka a masɔrɔn Mɔɔ Dence ri na waati do rɔ, ai hankili tɛ waati mɛn na.»

Jɔn juma ni jɔn juu

⁴¹ Piyɛri ka Isa majɔnininka wo rɔ ko: «Maari, i ra sanda jɔn la an-deilu dɔrɔn de ye, wala jama bɛɛ?»

⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jɔn telenni ri, wala jɔn hankiliman? Kuntii ri jɔn wo lasii a wara bɛɛ kun na, ko a ye a janto jɔn tɔɪlu rɔ, ka solo bɔ ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a teren jɔn wo ye baara kan, baraka ri don jɔn na ko rɔ. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bɛɛ karifa jɔn wo la. Tujɔ le fewu! ⁴⁵ Kɔni, ni jɔn wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jɔn tɔɪlu tɔrɔ ka ie gbasi, cɛ ni muso. A ri damunun kɛ kojuuya ka dɔlɔ min haan ka a jɛrɛ jɔn laminin. ⁴⁶ Wo ko rɔ, a la kuntii ri na waati do rɔ, jɔn wo hankili tɛ waati mɛn na. A wa na, a ri a la jɔn tɔrɔya kojuuya ka a kɛ ikomin Alla lɔnbali.

⁴⁷ «Jɔn mɛn ka a la kuntii diyana ko lɔn, kɔni a kɔndɔgbo ma sɔn ka a janto a rɔ, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kɔsɛbɛ!

⁴⁸ Jɔn mɛn ma a la kuntii diyana ko lɔn, ni a filira ka baara juu do kɛ, mɛn ye gbasi ko ri, jɔn wo fanan di gbasi. Ale kɔni tɛ gbasi kojuuya. Mɔɔ mɔɔ wa siyaman sɔrɔn, siyaman di jɔnin wo fɛ. Siyaman wa karifa fen fen na, siyaman di jɔnin wo fɛ fanan.»

Hɛra wala bɛnbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fɔ ta wo ye mɛlɛn. ⁵⁰ Kɔni a fɛrɛ tɛ fɔ n ye n na jakankatayɛ dafa. Yani n ye ban wo kɛla, n tɛ jususuman sɔrɔn. ⁵¹ A ye di? A ye ai kɔndɔ ko n da na ka hɛra

kɛ duukolo kan wa? Wo kuma tɛ! N nani bɛnbaliya bilala mɔɔɪlu tɛma.

⁵² Ka damira bi ma, ni mɔɔ loolu kɛra denbaya kelen dɔ, mɔɔ sawa ri kɛ mɔɔ fila kanma, wala mɔɔ fila ri kɛ mɔɔ sawa kanma. ⁵³ Cɛ dence ri bila a la, cɛ fanan di bila a dence la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dence muso ri bila a la, muso fanan di bila a dence muso la.»

Bi mɔɔɪlu ka kan ka waati jɔn lakɔrɔsi

⁵⁴ Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be rɔ, ai ye a fɔla ko sancɪ natɔ le. Sanji di na iko ai ka a fɔ jɔn mɛn ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen fɔjɔ ye bɔla tele kankan bolo maran fan fɛ ai ye a fɔla ko: «Tara ri bɔ.» Tara ri bɔ ikomin ai ka a fɔ jɔn mɛn ma. ⁵⁶ Tɔɔmasere mɛnilu ye kɛla sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Kɔni Alla ye ko mɛnilu kɛla bi mɔɔɪlu tɛma, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai filankafuɪlu! ⁵⁷ Nfenna ai tɛ a fɛ ka ko telennilu jate mira ai jɛrɛ ma ka woilu kɛ?

⁵⁸ «A ragbɛ! Ko wa kɛ i ni mɔɔ do tɛma, ni wo ye a fɛ ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fɛrɛ bɛɛ kɛ ka a madiya sani ai ye se kititɛɛ diya. Ni wo tɛ, kititɛɛla ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti bɔ fewu fɔ i wa ban wodi wo bɛɛ sarala. Tujɔ le fewu!»

13

Mɔɔɪlu ye ikɔseyi Alla ma

¹ Nba, waati wo rɔ, mɔɔɪlu tɛrɛ ye nala Isa ma ka a fɔ a ye ko mɛn kɛni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan jɔɔn na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili rɔ, Kalileka mɛnilu faani ten, woilu tun da kojuu le kɛ ka tamin Kalileka tɔ bɛɛ kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni, Silowe sankaso jan bɛra mɔɔ tan ni seyin kan ka woilu faa

Jerusalemu so kɔndɔ. Wo tɛ ai miri rɔ, mɔɔ tan ni seyin wo, woilu la kɛwalilu tun ka juu ka tamin Jerusalemukailu tɔ bɛɛ ta kan wa? ⁵ Ɛɛn, dɛ! Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai bɛɛ fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda rɔ, ko: «Toro ju kelen tɛɛ ye cɛ do bolo a la sɛnɛ rɔ. Lon do rɔ, a wara toro den jinin. A ma foyi sɔrɔn a la. ⁷ A ka a fɔ a la baaraden yɛ ko: «N da san sawa kɛ, n ye toro den jininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi sɔrɔn a la munun. Wo rɔ, i ye a tɛɛ, ka a bɔ ye. Tɔnɔ tɛ a la. A kana to ten ka n na duu tijan.» ⁸ Baaraden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jinin na munun. N di duu sen a kɔrɔ ka nɔɔ kɛ a fɛ. ⁹ Sando ni a ka den kɛ, ale le wo ri. Kɔni ni a ma den kɛ, i ri a tɛɛ ka a bɔ ye.»»

Isa ka muso do lakɛndɛya Nɔɔnɔn lon

¹⁰ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Nɔɔnɔn lon de tɛɛ. ¹¹ Muso jankarɔto do tɛɛ ye, jinailu ra dan ba bila mɛn kɔ kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a kɔ lawulila. ¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fɔ a yɛ ko: «N badenma muso, i ra hɔrɔya i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.» ¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kɛndɛyara ikɔrɔ ye ka a kɔ latelen, ka ban ka Alla tando.

¹⁴ Kɔni salibon kuntii ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka diminya. A monɛra Isa ma ka a masɔrɔn a ka lakɛndɛyali kɛ Nɔɔnɔn lon. Kuntii wulira ka a fɔ jama ye ko: «Tele wɔɔrɔ ye an bolo ka baara kɛ. Ai ye na kɛndɛya jinin tele wɔɔrɔ wo kɔrɔ. Ai kana na Nɔɔnɔn lon fewu!» ¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye filanka-fuilu le ri. I ja lɔ! Ni nisi wala fali kɛra ai bolo, ai tɛ wa ie furen ka ie mayɛleman ka ie lamin Nɔɔnɔn lon wa? ¹⁶ Ni ai ye wo kɛla, a ye di? Muso jinin ye Iburahima bɔnsɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la

kɛbi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakɛndɛya Nɔɔnɔn lon wa?» ¹⁷ Wo jabili ka Isa juuilu bɛɛ maloya. Kɔni jama bɛɛ sewara Isa la kɔsɛbɛ, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye kabannako bailu kɛla.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka jinininkali kɛ ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔɔn ma? ¹⁹ Alla la mansaya ye iko sɛbeni fira kise. Cɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kise wo fɛrɛnda, ka bonya ka kɛ jiri ju ri. Kɔnɔilu ka ie jaan la jiri wo bolonilu la.»

²⁰ Isa ka jinininkali kɛ ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma iko tuun? ²¹ A ye iko lɛbɛn. Ni muso ka wo ta ka dooni kɛ farɛni muu siyaman dɔ, a ri farɛni muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɔndɔ danin

²² Wo kɔ, Isa watɔla Jerusalemu, a tɛɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misɛnnilu la.

²³ Do ka Isa majininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnsɛni ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔrɔn n di a fɔ ai jana, mɔɔ siyaman di don diya jinin ka kɔna. ²⁵ Maari, mɛn ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kɛnɛ ma. Ai ri da makonkon ka a fɔ ko: «Maari, i ye da laka an yɛ.» Bontii ri jabili kɛ ko: «N ma a lɔn i bɔni yɔrɔ mɛn dɔ.» ²⁶ Ai ri a fɔ ko: «Maari, an bɛɛ ka damunun kɛ ka an min yɔrɔ kelen. I ka an karan an na soilu la.» ²⁷ Maari ri a fɔ ai ye ko: «Ai kojuukɛlailu, n ma ai lɔn, n ma ai bɔ diya lɔn. Ai ye bɔ yan!»

²⁸ «Wo lon, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabijumailu bɛɛ yen Alla la mansaya rɔ, ka a tɛɛn ai lafilini kɔkan. Ai ri kasi ka mɔnɛ fɔ ka ai jinin makin. ²⁹ Mɔɔilu ri bɔ dunuɔna fan bɛɛ rɔ ka na isii Alla la mansaya rɔ ka damunun kɛ. ³⁰ Nba, doilu ye kɔmamɔɔilu ri bi, mɛnilu ri kɛ jɛmɔɔilu ri sini. Doilu

fanan ye jemɔɔilu ri bi, menilu ri ke kɔmamɔɔilu ri sini.»

Isa ni Jerusalemmukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yɔrɔ gbɛɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.» ³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fɔ sɔyani wo ye, Herodi kɔnin, ko n ye jina gbenna ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakɛndɛya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa. ³³ A fɛɛ tɛ fo n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kɛndɛ, baa nabijuma kana faa yɔrɔ si fo Jerusalemu.»

³⁴ Isa ka a kan nabɔ ka fɔ ko: «Jerusalemu, Jerusalemu. Ai ye nabijumailu faala a ni menilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Siɲa siyaman, n tɛɛ ye a fɛ ka ai ladɛn iko sise ba ri a denilu ladɛn ɲa mɛn ka ie dokon a kɔrɔ. Kɔni ai ma sɔn wo ma. ³⁵ Wo rɔ, ai la bon nafilin de tɛɛ. Ai ɲa tɛ la n kan butun, fo ai wa a fɔ lon mɛn ko: «Kunnadiya wo mɛn nani Maari Alla tɔɔ rɔ.»»

14

Isa ka jankarɔto do lakɛndɛya Nɔɲɔn lon

¹ Nɔɲɔn lon do rɔ, Isa wara damunun diya Farisilu la jemɔɔ do wara. Menilu siini tɛɛ damunun na ye, woilu bɛɛ tɛɛ ye a lakɔrɔsila kɔjuuya. ² Jankarɔto do tɛɛ ye Isa ɲana jama tɛma ye. Jankarɔ tun da a fari yɔrɔ doilu mafunufunu. ³ Isa ka sariya karanmɔɔ ni Farisilu majininka ko: «A ye di? Ka mɔɔ lakɛndɛya Nɔɲɔn lon, wo bɛnni an na sariya ma, wala wo bɛnni tɛ?» ⁴ Alu ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔto kan ka a lakɛndɛya, ka ban ka sila di a ma. ⁵ A bɔ mɛn kɛni, Isa ka ie majininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kɔlɔn kɔndɔ, yon ye ai tɛma yan, mɛn di iban wo layɛlɛla Nɔɲɔn lon? Ai ri a labɔ jona, wo tɛ?» ⁶ Alu ma se Isa jabila.

Jemɔɔ sii diya ɲininnailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka mɔɔilu lakɔrɔsi, menilu kilini damunun kanma. Alu nani jemɔɔ sii diya tala ie jɛɛ ye. Wo rɔ, a ka sanda do la ie ye. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa kɔɲɔ malɔ diya rɔ, i kana wa isii jemɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a tɛɛn tumado jemɔɔ do kilini ye, mɛn ka bon i ri. ⁹ Ni wo nara ka i siini tɛɛn jemɔɔ sii diya, i maloyatɔ le. Mɛn ka ai fila bɛɛ kili, wo ri na ka a fɔ i ye ko: «Iwuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kɔmamɔɔ sii diya ɲinin jama kɔfɛ.

¹⁰ «Nba, i wa kili kɔɲɔ malɔ diya rɔ, i ye wa isii kɔmamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa kɛ, mɛn ka ai bɛɛ kili, wo ri lakɔrɔsili kɛ ka a fɔ ko i ma kan ka isii ten. A ri sii diya gbɛɛ ɲinin i ye, mɛn ka ɲi fɔlɔman di. A ri a fɔ i ye ko: «N teri, i ye na isii jemɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔrɔn mɔɔilu bɛɛ ɲana. ¹¹ A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ bonya, Alla ri wo majii. Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fɔ cɛ ye fanan, a kilini mɛn bolo. A kan ko: «I wa kɛ mɔɔilu kilila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siɲɔɔn nanfulutiilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a ɲɔɔn kɛ i ye, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mɔɔilu kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjiiritɔilu a ni ɲa fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi sɔrɔn wo rɔ, ka a masɔrɔn woilu ti se ka i la kɔɲuma julɔ sara. Alla wa telenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

Menilu kilini damunun ko ma

¹⁵ Isa damunun ɲɔɔn do ka a tolo malɔ wo bɛɛ la, ka a fɔ a ye ko: «Mɛn di damunun kɛ Alla la mansaya rɔ, a ri a kunnadiya sɔrɔn a la ko rɔ kɔsɛbɛ.» ¹⁶ Isa ka jabili kɛ sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, cɛ do tɛɛ ye a fɛ ka damunun ba rabɛn ka mɔɔ siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma mɛn na, a ka a

la jɔnce lɔ mɔɔilu kili la, ko alu ye na damunun ke. ¹⁸ Kɔni, alu bɛɛ ka bɔɔa jɔnin a bolo. A wara mɔɔ fɔlɔ mɛn kili, wo ka a fɔ ko: «N da duu do san. A fɛɛ tɛ fo n ye wa a mafɛnɛ. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Mɔɔ filana kan ko: «N da sɛnɛkɛ nisi tan san. N watɔ woilu mafɛnɛla. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Mɔɔ sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kosɔn, n ti se wala.» ²¹ Jɔnce wara wo jafɔ a la kuntii yɛ. A la kuntii duunyara kosɛbɛ, ka a fɔ jɔnce yɛ ko: «Ibori ka wa se so kɔndɔ fan bɛɛ, tiritilu ni sila misɛnilu la. I wa fantan mɛnilu yen, i ye ie kili, a ni lanjjiiritɔilu. I ye ie bɛɛ ta ka na ie ri yan.» ²² Jɔnce ka a fɔ a la kuntii yɛ ko: «I ka mɛn fɔ, n da ban wo kɛla. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.» ²³ Kuntii ka a fɔ a yɛ ko: «I ye bɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa mɔɔ mɔɔ tɛrɛn silailu la ye, i ye ie kili. I ye fɛɛ bɛɛ kɛ kosa alu ri na n na bon nafa a ja ma. ²⁴ A ragbɛ! N ka so kɔndɔ mɔɔ mɛnilu fɔlɔman kili, mɛnilu ka iban nde rɔ, alu tɛ foyi si sɔrɔn n na balo rɔ.»»

Ka Sankɔ Jate

²⁵ Lon do rɔ, jama ba bilani tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. A ka iyɛlɛman ka a fɔ ie yɛ ko: ²⁶ «Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ ka bila n kɔfɛ, a ma sɔn n na ko ye diya a yɛ ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kɔrɔilu la, hali ka a tamin a jɛrɛ nin na, wo ti se ka kɛ n na karanden jɛrɛ jɛrɛ ri. ²⁷ Mɛn ma sɔn a gbɔngbɔnjiri ta, ka bila n kɔfɛ, wo ti se kɛla n na karanden di.

²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tɛma yan, ni a ye a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛ isii fɔlɔ ka jate mira kɛ? Kosa a ri a lɔn ni a ri se ka a lɔ ka a laban. ²⁹ Ni a ma wo kɛ fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kɔɔa a lɔla ka a to ye. Wo wa kɛ, mɔɔilu ri a mayɛlɛ wo rɔ. ³⁰ Alu ri a fɔ ko: «Han, ɛɛ wo! A kan ko a ri sankaso lɔ, kɔni a ra kɔɔa fewu!»

³¹ «A ye di? Mansa juman di sɔn ka bɔ mansa gbɛrɛ kɛlɛ kanma, ni a ma isii fɔlɔ ka jate mira kɛ. Kosa a ri a lɔn ni a la sofaden mɔɔ waa tan di se wo la sofaden mɔɔ waa muwan na. ³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa kɛlɛ ban kanma. ³³ A ragbɛ! Ni i ma iban i jɛrɛ rɔ, ka fen bɛɛ to ye, i ti se kɛla n na karanden di.

³⁴ «I ka a lɔn, kɔɔ ye fen juma ri. Kɔni ni a diya bɔra a la, a ti se ladiyala ikɔ. ³⁵ Ni a diya bɔra a la, a ti se ka duu diya sɛnɛ rɔ, a ti se foyi jala sununkun na fanan. A ri lafili. Nba, mɛn tolo ye mɛnni kɛla wo ye a tolo malɔ misali jɔnin na.»

15

Saa tununni le

¹ Nisɔnkɔmiralailu ni kojuukɛla gbɛrɛilu tɛrɛ ye nala ka ie tolo malɔ Isa la. ² Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen ka a fɔ ie da kɔrɔ Isa ma ko: «A ragbɛ! ɛɛ wo ye kojuukɛlailu ramirala, fo ka damunun kɛ fɛ kelen dɔ.» ³ Wo rɔ, Isa ka sanda la ie yɛ ko: ⁴ «Ni saa kɛmɛ kɛra mɔɔ kelen bolo ai rɔ yan, saa kelen wa tunun, yon tɛ sɔn ka saa bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kelen pe jɔnin diya haan ka a yen? ⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. ⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siijɔɔnilu yɛ ko: «An ye sewa. N na saa tununni tɛrɛ, kɔni n da a jɔnin ka a yen.»

⁷ «A ragbɛ! Wo ja kelen ma, kojuukɛla kelen pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paaon, ka tamin telenba mɔɔ bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ ta kan, mɛnilu mako tɛ tubi ko ma.»

Muso la wodigbɛ tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbɛ tan kɛra muso do bolo, kelen wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen kɛ? A tɛ wuli wa, ka fitina lamɛlɛn ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo jɔnin a ja jɛrɛ

jere ma wa, haan ka a yen? ⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijɔɔnilu, ka a fɔ ie ye ko: «An ye sewa. N da n na wodigbe yen, men tununni tere n ma.» ¹⁰ Isa ko: «A ragbe! Wo na kelen ma, kojuukela kelen pe wa tubi, Alla la mele kailu ri sewa.»

Den kanberen fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dence fila tere ye ce do bolo. ¹² Lon do ro, den doomanni ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu bee rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Ce wo ka a la nanfulu rafara a den fila tema, ka a dence doomanni ta fan di a ma. ¹³ Wo ce tun ma men bake, den wo ka a bolofen bee ta ka wa taama ro jamana jan do ro. A se men keni ye, a ma foyi ke fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen bee tjan.

¹⁴ «Nba, kofe, konko fitina donda jamana wo ro, ka a teren kanberen na wodi ra ban fewu. A la damunun desera. Wo gbele yara a ma kosebe. ¹⁵ Wo ro, a ka baara jinin ye mɔ do fe. Wo ka a ta ka a lawa waa ro a la koseilu gbengben diya. ¹⁶ Ka a to waa ro ye, konko gbara a la kojuuya, haan ka koseilu la damunun fen sɔsɔ fara damun loo bila a la. Hali wo, mɔ si ma a sɔ damunun dɔ.

¹⁷ «Kofe sa, a ka imiri ka hankili sɔɔn. A kan ko: «Baaraden siyaman ye n fa bolo. Woilu bee ye damunun sɔɔnna tuma bee, haan ka fa ka a to to. Koni nde faato le konko bolo yan.» ¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔɔn Alla la, ka hake sɔɔn i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n ke i la baaraden di.»

²⁰ Wo ro, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to yoro jan, a fa ka a natola yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den nabɛn, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔɔn Alla la, ka hake sɔɔn ile fanan na. I

kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» ²² Koni a fa ka a fɔ a la jonilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba juma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen dɔ. ²³ Ai ye nisi den juma juma ta ka a kan natɛɛ. An ye damunun ke ka sewa, ²⁴ ka a masɔɔn n den tun da sa, koni a ra kunun. A tun da tunun, koni bi a ra yen.» Alu bee sewara a na jere jere ma.

²⁵ «Wo ka a teren, den korɔmamɔ ye sene ro. A bo men keni ye, a sudunyara a fa wara ka donkili la kan men, a ni foli kan. ²⁶ A ka jon do kili ka a majininka ko: «Nfen keni yan bi?» ²⁷ Wo ka a fɔ a ye ko: «I dooce ra na! I fa ra sewa ka nisi den juma juma faa a ye, ko a den kende ra na.» ²⁸ Den korɔmamɔ monera kojuuya, fo ka iban donna lu ma. Wo ro, a fa bora lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Koni a ka a fa jabi: «A ragbe! A ra san siyaman bo, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma bee. Koni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma, kosa n di n terilu kili ka tolon ke ka sobo damunun. ³⁰ Bari sisen, tuma men na i den da na, men wani tere yoro jan ka i la nanfulu tjan manamanaya ro, i ra sɔn ka nisi den juma juma faa wo ye.» ³¹ A fa ka a fɔ a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma bee. Fen fen ye n bolo, wo bee ye i ta le ri fanan. ³² Koni an ka kan ka sewa ka jaalen bi. I dooce tun da sa, koni a ra kunun. A tun da tunun, koni bi a ra yen.»

16

Nanfulu kunnasiila telenbali

¹ Lon do ro, Isa ka a fɔ a la karan-denilu ye ko: «Nanfulutii do tere ye, men ka a lamɛn ko a la nanfulu kunnasiila tere ye a la nanfulu tjananna. ² A ka a kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔra n pana ko i ye n na nanfulu tjananna. Wo ye di? I ra fen fen ke n na nanfulu la, i ye na wo bee dantɛɛ n pana. I ti nala kela n na nanfulu

kunnasiila ri butun!› ³ Nanfulu kunnasiila ka a fɔ a jɛɛ kɔndɔ ko: «N ye nfen kɛ sa? N na kuntii kɛɔ n gbenna ka n bila baarabaliya rɔ. Fanka tɛ n na ka sɛnɛ kɛ. N di maloya sɔrɔn ni n ka tarali damira. ⁴ Nba, n da sila yen sisen, n ka kan ka tamin mɛn fɛ. Kosa, n na kuntii wa n gbɛn, mɔɔilu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo rɔ, a wulira ka mɔɔilu kili, a la kuntii la julɔ tɛɛ ye mɛnilu la. A ka ie kelen kelenna bɛɛ kili. Alu se mɛn kɛni ye, a ka a mɔɔ fɔlɔ mapininka ko: «Julɔ mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» ⁶ Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan ɲa kɛmɛ seyin.» A ka a fɔ a yɛ ko: «I sii jona ka i la julɔ seɓɛ yɛleman. I ye palan ɲa kɛmɛ naanin seɓɛ wo nɔ rɔ.» ⁷ A ka dɔgbɛɛ mapininka ko: «Julɔ mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kise bɔrɔ kɛmɛ loolu.» A ka a fɔ a yɛ ko: «I ye i la julɔ seɓɛ yɛleman ka kɛ bɔrɔ kɛmɛ naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafɛnɛ! Alla lɔnbalilu kiwoyani. Alu ka ɲɔɔn mira ɲa lɔn fasayi! Alu kiwoyani Alla lɔnnailu ri. ⁹ N di ai lali. Ni dunuɲa nanfulu kɛra ai bolo, ai ye a kɛ mɔɔilu dɛmɛnni fen di. Kosa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yɔrɔ mɛn tɛ ban habadan.

¹⁰ «Ni mɔɔ mɛn ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kunba ba lamara fanan. Kɔni ni mɔɔ mɛn ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan. ¹¹ Dunuɲa nanfulu, ni ai ma isɛbedon wo mirala, yon di nanfulu bɛɛ bɛɛ karifa ai la? ¹² Ni ai ma telen mɔɔ la nanfulu lamarala, yon di nanfulu di ai ma ka kɛ ai jɛɛ ta ri? ¹³ Jɔnce ti se ka baara kɛ kuntii fila yɛ waati kelen. Ni kuntii kɛra fila ri jɔnce ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo rɔ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu rɔ.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo mɛn ka Isa mayɛɛ, ka a masɔrɔn nanfulu ko duman ie yɛ kojuuya. ¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jɛɛ kɛ mɔɔilu ɲana iko telenbailu, wo duman ai yɛ. Kɔni mɛn ye ai jusu rɔ, Alla ka wo bɛɛ lɔn. Adamadenilu ye mɛn jatela, wo gboman kojuuya Alla yɛ.

Alla la sariya tɛ ban

¹⁶ «Ka a tɛɛn Yaya ma kawandili kɛ waati mɛn na fɔlɔ, mɔɔilu tɛɛ ye Alla la sariya lataamala, a ni nabɲumailu la kuma. Kɛbi Yaya nara ka kawandili kɛ, Alla la mansaya kibaro ɲuma ye lasela mɔɔilu ma. Bɛɛ ye irajala ka don wo mansaya rɔ.

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.

¹⁸ «Mɔɔ mɔɔ wa a la muso furusa ka dɔgbɛɛ furu, wo ra kaninkɛ. Mɔɔ mɔɔ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninkɛ.

Nanfulutii ni Lasari

¹⁹ «Nanfulutii do tɛɛ ye. Faanin dagbɛɛn bilani tɛɛ a kan na tuma bɛɛ. Lon lon, a tɛɛ ye damunun duman kɛla ka fa. ²⁰ Kɔni a la bonda lafantan do tɛɛ lani ye mɛn to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan bɛɛ ma. ²¹ A tɛɛ ye a fɛ ka nanfulutii la daatɔ damun, fen mɛn ye burunna tabali kɔrɔ. Wuluilu tɛɛ ye nala ka a lani tɛɛn bon da la ka a dailu maanɛn.

²² «Lon do rɔ, fantan cɛ wo sara. Mɛlekailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Iburahima dafɛ. Kɔfɛ, nanfulutii fanan sara. Mɔɔilu ka a suu don. ²³ Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ɲa lɔ ka Iburahima yen yɔrɔ jan. Lasari siini tɛɛ Iburahima dafɛ. ²⁴ Nanfulutii ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye hina n na ka n dɛmɛn. I ye Lasari lɔ a bolo koyini sula ji rɔ, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta rɔ yan kojuuya.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka a jabi: «N dence, i ye imiri kunun

ma. Kunun, i dafanin tere a ja jere jere ma, ka a teren Lasari taroni tere kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a teren i jakankatani. ²⁶ Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tema, sa mao si kana bo yan ka wa ye, wala ka bo ye ka na yan. ²⁷ Wo ro nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. ²⁸ N badenma mao loolu ye ye. I ye dije Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» ²⁹ Koni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma toilu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» ³⁰ Nanfulutii ka a saso ko: «N fa Iburahima, wo te a ja. Koni ni mao kelen wulira ka bo suuilu tema ka wa ie ma, alu ri tubi.» ³¹ Iburahima ka a fo a ye ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma son ka wo bonya, alu ti son kawandili kan si ma. Hali ni mao kelen wulira ka bo saya ro ka wa ie kawandi, alu ti son a ro fewu.»»

17

Makotoli ni lemeniya

¹ Isa ka a fo a la karandenilu ye, lon do ro, ko: «Sika te a ro, lafilu koilu ri na ka maoilu lo kojuu kela. Koni mao men wa lafilu koilu lana maoilu ma, gbalo ye wo ye. ² Hali ni alu tun ka kabakurun ba sidi wo tii kan na ka a lafilu kooji ro, wo tun di fisaya wo ro, sa ni a ye ke sababu ri ka den kelen nafili. ³ Ai ye ai jere lakorasi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. ⁴ I badenma wa hake ta i la haan sija woronwula tele kelen koru, ni a nara wo kelen kelenna bee ro ka a fo ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

⁵ Keladenbailu ka a fo Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemeniya kan.» ⁶ Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemeniya dooyara ka ke iko sebeni fira kise kelen, wo lemeniya

jate baraka ro ai ri se a folu jiri luluma ba ye ko: «I ye bo yan ka wa turu fo kooji ro. Jiri wo ri i gbiliya.»

Jonilu ka kan ka men ke

⁷ Isa ka a fo ie ye ko: «A ye di? Ni i la jon do bora sene ke diya, wala kolofen gben diya, ka na lu ma, yon ye ai tema, men di son ka a fo a ye ko «i ye na isii jona ka damunun ke folo?» ⁸ Wo kuma te! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jere raben, ka na damunun sii n koru. N di damunun ke ka fa ka ji min. Wo ko, i ri damunun ke ka ji min.» ⁹ Ni jon ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo ro wa? Wo kuma te! ¹⁰ A ye wo ja kelen de ma ai fanan fan fe. Baara men foni ai ye, fo wo ye ke. Bonya ko te a ro. Ni ai banda baara wo bee la, ai ye a fo ko: «An tara men kanma, an da wo doron de ke. Bonya te an ye.»»

Kunato tan

¹¹ Isa tere ye sila kan ka wa Jerusalemu. A taminto tere ye Samari mara ni Kalile mara tema. ¹² A dontola so do kandu, kunato tan nara a laben. Alu loni tora yoro jan, ¹³ ka ie kan nabo Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkinin an na ka an demen.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma men, a ka a fo ko: «Ai ye wa ai jere yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, alu bora ye ka wa. Alu watola, alu bee kendeyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kendeya. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka ikaseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a jakoru ben duu ma Isa sen koru ka baraka bila a ye. Samarika le tere. ¹⁷ Isa ka a mapininka ko: «Mao tan ma kendeya wa? A to konondo ye mi? ¹⁸ Mao si ma seyi ka na Alla tando fo ce kelen pe jin wa, men ye siya gberu mao ri?» ¹⁹ Isa ka a fo a ye ko: «Iwuli! Wa, i ra kendeya i la lemeniya sababu la!»

Alla la mansaya toomasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa mapininka, lon do ro, ko: «Alla la mansaya ri na

waati numan?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna na la. ²¹ A ti nala a fola ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Koni Alla la mansaya ye ai tema.»

²² A ka a fo a la karandenilu ye ko: «A loo ri ke ai la, lon do ro, ka Moo Dence tele kelen yen, koni ai ti se ka wo yen. ²³ Mooilu ri a fo ai ye ko: «A fele, a ye ye» wala «a ye yan». Koni ai kana ibori wo ko. ²⁴ I na lo! Sanmelenin ye bola sankolo fan kelen na ka wa fan do fe na ma, Moo Dence wa ke nala lon men, a natola ri ke wo na kelen ma. ²⁵ Koni yani wo ye dafa, a fere te fo bi mooilu ye a toro kojuuya folo ka iban a ro.

²⁶ «Yani Moo Dence ye na iko tunni, ko menilu kera Nuhan tele ro, woilu jooon di ke. ²⁷ Nuhan tele ro, mooilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie den-musoilu furu. A tere ye wo na fo Nuhan donda kulunba kondoo. Wo lon kelen sanci ba ka nali damira. Sanci wo ma tee, fo ka a to gbiliyala a na jere jere ma ka dunuya yoro bee latunun ka mooilu bee halaki.

²⁸ «Men kera Luti tele ro, wo jooon fanan di ke. Luti tele ro, mooilu tora damunun ni minnin na, ka to sanni kela, ka to sene ke ni bon lola. ²⁹ A tere ye wo na haan Luti bara Sodamu so kondoo lon men. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bara sankolo ro ka jii Sodamu so kondoo iko sanci. Wo ka Sodamu mooilu bee halaki.

³⁰ «A ri ke wo na ma Moo Dence boto gbe ma lon men. ³¹ Ni wo lon sera ka a teren do ra yele bon bilikun sanfe ka a bolofenilu to bon kondoo, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kondoo. Ni wo lon sera ka do teren sene ro, wo ma kan ka ikoseyi a bolofenilu ta diya so kondoo. ³² Ko men kera Luti muso la, ai ye ai hankili to wo ro. ³³ Moo men ye dunu-paratee daha daron de jininna bi, wo ri bono sini. A te jenemaya banbali saron

sini. Koni men wa son ka bono dunu-paratee daha ro bi, sini wo ri kisi ka jenemaya banbali saron.

³⁴ «N ye fola ai la ko su wo ro moo fila ri sunoo lafen kelen kan; moo kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso fila ri suman kise bunde jooon fe, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.» *

³⁷ Karandenilu ka Isa mapininka ko: «Maari wo ri ke mi?» Isa ka ie jabi sanda ro ko: «Suu wa ke diya men do, duwailu ri jii ye.»

18

Kititeela Juu

¹ Nba, wo ko, Isa ka sanda do la ka a la karandenilu karan, ka a masaron a ye a fe alu ye to Alla matara tuma bee. Alu kana jiitee ka wo boloka.

² A ko: «Kititeela do tere ye so do la. A tun te silanna Alla ye, a tun te moo bonyala. ³ Nba, cesamuso do tere ye men tere sela kititeela ma tuma bee ka a fo a ye ko: «I ye n na kiti tee, baa n juu ra kojuu ke n na.» ⁴ A menda, kititeela ma son ka kiti wo tee. Koni, lon do ro, kititeela ka a fo a jere kondoo ko: «Tuna le. N te silanna Alla ye, n te moo bonyala, ⁵ koni, muso jin da n toro kojuuya. Wo bolo ma, a fere te fo n ye kiti wo tee. Ni wo te, a ri to n pagbala tuma bee fo ka n see.»

⁶ Wo ro, Maari ka a fo ko: «Kititeela telenbali wo ka men fo, ai ye ai tolo maloo wo la kosebe. ⁷ Ni Alla la mooilu ka ie kan naboo ale ma ka kiti jinin a fe su ni tele, a te ie demen ka ie la kititeeilu janaboo wa? A te iban ie ro. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tee ie ye telenbaya la. A ye ten de! Koni hali wo, Moo Dence wa seyi dunuya kan waati men na, a ri moo teren yan wa, men lani ale la?»

Farisi ni nisankamirala

⁹ Moo doilu tere ye, menilu tere ye ie jere jatela moo telennilu ri. Alu

* **17:35-36** Sebali do fola ko: «Ni ce fila kera sene ro jooon fe, ce kelen di ta ka kelen to ye.»

lani a la ko alu ka jɛni mɔɔ tɔilu ri. Isa ka sanda do la woilu le yɛ.

¹⁰ A kan ko: «Mɔɔ fila wara Alla matara diya Allabatobonba kɔndɔ. Kelen tɛrɛ ye Farisi ri. Kelen tɛrɛ ye nisɔnkɔmirala ri. ¹¹ Farisi cɛ wo ka ilo ka Alla matara a jɛrɛ la ko rɔ ko: «O Alla, n ye baraka bilala i yɛ, n tɛ iko mɔɔ tɔmailu, ka a masɔrɔn n ti tɔpɔli kɛla, n tɛ telenbali ri, n tɛ kaninkɛla ri, wala n tɛ ikomin nisɔnkɔmirala jɛn. ¹² N ye sun donna siɲa fila lookun kelen kɔrɔ. Ka la wo kan, n wa fen fen sɔrɔn, n di wo ja bɔ.» ¹³ Kɔni nisɔnkɔmirala wo ka ilo yɔrɔ jan. A ma sɔn ka hali a ɲa lɔ sankolo fan dɔ. A ka a sisi magbasi ka kɛ a nimisa tɔmasere ri. A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojuukela le nde ri.»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fɔla ai ye ko nisɔnkɔmirala ka jo sɔrɔn, kɔni Farisi cɛ wo ma jo sɔrɔn. Baa mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonya, wo ri majii, kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, wo ri bonya.»

Isa duwara denninilu ye

¹⁵ Lon do rɔ mɔɔilu tɛrɛ ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie yɛ. Isa la karandenilu ka wo yen ka mɔɔ woilu makuma. ¹⁶ Kɔni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masɔrɔn Alla la mansaya ye ie ɲɔɔnilu le ta ri. ¹⁷ A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma sɔn Alla la mansaya ma iko dennin sɔnni Alla la mansaya ma ɲa mɛn ma, wo tɛ don Alla la mansaya rɔ habadan. Tɲa le wo ri fewu.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa maɲininka ko: «Karanmɔɔ ɲuma, n ye nfen kɛ sa n di ɲenemaya sɔrɔn, ɲenemaya mɛn tɛ ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ ɲuma» nfenna? Mɔɔ ɲuma si tɛ ye fɔ Alla kelen pe.

²⁰ Alla ra mɛn sɛbɛ a la sariya rɔ, i ka wo lɔn. A sɛbɛni ye ko: «I kana kaninkɛya kɛ. I kana mɔɔ faa. I kana sonyali kɛ. I kana wuya fɔ sereya rɔ. I ye i fa ni i na bonya.»

²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kɛbi n denniya waati, n da sariya wo bɛɛ mira.» ²² Isa ka wo mɛn waati mɛn na, a ka a fɔ cɛ ye ko: «I ra dɛsɛ ko kelen na butun. I ye wa i bolofen bɛɛ san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bɛrɛ bɛrɛ ri kɛ i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i yɛ na bila n kɔ.» ²³ Cɛ ka jabili wo mɛn waati mɛn na, a jusu makasira, ka a masɔrɔn nanfulu ba tɛrɛ ye a bolo.

²⁴ Isa ka a ɲa lɔ a rɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gboman Alla la mansaya rɔ de! ²⁵ Nanfulutii don Alla la mansaya rɔ, wo ka gbɛlɛn ɲɔɔmɛ don di seyilan woo la.» ²⁶ Mɛn ka wo mɛn, woilu ka ɲininkali kɛ ko: «Yon di se kisila wo rɔ?» ²⁷ Isa ka ie jabi: «Ko mɛnilu ti se kɛla mɔɔ bolo, woilu ri se kɛla Alla bolo.»

²⁸ Piyɛri ka a fɔ Isa ye ko: «Andeilu don? An da fen bɛɛ to ye ka bila i kɔfɛ.» ²⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa sɔn ka a la bon to ye, wala a muso, wala a baden-mailu, wala a sɔrɔnbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya ɲinin, ³⁰ wo sara ri wara dunɲa ɲin dɔ. Sini, ɲenemaya fanan di di a ma, ɲenemaya banbali kɔnin.»

Isa ka a la saya ni a kunun ko fɔ

³¹ Wo kɔ, Isa ka a fɔ a la kɛladenba tan ni fila ye ko: «An wato Jerusalem. Alla la nabijumailu ka fen fen sɛbɛ Mɔɔ Dɛncɛ la ko rɔ, wo bɛɛ ri dafa ikomin a sɛbɛni ɲa mɛn ma. ³² Alu ri a mira ka a don siya gbɛrɛ mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafɛya ka a mayɛlɛ, ka a nani, ka ie daji tu a kan. ³³ Alu ri a gbasi kojuuya, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tele sawana lon wa se, a ri wuli.» ³⁴ Keladenbailu ma foyi ɲayen a la kuma rɔ. Wo kɔrɔ dooni tɛrɛ ie ma. Alu ma famunyali si sɔrɔn a rɔ.

Isa ka ja fuyen do ja laka

³⁵ Ka Isa ni a la mɔɔilu sudunyara Jeriko so la, alu ka ja fuyen do teren yɔrɔ wo rɔ. A siini tere ye taralila sila da la. ³⁶ Na fuyen wo ka jama mankan men, ka majininkali ke ko: «Nfen keni?» ³⁷ A fɔra a ye ko Isa Nasaretika le taminto. ³⁸ A ka wo men tuma men na, a ka a kan nabɔ ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma.» ³⁹ Mɔɔ menilu tere ye jama jefɛ, woilu ka a makuma ka a fɔ a ye ko: «Imakun!» A ma sɔn imakunna, fo ka a kan nabɔ fanka la, ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma!» ⁴⁰ Isa ka ja fuyen kan men ka ilo, ka a jamari ke ko ja fuyen ye lana a ma. Mɔɔilu wara a ta ka na a ri a ma. A se men keni Isa ma, Isa ka a majininka ko: ⁴¹ «A ye di? I ye a fe n ye nfen ke i ye?» A ka jabili ke ko: «Maari, n ye a fe n ja ye laka iko tuun.» ⁴² Isa ka a fɔ a ye ko: «Ale le wo ri. I ja ra laka. Ira lakendeya i la lemeniya sababu la.» ⁴³ A ja lakara ikɔrɔ ye. A bilara Isa ko ka to Alla gbiliyala. Mɔɔilu ka wo bee yen ka Alla tando baka.

19

Isa ni Sace

¹ Isa donda Jeriko so kɔndɔ ka a taminto ka wa. ² Wo ka ce do teren ye, men tɔɔ ko Sace. Ale tere ye nisankɔmirala la kuntii ri. Nanfulu ba tere ye a bolo. ³ A loo tere ye a la ka a ja la Isa kan ka a lon. Kɔni, jama warani tere Isa laminin dɔ kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiya tere. ⁴ A ka ibori ka wa jama je, wo rɔ, ka yeɛ toro ju la ka Isa makɔnɔ, kosa a ri Isa tamintɔla yen, ka a masɔrɔn Isa ka kan ka tamin dinkira wo rɔ. ⁵ Nba, Isa se men keni jiri ju wo ma, a ka a ja layeɛ san ma ka a fɔ Sace ye ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fe i ye n jiya i wara bi.» ⁶ Sace jiira kaliya rɔ ka bɔ jiri la. A ka Isa ramira sewa rɔ ka wa a malɔ fo

a wara. ⁷ Mɔɔilu ka wo yen tuma men na, alu ka Isa mafɔ ko: «A sɔnni ka wa jiya kojuukɛla wara.» ⁸ Sace ka ilo Maari jana ka a fɔ a ye ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokolonilu ma. Ka la wo kan, ni a ka a teren n da mɔɔ do bolofen mira tɔɔli bolo ma, n di a jɔɔn naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili ke ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Iburahima dence do ri. ¹⁰ Mɔɔ Dence ra na, mɔɔ tununnilu jininna ko ie ri kisi.»

Jɔn tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani tere Jerusalem so la, mɔɔilu hankili bilara Alla la mansaya ko rɔ. Alu lani a la ko mansaya wo ri bɔ gbɛ rɔ sisen sisen. Wo rɔ, Isa ka sanda do la ie ye. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila ce do wara jamana jan dɔ, ko a ri mansaya sɔrɔn ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la jɔn tan kili. A ka wodigbe kelen kelen di wo kelen kelenna bee ma, ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye wodi wo ke ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n ye.» ¹⁴ Kɔni, mansa la kabila ce wo la ko tun ma di a la jamana mɔɔ doilu ye. A bɔ men keni a la jamana rɔ, wo rɔ, alu ka kelaya mɔɔ lawa a kɔfe ka a fɔ ko: «an te a fe ce wo ye ke an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila ce wo ra mansaya sɔrɔn. Wo bolo ma, a ka ikɔseyi a la jamana rɔ. A se men keni ye, a ka jɔnilu kili, a tun ka wodi di menilu ma, ko a ye a fe ka a lon tɔnɔ yeli ye ie bolo. ¹⁶ A fɔlɔman nara ka a fɔ a ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi rɔ ka a jɔɔn tan sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a fɔ wo ye ko: «I ka wo ben! Jɔn juma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, kɔni i ka a mira ja lon. Wo rɔ, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo kɔ, a filana nara ka a fɔ mansa ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi rɔ ka a jɔɔn loolu sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Jɔn dɔgbere nara. Wo ka a fɔ

mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin dɔ ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i ye, ka a masɔɔn ile ye mɔɔ kadagbelen de ri. I ma men bila, i ri wo ta. I ma men foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Jɔn juu le ile ri! N di i la kiti tɛɛ ka bɛn i da rɔ kuma ma, men bɔ sa i da rɔ jin. I ka a lɔn ko n ye mɔɔ kadagbelen di. I jɛɛ ka a fɔ ko n ma men bila, n ye wo tala. Ko n ma men foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo rɔ? Nfenna i ma n na wodi don tɔnɔ jininna bolo? Kosa n wa na, n di tɔnɔ sɔɔn n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la mɔɔilu ma men tɛɛ ye ye ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di jɔn fɔlɔman ma, men ka a la wodi jɔɔn tan sɔɔn.» ²⁵ Alu ka mansa jabi: «Mansa, wodigbɛ tan ye jɔn fɔlɔman wo bolo!» ²⁶ Kɔni mansa ka a fɔ ie ye ko: «N ka wo lɔn. N di a fɔ ai ye ko fen ye men bolo, do fanan di la wo ta kan. Kɔni foyi tɛ men bolo, hali fitini men ye wo bolo, wo ri ta a bolo. ²⁷ Nba, n juu menilu tun tɛ a fɛ n ye sii ie kun na, wa woilu mira ka na ie bɛɛ faa n jakɔɔ yan.»

Isa ka karanden fila lɔ fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama jɛ ka wa Jerusalemu. ²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani kɔnin, a sera koyinkɛ yɔɔ do ma, mɔɔilu ye a fɔla men ma ko Olibiye koyinkɛ. A se men kɛni ye, a ka karanden fila lɔ kela diya. ³⁰ A ka a fɔ ie ye ko: «So men ye an jɛ, ai ye wa se ye. Ai wa don so kɔndɔ, ai ri faliden bulan sidini tɛren ye, mɔɔ si ma isii men kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. ³¹ Ni mɔɔ ka ai maɓininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.» ³² Isa ka men lawa ie ka a tɛren ikomin a ka a fɔ ja men ma. ³³ Alu tɛɛ ye fali den fulenna tuma men, a tiilu nara ka a fɔ ko: «Hɛn! Ai ye fali den fulenna nfenna?» ³⁴ Alu ka jabili kɛ

ko: «An Maari mako ye a la.» ³⁵ Alu ka fali den ta, wo rɔ, ka wa a ri Isa ma. Alu se men kɛni Isa tɔɔfɛ ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layɛɛ fali kan. ³⁶ Isa watɔla, mɔɔilu ka ie la durukilu jɛnsɛn sila kan a jɛ. ³⁷ Wo ja ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye koyinkɛ ma. A seni koyinkɛ lajii diya, Isa la karandenilu jama ba sewara ka ie kan nabɔ ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko kɔsɔn.

³⁸ Alu tora a fɔla ko:

«Duwawu ye mansa ye,
men nani Maari Alla tɔɔ rɔ.
Hɛra ye kɛ sankolo rɔ.
Tandoli ba ye kɛ Alla ye.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tɛma ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, a fɔ i la karandenilu ye ko alu ye makun.»

⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu bɛɛ ka imakun, hali kabakurun jinilu ri ie kan nabɔ ka Alla tando karandenilu nɔ rɔ. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a ja la Jerusalemu kan tuma men, a kasira a la ko la.

⁴² A ka a fɔ ko: «Kɔ men tun di jusu suma di ai ye, ni ai tun ka wo jayen, sa ai ra jusu suma sɔɔn. Kɔni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen. ⁴³ Lon do nato, ai juuili ri na ai kanma. Woilu ri so bɛɛ sansan kojuuya, ka sila bɛɛ tɛɛ, ka so laminin fan bɛɛ rɔ, fo ka ai ragbelen. ⁴⁴ Ai juuili ri so kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ ratijan. Alu ri so bɛɛ te fo ka a kabakurunilu bɛɛ jɛnsɛn. Ka a masɔɔn, Alla tun ye ai fɛ waati men na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu gbɛn

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatobonba kɔndɔ, ka a tɛren julailu warani ye. A ka ie gbɛn ie labɔ, ⁴⁶ ka a fɔ ie ye ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko: «N na bon di kɛ Alla bato diya ri,» kɔni ai ra a ta ka kɛ sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo kɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna lon lon Allabatobonba la. Sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu ni jamana jɛmɔɔilu tɛɛ ye a faa ja jininna, ⁴⁸ kɔni, alu

ti se wo kela, ka a masərən mɔɔ bɛɛ tɛrɛ ye a la kuma mirala fewu.

20

Isa ye yon na fanka kərə

¹ Lon do rɔ, Isa tɛrɛ ye mɔɔilu karanna ka kibaro juma lase ie ma Allabatobonba kɔndɔ. Sarakalasela kuntiilu, ni sariya karanmɔɔilu, ni mɔɔbailu wara a tɛrɛn ye. ² Alu ka Isa maɲininka ko: «I ye baara mɛn kela jɪn, yon ka i lɔ wo la? I ye yon na fanka kərə?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai maɲininka fɔlɔ: ⁴ Yon ka Yaya lɔ sun na ji rɔ? Alla le ka a lɔ a la, wa mɔɔilu?» ⁵ Alu wara jɪɔn ye ka wo jabili jɪnin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lɔ wo la», a ri a fɔ ko: «nfenna ai ma la Yaya la wo rɔ?» ⁶ Ni an ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ ka Yaya lɔ,» mɔɔ bɛɛ ri wuli ka an bon kaba la, baa alu bɛɛ kan ko nabijuma do le tɛrɛ Yaya ri.» ⁷ Wo rɔ, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lɔn.» ⁸ Isa ka jabili kɛ ko: «Nba, n fanan ti sɔn ka n kelayaba tɔɔ fɔ ai ye, n ye mɛn fanka kərə kɔnin.»

Baarala juuilu ka mɛn kɛ

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Cɛ do ka jirifɛ labɔ a la sɛnɛ rɔ, ka ban ka a karifa baarala doilu la. A banni a kari-fala, a bɔra ye ka wa taama rɔ. A mɛnda ye, a ma ikɔseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma mɛn, jirifɛ tii ka jɔn do lawa jirifɛ rɔ, ka a fɔ baaralailu ye ko alu ye a sɔ jiri den dɔ. Keladen se mɛn keni ye, baaralailu ma sɔn ka a sɔ. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a gbɛn. ¹¹ Jirifɛ tii ka jɔn gbɛrɛ lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma sɔn ka wo fanan sɔ, fɔ ka a gbasi ka a nani ka a gbɛn. ¹² Jirifɛ tii ka jɔn sawana lawa ie ma. A se mɛn kera ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fɔ ka a madimin ka wa a lafili kɔkan.

¹³ «Wo rɔ, jirifɛ tii ka a fɔ ko: «N ye nfen kela? Nba, n di n diyanan dɛncɛ lawa ie ma. Alu ka kan ka

ale bonya.» ¹⁴ Baaralailu ka den wo natɔla yen, ka a fɔ jɪɔn ye ko: «Den wo ri kɛ jirifɛ tii ri a fa kɔ. An ye a mira ka a faa. Sa jirifɛ ri kɛ an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafili kɔkan ka a faa.»

«A ye di? Jirifɛ tii ri nfen kɛ baaralailu woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirifɛ karifa dɔgbɛrɛilu la.» Jama ka sanda wo mɛn ka a fɔ ko: «Ɛɛ! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a jɪn lɔ jama rɔ ka ie maɲininka ko: «Nba, mɛn sɛbɛni Alla la kuma rɔ, wo kərə ye nfen di? A sɛbɛli ko:

«Bon lɔlailu ka iban kabakurun mɛn dɔ,

wo le kera bon ju sii kaba ri.»»

¹⁸ «Mɔɔ mɛn wa be kaba wo kan, wo ri madimin kɔsɛbɛ, kɔni kaba wo wa be mɔɔ mɛn kan, wo ri mɔɔnɔkɔ.»

¹⁹ Sariya karanmɔɔilu ni sarakalasela kuntiilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo rɔ, alu wulira ka Isa mira jɪn jɪnin damira. Kɔni alu silanda jama ye, ka a masərən Isa duman tɛrɛ ye jama ye kɔsɛbɛ.

Nisɔnkɔ bɔ ko

²⁰ Wo bolo ma, alu tɛrɛ ye Isa lakɔrɔsila tuma bɛɛ. Alu ka janfateilu lawa a ma, mɛnilu ka ie jɛrɛ kɛ iko telenbailu Isa lapinin kanma. Woilu tɛrɛ ye a fɛ kuma bɛnbali do ye bɔ Isa da rɔ, mɛn di sɛ kela a mira sababu ri. Kosa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. ²¹ Wo bolo ma, janfateilu nara ka jɪninkali kɛ a kun ko: «Karanmɔɔ, an ka a lɔn ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I tɛ mɔɔ dooyala mɔɔ do ye. Alla la sila ka kan ka taama jɪn mɛn, i ye mɔɔilu karanna wo la tɪja jɛrɛ jɛrɛ rɔ. ²² Wo rɔ, an ye a fɛ ka i maɲininka ko do la. A ye di? Ka nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani tɛ?» ²³ Isa ka a lɔn ko a lapinin kuma le jɪn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: ²⁴ «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon sawura ni yon

tɔɔ ye wodi banan jin kan?» Alu ka a jabi: «Rɔmu mansaba.» ²⁵ Isa kan ko: «Nba, ai ye Rɔmu mansaba ta di Rɔmu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» ²⁶ Isa ka jabili kɛ koɲuma jama bɛɛ ɲana ka janfateilu mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fo ka ie makun.

Sadusilu ka ɲininkali kɛ Isa kun

²⁷ Dina mɔɔ doilu tɛɛ ye, mɛnilu tɔɔ ko Sadusilu. Woilu ye a fɔla ko mɔɔ si tɛ wulila saya kɔ. Wo doilu nara imadon Isa la ka a ɲininkali ko: ²⁸ «Karanmɔɔ, Nabi Musa ka a seɓɛ a la sariya rɔ ko ni i kɔrɔcɛ sara ka a muso densɔrɔnbali to ye, i ye a muso ta, kosa muso ri den sɔrɔn i kɔrɔcɛ ye. ²⁹ Awa, dence wɔrɔnwula tɛɛ ye cɛ do bolo. Dence fɔlɔ ka muso do furu. A sara ka a muso densɔrɔnbali to ye. ³⁰ Ka bɛn sariya ma, dence filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³¹ Wo rɔ, dence sawana ka muso ta. Dence wo fanan sara. A kɛra ten haan muso wo siira kanberɛn wɔrɔnwula kelen kelenna bɛɛ kun. Alu bɛɛ sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³² A laban, muso fanan sara. ³³ A ye di? Suu lawuli lon, muso ri cɛ yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna bɛɛ kun.»

³⁴ Isa ka ie jabi: «Bi mɔɔilu ye furu kɛla. Cɛ ni muso ri furu ie ɲɔɔn ma. ³⁵ Kɔni sini, a tɛ kɛ wo ɲa. Alla wa mɔɔ mɛnilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Kɔni furu ko tɛ ye. Cɛ tɛ muso furu. Muso tɛ sii cɛ kun ma. ³⁶ Alu tɛ sa butun, fo ka kɛ iko mɛlɛkailu. Alu ye Alla la denilu ri, ka a masɔrɔn alu ra bɔ saya rɔ ka don Alla la ɲenemaya banbali rɔ. ³⁷ Mɔɔ ri wuli saya kɔ, sika tɛ wo rɔ. Nabi Musa jɛɛ ka wo le yiraka an na. A bɛnda Alla ri jiri tuni taman dafɛ waati mɛn na, a ka a fɔ Maari Alla ma ko: «Ibrahim la Alla, Isiyaka la Alla, a ni Yakuba la Alla.» ³⁸ Awa Alla tɛ suuila la Alla ri, fo ɲenemai. Mɔɔ bɛɛ ɲenema le Alla ɲana.»

³⁹ Sariya karanmɔɔ doilu ka a fɔ Isa ye ko: «ɛɛ, karanmɔɔ! I ra jabili kɛ koɲuma!» ⁴⁰ Mɔɔ si ma susu ka a ɲininka foyi la wo kɔ.

Mansa Dawuda dence ye Alla la Mɔɔ ɲenematɔmɔnin di wa?

⁴¹ Isa ka ie ɲininka ko: «Nfenna mɔɔilu ye a fɔla ko Alla la Mɔɔ ɲenematɔmɔnin di kɛ Mansa Dawuda dence do ri wa? ⁴² Mansa Dawuda jɛɛ ka a seɓɛ Jaburi kitabu rɔ ko: «Maari Alla ka a fɔ n Maari ye ko: Na isii n bolokinin ma,

⁴³ haan n ye i juuila bɛɛ mira ka woilu lala i sen kɔrɔ.»

⁴⁴ Mansa Dawuda jɛɛ ka a fɔ a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kɛla Mansa Dawuda dence gbansan di wo rɔ wa?»

Isa ka sariya karanmɔɔilu dooya

⁴⁵ Isa ka kuma do fɔ a la karandenilu ye jama ɲana. A kan ko: ⁴⁶ «Ai ye ai jɛɛ lakɔrɔsi sariya karanmɔɔilu la ko rɔ. A duman ie ye ka duruki ɲumailu don ka imataama. Alu ye a fɛ mɔɔilu ye ie tuwa ka ie bonya jama ladɛndiya rɔ, a ni ka ɲemɔɔ siidiya sɔrɔn Allabato diya, a ni sali kinin damun diya. Wo bɛɛ duman ie le. ⁴⁷ Alu ri cɛsamusoilu bolofenilu bɛɛ damun, ka ban ka waati jan kɛ Alla matarala ka ie jɛɛ kɛ ikomin Alla kaninbailu. Jahadi juu ba ye woilu makɔnɔla.»

21

Muso fantan ka wodi mɛn bɔ

¹ Ka Isa to Allabatobonba kɔndɔ, a ka a ɲa lɔ wodi bila diya rɔ. A ka nanfulutii doilu yen, mɛnilu tɛɛ ye wodi ba bilala ye. ² A ka cɛsamuso fantan do fanan yen, mɛn ka wodi misen fila kɛ wodi bila diya rɔ.

³ Isa ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a fɔ ko: «Tɔɲa le! Cɛsamuso fantan wo ra wodi mɛn bɔ, wo ka bon mɔɔ tɔilu bɛɛ ta ri. ⁴ Alu kelen kelenna bɛɛ ka dooni bɔ ie la nanfulu ba rɔ ka a

di Alla ma, kɔni ale, a la balo wodi mɛn bɛɛ tɛrɛ ye a bolo, a ka a bɛɛ di.»

Jerusalemu ri tɔjan Mɔɔ Dence ja rɔ

⁵ Wo kɔfɛ, karanden doilu tɛrɛ ye barola Allabatobonba la ko kan. Alu ko, ko a lɔra kabakurun jumailu la. Ko a masidi fenilu, mɛnilu dini Alla bonya kanma, ko woilu kɛɔi kɔsɛbɛ. ⁶ Isa ka ie jabi: «Bi, ai ja ye bon jin na, kɔni sini mɛn nato, a bɛɛ ri te. A kabakurunilu bɛɛ ri jensen ka bɔ ye. A kabakurun si tɛ to jɔɔn kan.» ⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri kɛ waati juman na? A waati wa sudunya, an di a lɔn tɔɔmasere juman de ma?» ⁸ A ka jabili kɛ ko: «Ai ye a kɛ kɔɔuma. Ai kana sɔn mɔɔ si ye ai lafili, ka a masɔɔn mɔɔ siyaman di na ai ma n tɔɔ rɔ, ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin le a ri, ko Alla la waati ra se. Ai kana bila woilu si kɔ. ⁹ Ai wa kɛlɛilu kibaro mɛn, a ni murunti kibaro, ai kana silan. A fɛrɛ tɛ fo wo koilu ye kɛ fɔlɔ, kɔni dunuja laban tɛ wo si ri fɔlɔ.»

¹⁰ A kan ko: «Siya ri wuli siya kanma. Jamana ri wuli jamana kanma. ¹¹ Duukolo yerɛyerɛ ba ri kɛ yɔrɔ doilu rɔ, a ni jankarɔ juu, a ni kɔnkɔ fitina ba. Masilan fenilu ri kɛ san dɔ, a ni tɔɔmasere bailu.

¹² «Kɔni, yani wo koilu ye kɛ, mɔɔilu ri ai mira ka ai bɛnsenkɔninteya. Alu ri ai don salibon jɛmɔɔilu bolo, ka ai bila kaso la. Mɔɔilu ri wa ai ri kiti diya mansailu ni jamana jɛmɔɔilu wara. Tɔɔɔya wo bɛɛ ri kɛ ai la nde la ko rɔ. ¹³ Kɔni wo bɛɛ kɛtɔ fɛrɛ dila ai ma ka n na sereya bɔ ai mirabailu jana. ¹⁴ Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu lateɛ, sa ai kana hamin ai lafasali ko rɔ. ¹⁵ A waati wa se, nde jɛrɛ ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri mɛn fɔ. Ai juu si ti se kuma wo sɔsɔla. ¹⁶ Ai sɔɔnbailu ni ai kɔɔilu ni ai dooninilu ni ai badenmailu ni ai terilu, woilu jɛrɛ ri ai janfa ka ai

doilu faa. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ri ai magboya nde la ko rɔ. ¹⁸ Hali wo, ai tɛ halaki, hali ai kungsi den kelen pe tɛ tunun. ¹⁹ Wo rɔ, ai ye iraja tuma bɛɛ ka ilo, sa ai ri ai jɛrɛ kisi.

Jerusalemu tɔjan tuma

²⁰ «Sorodasilu wa na Jerusalemu so laminin lon mɛn, ai ye a lon ko so te tuma a ra se. ²¹ Wo lon, mɔɔ mɛnilu ye Jude mara rɔ, woilu ye ibori ka wa koyinkɛilu kan. Wo wa mɛnilu tɛrɛn Jerusalemu so kɔndɔ, woilu ye bɔ ka wa idoon. Mɔɔ mɛnilu kɛra sɛnɛ rɔ, woilu kana don so kɔndɔ butun, ²² ka a masɔɔn, wo lon di kɛ Alla la jahadi lon di, sa fen fen sɛbɛni Alla la kitabu rɔ, wo bɛɛ ri dafa. ²³ Wo lon, gbalo ri la muso kɔnɔmailu a ni denbatiiu ka a dan natamin, baa jamana bɛɛ ri jakankata. Jahadi ri la mɔɔ bɛɛ kan. ²⁴ Doilu ri sɔɔ fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jɔnya rɔ dunuja fan bɛɛ rɔ. Wo tuma, siya gbɛrɛ mɔɔilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fanka jɛrɛ jɛrɛ la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bɔ sankolo rɔ

²⁵ «Tɔɔmasere ri kɛ tele ni karo ni loloilu la san dɔ. Dunuja kɔndɔ, ji kuru bailu ri wuli kɔɔji kan, ka kɛ mankan ba ri. Wo ri mɔɔilu tɔɔ ka ie kandafili. ²⁶ Ko mɛnilu kɛtɔ dunuja rɔ, wo ri mɔɔilu masilan fo ka ie kidon a la, ka a masɔɔn hali san kɔndɔ fenilu ri lamaa ka bɔ ie nɔ rɔ. ²⁷ Wo tuma, alu ri Mɔɔ Dence natɔla yen banda sisi rɔ, sebaaya ba ni nɔɔrɔ ba rɔ. ²⁸ Ni ai ka ko woilu kɛtɔla yen, ai ye ilo ka ai ja lɔ san ma, ka a masɔɔn ai la kanhɔɔɔya waati ra sudunya.»

²⁹ Wo kɔ, Isa ka sanda do la ie ye ko: «Ai ye toro ju lakɔɔsi, wala jiri dɔgbɛrɛ. ³⁰ A wa naron, ai ye a fɔla ko sanma donda ra sudunya. ³¹ Wo ja ma, ko mɛnilu fɔni ai ye bi, ai wa woilu kɛtɔ yen, ai ri a lon ko Alla la mansaya ra sudunya. ³² N di tɔɔna fɔ ai ye. Yani jin ko bɛɛ ye ban kɛla, bi mɔɔilu tɛ ban sala. ³³ San ni

dununya ri ban ka tunun fewu, kɔni n na kuma tɛ ban habadan!

³⁴ «Ai ye ai jɛɛ la ko lakarɔsi. Ai kana to ai diyani koilu kela, ka dɔɔ min ka ai ja laminin, ka hamin dununya sii ja la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ja mɛn ma. ³⁵ N natola ri kɛ ikomin miralifen, fen fen bɛɛ ye duukolo kan a ri a bɛɛ mira. ³⁶ Wo rɔ, ai ye to jɛna, ka Alla matara tuma bɛɛ; sa ai ri fanka sɔrɔn kojuu jin kan, mɛn ketɔ kɔnin; sa ai ri bɔ wo bolo; sa ai ri se ka ilo Mɔɔ Dence jana.»

³⁷ Nba, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Allabatobonba kɔndɔ lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinkɛ yɔrɔ rɔ, mɛn tɔɔ ko Olibiye koyinkɛ. ³⁸ Sɔɔma jona, mɔɔilu ri iladen Allabatobonba kɔndɔ ka ie tolo malɔ a la.

22

Janfa donda Isa ma

¹ Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fɔ a ma ko Taminkunna Sali. ² Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu tɛɛ ye Isa faa ja jininna, ka a masɔrɔn alu silanni tɛɛ jama jɛ.

³ Wo rɔ, Setana donda Judasi Sikariyoti rɔ a tɛɛ ye Isa la keladenba tan ni fila rɔ. ⁴ Wo rɔ, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu. A ka a fɔ ie ye ko a ri Isa mira ja jinin ie ye. ⁵ Kuma wo diyara ie ye kosebɛ. Alu ka a fɔ Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi dijɛra wo ma. A bɔni yɔrɔ wo rɔ, a ka isɛbɛ don Isa mira ja jinin ma, Isa ri se mirala jama kɔ ma ja mɛn ma kɔnin.

Karandenilu ka Taminkunna Sali rabɛn

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bɔ sarakaya la. ⁸ Isa ka Piyɛri ni Yuhana kili ka ie bɔ kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali

damunun dabɛn an ye.» ⁹ Alu ka Isa mapininka ko: «I ye a fɛ an ye wa a rabɛn yɔrɔ numan?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kɔndɔ, ai ri bɛn cɛ do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a kɔ. A wa don lu mɛn ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fɔ lutii ye ko: «Karanmɔɔ kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun kɛ yɔrɔ mɛn?» ¹² Cɛ wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfɛ. Bon wo rabɛnni. Ai ri Taminkunna Sali damunun dabɛn an ye yɔrɔ wo rɔ.»

¹³ Piyɛri ni Yuhana bɔra ye ka wa a tɛɛn iko Isa ka a fɔ ie ye ja mɛn ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun dabɛn ye.

Sali damunun kera

¹⁴ Damunun kɛ waati sera tuma mɛn na, Isa ni a keladenba bɛɛ ka isii yɔrɔ kelen. ¹⁵ Ka alu to damununna, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun jin kɛ ai fɛ, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masɔrɔn n di a fɔ ai ye ko n tɛ a jɔɔn damunun kela butun fewu fɔ a waati wa se Alla la mansaya rɔ.»

¹⁷ A ka rɛsɛnji sɔri fen do ta, mɛn fani rɛsɛnji la. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka a fɔ ie ye ko: «Ai kelen kelenna bɛɛ ye a ta ka do min a rɔ, ¹⁸ ka a masɔrɔn n tɛ na rɛsɛnji min butun fewu fɔ Alla la mansaya wa na lon mɛn.» ¹⁹ Wo kɔ, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ie ma. A ka a fɔ ie ye wo rɔ ko: «Buru jin ye n fari le ri, mɛn dini ai kosɔn. Ai ye wo kɛ ka hankili bila n na ko rɔ.» ²⁰ Damunun banni tuma mɛn, Isa ka ji sɔri fen ta. Rɛsɛnji ye a kɔndɔ. A ka wo di ie ma ka a fɔ ie ye ko: «Alla ketɔ teriya kura sidila mɔɔilu ye n jeli baraka rɔ. Jeli wo mununya le jin di, jeli mɛn di bɔ ai kosɔn. ²¹ Hali wo, mɛn di janfa don n ma, wo siini n fɛ damunun diya yan. ²² Mɔɔ Dence ri faa iko a ra lateɛ ja mɛn. Sika tɛ fewu wo rɔ. Kɔni, gbalɔ ba a ri la cɛ wo kan mɛn ka a don mɔɔ juuulu bolo.» ²³ Alu ka

kuma wo men ka iɲɔɔn maɲininka yon ye ie tema, men di sɔn ka ko su wo ke?

Yon ye ɲemɔɔ ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sɔsɔli wulira keladenbailu tema ko yon ka kan ka jate ɲemɔɔ ri ie la dekururu rɔ. ²⁵ Isa ka ie jabi wo rɔ ko: «Jamana man-sailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye menilu bolo, alu ye a fe mɔɔilu ye ie jate mɔɔ ɲumailu ri. ²⁶ Ai kana ke ten. Men ye ɲemɔɔ ri ai tema, wo ye a jere ke iko dooman mɔɔ. Men ye kuntiia la, wo ye ke iko baaraden. ²⁷ A ye di? Baaraden men ye gba don na, a ni a la kuntii men siini ka damunun ke darɔn, yon ka bon wo fila rɔ? Men siini ka damunun ke, wo ka bon a la baaraden di paaɔn, wo te? Kɔni i ɲa lɔ! Nde ye ai tema yan iko baaraden.

²⁸ «Kɔni ai ra imuɲun ka to n kɔ n na kɔrɔbɔli ko bee rɔ. ²⁹ Wo le kosɔn, n di Alla la mansaya labila ai ye, iko n Fa ka a labila n ye ɲa men, ³⁰ sa ai ri damunun ke ka imin n dafɛ n na mansaya rɔ. Ai ri isii mansa la siifenilu rɔ ka Isirayelika tan ni fila la kiti tee.»

Piyeri ri a fɔ ko a ma Isa lɔn

³¹ Isa ka a fɔ Simɔn Piyeri ye ko: «Simɔn, Simɔn, i tolo mabɔ n na. Setana ra fere ɲinin Alla fe ka ai kɔrɔbɔ. ³² Kɔni n da Alla matara ile ye, sa i ri iraja ka la nde la. I wa ikɔseyi n ma, i ye i badenmailu seebe don.» ³³ A ka Isa jabi: «N di wa i kɔfe kasola. N di sai fe.» ³⁴ Kɔni Isa kan ko: «Piyeri, i ɲa lɔ. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu ɲana haan siɲa sawa ko i ma n lɔn.»

Keladenbailu ye ie jere rabɛn

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu maɲininka ko: «A ye di? Ai wa men keni kawandili diya, wo tuma n ma a fɔ ai ye ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana bɔrɔ ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do desera ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «Een de! Foyi si ma dese an bolo.» ³⁶ Isa ko:

«Kɔni sisen, wodi ye men bolo, wo ye a bila a kun. Bɔrɔ ye men bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, ³⁷ ka a masarɔn n di a fɔ ai ye ko, men sebeni n na ko rɔ, a fere te fo wo bee ye dafa. A sebeni n na ko rɔ ko: «A jatera kojuukela le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.» ³⁸ Alu ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, a mafene. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a bɔ.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinke kan

³⁹ Wo rɔ, Isa bɔra ye ka wa Olibiye koyinke la, iko a tere ye a kela ɲa men ma tuma bee. A la karandenilu fanan bilara a kɔ. ⁴⁰ Alu se men keni ye, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana manɛɛn ka bila kojuu rɔ.» ⁴¹ Wo fɔni kɔ, a ka a mabɔ ie la ka iɲɔɔnkin ka Alla matara ke. ⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sonda, i ye jakankataya ɲin mabɔ n na. Kɔni n jere sawo kana ke, fo i sawo.» ⁴³ Wo tuma, meleka do bɔra sanfe ka na Isa seebe don, ⁴⁴ ka a masarɔn wo ko tun da gbeleɲa a ma kojuuya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a ke, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji keni iko jeli, ka buruburun duu ma. ⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie teren sunɔɔ rɔ. Jusu kasi tun da ie bɔ. ⁴⁶ A ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna ai ye sunɔɔla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manɛɛn ka bila kojuu rɔ.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natola yen. Jama wo bilani tere Judasi kɔfe, men ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se men keni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu. ⁴⁸ Yɔrɔ wo rɔ, Isa ka Judasi maɲininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mɔɔ Dence ma masunbuli rɔ wa?» ⁴⁹ Karandenilu ka wo bee lakɔrɔsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa maɲininka

ko: «Maari, an tɛ fan ta wa?»
⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalasela kuntii ba la jɔnce bolokininma tolo tɛɛ a la. ⁵¹ Isa ka a fɔ ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jɔnce tolo la ka a lakendɛya.

⁵² Isa ka a fɔ sarakalasela kuntiilu a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu a ni mɔɔbailu yɛ ko: «Nfenna ai ra bɔ n kanma fanilu ni gbelekeilu ri, iko mɔɔ ye bɔla benkaninna kanma ja mɛn ma?» ⁵³ N tɛrɛ ye ai fɛ lon lon Allabatobonba kɔndɔ, kɔni ai ma sɔn ka n mira ye. Kɔni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyeri ko a ma Isa lɔn

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalasela kuntiiba wara. Piyeri bilara ie kɔfɛ, kɔni a ma imadon ie la. ⁵⁵ Mɔɔilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyeri fanan nara ka isii ie tɛma.

⁵⁶ Baaraden muso do nara ka Piyeri siini tɛrɛn ta da la. A ka Piyeri lakɔrɔsi kɔsɛɛ, ka a fɔ mɔɔilu yɛ ko: «Cɛ jin fanan tɛrɛ ye Isa kɔfɛ jɔ.» ⁵⁷ Piyeri ma sɔn ka ilo wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lɔn.» ⁵⁸ Wo kɔfɛ dooni, mɔɔ gbɛrɛ nara Piyeri sɔrɔn ye. Wo ka a fɔ a yɛ ko: «I fanan ye Isa la dɛkuru rɔ jɔ.» Piyeri ka wo jabi: «ɛɛn dɛ! Nde sa a rɔ!» ⁵⁹ A ma mɛn baka, dɔgbɛrɛ nara Piyeri yɛ. Wo ka a fɔ fanka la ko: «Sika tɛ a rɔ fewu, cɛ jin tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. I ma a yen, Kalileka le.» ⁶⁰ Kɔni Piyeri kan ko: «Cɛ, n ma i la kuma ja yen.» Piyeri banni wo fɔla, dondon kasira ikɔrɔ ye. ⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyeleman ka a ja lɔ Piyeri rɔ. Piyeri hankili bilara Maari la kuma rɔ kelendi, ka a masɔrɔn Maari tun da a fɔ a yɛ ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu yɛ haan siɲa sawa ko i ma n lɔn.» ⁶² Piyeri bɔra lu ma ka wa kasi kojuuya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafɛya, ka a gbasi damira.

⁶⁴ Alu ka a ja lasidi ka a mapininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tɔɔ fɔ an yɛ.» ⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman fɔ a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sɔɔma da la, Yahudiyailu la mɔɔbailu ka ladɛn kɛ, sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu kɔnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya. ⁶⁷ A se mɛn kɛni ye, alu ka a fɔ a yɛ ko: «Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin le ile ri, i ye i lɔ a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lɔ a la, ai tɛ la a la. ⁶⁸ Ni n fanan ka ai pininka, ai ri iban n jabila. ⁶⁹ Kɔni ka bɔ bi ma, Mɔɔ Dence ri lasii Alla Sebeɛtii bolokinin ma.» ⁷⁰ Alu bɛɛ ladɛnni ka a mapininka ko: «Alla Dence le ile ri wo rɔ wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a fɔla ko n ye wo ri.» ⁷¹ Alu ka a fɔ wo rɔ ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan mɛnna, mɛn bɔni a jɛrɛ da rɔ.»

23

Alu wara Isa ri Pilate wara

¹ Nba, jɛmɔɔilu bɛɛ ladɛnni wulira wo rɔ ka wa Isa malɔ Pilate wara. ² Alu se mɛn kɛni Pilate ma, alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔrɔsi ka a yen ko cɛ jin ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie yɛ ko alu kana nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansa ba ma. A jɛrɛ ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di, mɛn kɔrɔ ye ko mansa.» ³ Pilate ka Isa mapininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.» ⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fɔ sarakalasela kuntiilu ni jama bɛɛ yɛ ko: «N ma kojuu si sɔrɔn cɛ jin na ko rɔ, mɛn di kɛ a jalaki sababu ri.» ⁵ Kɔni alu ka ie sɛɛɛ don a fɔ a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan bɛɛ rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo mɛn ka ie pininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?» ⁷ Pilate ka a yen tuma mɛn

ko Isa bɔni Kalile mara rɔ, a ka a lawa Herodi ma, mɛn siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalemu. ⁸ Isa se mɛn kɛni ye, Herodi sewara kɔsɛbɛ. A tɛrɛ ye Isa la ko siyaman kalama. Kɛbi waati jan, a loo tɛrɛ ye a la ka Isa yen, ka a masɔrɔn a ye a fɛ Isa ye kabannako do kɛ a jana. ⁹ Wo rɔ, Herodi ka jɛninkali siyaman kɛ Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma. ¹⁰ Sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu bɛɛ lɔni tɛrɛ ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kɔsɛbɛ. ¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafɛya jɛ bɛɛ ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔrɔ alu ka a laseyi Pilate ma. ¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔrɔman. Kɔni wo lon kelen, alu diyara jɛnɔn yɛ kɔsɛbɛ ka kɛ terilu ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

¹³ Pilate ka sarakalasela kuntiilu ni jamana jɛmɔɔilu ni Yahudiya toilu ladɛn. ¹⁴ A ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai nara cɛ jɛn di ka a fɔ ko a yɛ jamana mɔɔilu lamuruntila. N ka a majininka, ka a fɛsɛfɛsɛ ai bɛɛ jana. Kɔni n ka a yen ko ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ tɛ wo si rɔ. ¹⁵ Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔrɔn a fanan ma kojuu si tɛrɛn a la ko rɔ. Cɛ jɛn ma foyi kɛ, mɛn ka kan ka kɛ a faa sababu ri. ¹⁶ Wo le kɔsɔn, n di a gbasi biɲɛ la ka a bila.»

¹⁷⁻¹⁸ * Alu bɛɛ ladɛnni ka ie kan nabɔ ko: «I ye cɛ jɛn faa ka Barabasi bila!» ¹⁹ Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka kɛlɛ ba lawuli jama tɛma so kɛndɔ, ka mɔɔ do faa fanan. Wo le kɔsɔn, a mirara ka bila kaso la.

²⁰ Pilate tɛrɛ ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya ikɔ tuun. ²¹ Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!» ²² Pilate ka ie majininka

a siɲa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su juman kɛ? N ma foyi sɔrɔn a la, mɛn di kɛ a faa kun di. N di a gbasi biɲɛ la ka a bila.» ²³ Kɔni ie ma diɲɛ fewu, fɔ ka to ie kan nabɔla kojuuya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie jama kan ka Pilate hankili yɛleman. ²⁴ Alu tɛrɛ ye mɛn jɛninna, a diɲɛra wo ma. ²⁵ Alu tun da kasoden mɛn na ko fɔ, mɛn tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

²⁶ Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu benda cɛ do ri mɛn tɔɔ tɛrɛ ye ko Simɔn Sirɛnika. A bɔtɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a kɔ. ²⁷ Alu watɔla, jama siyaman bilara ie kɔfɛ. Muso doilu tɛrɛ ye kasila ka kule jama tɛma. ²⁸ Isa ka iyɛleman ka a fɔ ie yɛ ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jɛrɛ ni ai denilu la ko rɔ, ²⁹ ka a masɔrɔn jakankata waati natɔ Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso densɔrɔnbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso mɛn ma den ko lɔn, a ni mɛn ma sin di den si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.» ³⁰ Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkɛilu yɛ ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu yɛ ko: «Birin an kan ka an natunun,» ³¹ baa ko mɛn kɛtɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su kɛ jiri kɛndɛ la, nfen di kɛ jiri jaran na wo rɔ?»

³² Alu wara Isa ni kojuukɛla fila malɔ gbɔngbɔnni diya. ³³ Alu wa se dinkira mɛn tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan, a ni kojuukɛla fila wo. Kojuukɛla kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a to kelen gbɔngbɔnda jiri kan a bolomaran ma. ³⁴ Ka Isa gbɔngbɔnni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔrɔn alu ra ko mɛn kɛ, alu

* **23:17-18** Sebɛli do fɔla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

ma wo lɔn.» Wo tuma, sorodasilu ka kalaben ke ka a la faanin dafara.

³⁵ Jama ba lɔni tere ye wo bee ragbela. Yahudiya jemɔɔilu tere ye Isa dooyala kojuuya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi korɔman. Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmanin de a ri, a ye a jere kisi sisen.» ³⁶ Sorodasilu fanan ka Isa lafeya, ka a so resenji kumun do. ³⁷ Alu ka a fo a ye ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jere kisi.» ³⁸ Sebeli do tere ye walan kan Isa kun do. A sebeni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le jin di.»

³⁹ Kojuukela menilu gbongbɔnni Isa dafe, wo kelen fanan ka Isa lafeya. A kan ko: «I te Alla la Mɔɔ Nenematɔmanin di wa? I jere kisi ka an fanan kisi.» ⁴⁰ Kɔni a dɔɔnɔn ce jamanda a ma ka a jabi: «I te silan Alla ye wa? I ma a lɔn ko an bee gbongbɔnni.» ⁴¹ Andeilu ka kan ka torɔya jin sɔrɔn, baa an ka kojuu men ke, wo sara le wo ri. Kɔni ale ma kojuu si ke.» ⁴² A ka a fo Isa ye ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n do.» ⁴³ Isa ka a jabi: «N di tɔɔa fo i ye. Bi jere i ri ke n dafe harijeene.»

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jamana fan bee ro. A tora ten haan ka lansara waati magben. ⁴⁵ Baa, tele ma bo fewu! Allabatɔbonba teete faanin farara a tema. ⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo ro, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo folo, a ka a nin bila.

⁴⁷ Rɔmu sorodasi kuntii ka ko wo bee yenni tuma men na a ka Alla tando ka a fo: «Tɔɔa ka fisa: ce jin telenni tere!» ⁴⁸ Menilu lɔni tere ye ka wo bee lakɔrosi, ka ban ka ie sisi magbasi nimisali ni jusu makasi ro, ka ikɔseyi so kɔndo. ⁴⁹ Kɔni muso menilu tun da to Isa ko kebi a bo waati Kalile, a ni a lɔnba tɔilu bee, alu bee tora yoro jan ka wo bee mafene.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, ce do tere ye men tɔɔ ko Yusufu. A bɔni Arimate, so men ye Jude mara ro. Mɔɔ juma le tere a ri,

a ni mɔɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tere ye Yahudiyailu la jemɔɔ dekururo ro, kɔni dekururo wo tun ka men nate ka men ke Isa la, wo ma diya a ye. ⁵² A wara Pilate majininka Isa suu la ko ro. ⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bo gbongbɔnjiri kan a ka a kansanke ka wa a don kaburu ro. Kaburu wo le senni farakolo ro iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndo folo. ⁵⁴ Nɔɔnɔn lon parasii lon de tere. Ni tele bera Nɔɔnɔn lon di bo.

⁵⁵ Muso menilu tere ye Isa ko kebi a bo tuma Kalile mara ro, woilu bilara Yusufu ko ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don ja fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikɔseyi so kɔndo. Alu ka tulu suman duman ni latikolon dabɔn Isa suu ye, ka ban ka inɔɔnɔn. Ka ben sariya ma, alu ma baara si ke Nɔɔnɔn lon.

24

Isa wulira saya ro

¹ Nɔɔnɔn lon taminni, Lahadi sooma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba men lani tere kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bo ye. ³ Wo ro, alu donda kaburu kɔndo, kɔni alu ma Maari Isa suu teren ye. ⁴ Ka alu to wo kɔndafili ro, alu ka ce fila yen, faanin gbe melenmelenna tere ye menilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuuya, ka ie jakoro ben duu ma. Ce fila wo ka a fo ie ye ko: «Nfenna ai ye mɔɔ jenema jininna suuilu tema?» ⁶ A te yan. Ara wuli ka bo saya ro. A ka men fo ai ye Kalile mara ro, ai kana jina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a fo ai ye ko: «A fere te fo Mɔɔ Dence ye don kojuukelailu bolo. Alu ri a ta ka a gbongbɔn jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli ikɔ tuun.» ⁸ Wo ka musoilu hankili lajii Isa la kuma ro.

Musoilu wara danteeli ke

⁹ Alu ka ibori ka wa wo ja bee fɔ keladenba tan ni kelen ye, a ni ie deƙuru tɔilu bee. ¹⁰ Mariyamu Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyamu, a ni ie dafɔɔɔnilu le tere, menilu bɔra kaburu da la ka wa danteeli ke keladenbailu ye. ¹¹ Kɔni keladenbailu ma danteeli wo jate. Alu ma la a la fewu. ¹² Hali wo, Piyeri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se men keni ye, a ka imajii ka kaburu kɔndɔ mafene. A ma foyi yen a kɔndɔ fɔ kansanke gbansan. A kɔndafilini ka ikɔseyi so kɔndɔ.

Karanden fila ni Isa ka ipɔɔn yen Emayusi sila la

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bɔra Jerusalemu ka wa so do la, men tɔɔ ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu te ri kilo tan ni kelen pɔɔn bɔ. ¹⁴ Ko menilu keni, alu tere ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka imadon ie la. A ni ie wara ipɔɔn fe. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie ja la, kɔni alu filiyara a ma.

¹⁷ Isa ka ie majininka ko: «Ai tere ye barola nfen de kan?» Alu ka ilo, alu fila nin nafinni ie ma. ¹⁸ Men tɔɔ ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de lɔndanyala Jerusalemu yan men i ma a lɔn ko men ye taminna yan tele jin dɔ?» ¹⁹ Isa ka ie majininka ko: «Ko su juman de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko men kera Isa Nasaretika la. A la kuma ni a la kewalilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani le ale ri, Alla pana a ni mɔɔ bee pana. ²⁰ Sarakalasela kuntiilu ni an na jama na jemɔɔilu ka a mira. Alu wara a ri Rɔmu faama ce ma ko a ye a faa. Wo rɔ, alu ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. ²¹ An jii tere ye a kan ko ale ri Isirayeli mɔɔilu hɔɔya, kɔni alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. ²² An na deƙuru muso doilu nara kuma do fɔ an ye. Wo ka an kɔndafilini kosebe. Alu ka a fɔ an pana ko alu wara kaburu da la bi sɔɔma jona, ²³ kɔni alu ma a suu

teren kaburu kɔndɔ. Alu ka ikɔseyi ka a fɔ an ye ko alu ka meleka doilu yen, menilu ka a fɔ ie pana ko Isa jenema le. ²⁴ Wo le ka a ke, an dafɔɔɔn doilu bɔra ye ka wa wo lakɔɔsi. Alu wara kaburu da la ka a bee teren iko musoilu ka a fɔ ja men. Kɔni alu ma Isa jere yen.»

²⁵ Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka menilu fɔ, ai te lala woilu la jona de! ²⁶ Ni wo te, nabijumailu ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmanin di tɔɔya sɔɔn ten, ka ban ka don a la gbiliya jere jere rɔ. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» ²⁷ Wo rɔ, fen fen sebeni a jere la ko rɔ Alla la kuma rɔ, ka damira Nabi Musa la sariya rɔ haan ka na se nabijuma tɔilu bee la sebelilu ma, a ka wo bee kɔɔ fɔ ie ye.

²⁸ Alu ka so magben tuma men, Isa ka a jere ke taminbatɔ ri. ²⁹ Kɔni alu ka a madiya kosebe, ka a fɔ a ye ko: «I jaandi, i ye to an fe yan. Su kɔɔ le, dibi ri don sisen.» Wo rɔ, a ni alu donda so kɔndɔ ipɔɔn fe. ³⁰ Damunun waati seni, alu bee ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye, ka a rakadikadi ie bee tema. ³¹ Waati kelen wo la, karanden fila bee ja lakara ka a lɔn ko lɔndan ce wo ye Isa le ri. Kɔni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka ipɔɔn majininka ko: «A ka Alla la kuma fɔ an ye sila kan tuma men, an jusu ma bɔ wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikɔseyi Jerusalemu. Alu se men keni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karanden tɔilu ladenni teren yɔɔ kelen. ³⁴ Alu bee ladenni ka a fɔ mɔɔ fila wo ye ko: «Tɔɔa jere jere le. An Maari ra wuli ka bɔ saya rɔ. Simɔn jere ra a yen.» ³⁵ Wo rɔ, wo fila ka ie ta fanan fɔ. Alu benda Isa ri sila la ja men ma, a ni alu ka Isa lɔn ja men buru rafara waati, alu ka wo bee danteɛ jama pana.

Isa ka a jere yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ rɔ ie tema. A kan ko: «Alla

ye hera ke ai ye.» ³⁷ Alu bee barara ka silan kojuuya, baa alu tee ye a jatela suu jiya korɔ le ri. ³⁸ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?

³⁹ «Ai ye imadon n na ka n boloilu mafene, a ni n senilu. Nde jere le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na jo! Ni suu jiya korɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» ⁴⁰ Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

⁴¹ Wo kera sewa ko ba ri, koni alu kabannakoyani tee kojuuya, haan ka ie kondafili. Sika tee ye ie rɔ butun. Ka alu to miriya wo rɔ, Isa ka a fo ie ye ko: «Damunun fen te ai bolo yan wa?» ⁴² Alu ka jee janinni do ta ka di a ma. ⁴³ A ka a ta ka a damun ie bee jana.

⁴⁴ Wo kɔ, a ka a fo ie ye ko: «Waati taminni, n tee ye a fɔla ai ye ko fen fen sebeni n na ko rɔ, wo bee ri dafa. Menilu sebeni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni menilu sebeni nabijuma tɔilu la kuma rɔ, a ni menilu sebeni Jaburi kitabu rɔ, woilu bee ri dafa fewu.» ⁴⁵ Wo rɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma ja yen. ⁴⁶ A ka a fo ie ye iko tuun ko: «A sebeni Alla la kuma rɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin di jakankata ka faa. Koni a faa tele sawana, a ri wuli iko tuun. ⁴⁷ A ri fo mɔɔilu bee ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin tɔɔ rɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibaro ri bo Jerusalemu yan ka jensen jamana bee rɔ. ⁴⁸ Ai ri ko woilu sereilu ri. ⁴⁹ N Fa ka lahidi men sidi ai ye, n di wo dafa lana ai ma. Wo rɔ, ai kana bo Jerusalemu so kondɔ fo seɛbe wo wa bo sanfe ka jii ai kan.»

Isa yelera san ma

⁵⁰ Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fe. A ka a bolo fila korɔta ka duwawu ke ie ye. ⁵¹ Ka a to duwawu la, a korɔtara ka bo ie tema ka wa sankolo rɔ. ⁵² Alu ka a bato, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba rɔ.

⁵³ Nba, alu tee ye wala Allaba-tobonba kondɔ tuma bee ka to Alla batola.

Poli la bataki lawa Kalatikailu ma Kalatikailu

*Kumakan men ye Kitabu
seniman jin kondo*

Kitabu seniman ye sebeni Poli le bolo ka a lawa lemeninya moailu ma men ye Kalati. Wo bee sebeni kitabu Keladenilu la Kewali kondo suran 13 a ni suran 14.

Nba, Isa la baara damira waati, lemeninya mo siyaman tere ye Yahudiyailu le ri. ("Yahudiyailu" ni "Isirayeli" wo bee ye too kelen de ri). Yahudiyailu men lemeninyara Isa ma ie ka lon ko Mo Suwandini le, nabilu kumara a la koru. Alu ma Isa la karan lon ikomi dina kura le. Alu la miriya ye, Isa la karanya ma, a ye ie la dina le dafa la, ikomi Alla ka fo ja men ma. Ka a ma soron, alu lemeninyara, koni alu ma ie la dina sariya sila si bila, Nabi Musa la Tawureta a ni Nabi Dawuda la Yabuur. Ie ma si bila. Alu ka lonni mi soron Isa fe, ie ka fanan la wo kan.

Konorofili si te wo ro ka a masoron Alla la kumakan tere ye wala Yahudiyailu le ma. Koni Isa la karandenilu ka a la kumakan nase siya gbera moailu ma waati men na, konorofili ka siya gbera moailu mira. Siya gbera mo men lemeninyara Isa ma, alu ma son Yahudiyailu la namun tala ka a la ie ka lonin kan, ie ka men soron Isa la, ka a masoron Isa la karan ka woilu wasa.

Ka a masoron wo fe, Yahudiya lemeninyamoailu ma kuma kujie siya gbera moailu fe, ka a masoron jinilu ma kojii ke. Yahudiya lemeninyamoailu ka a fo ko lemeninyamo men ma kojii ke ma kisiba bere soron. Poli ka a men tuma men ai le ye kuma wo fola, a ka ie soso ka a fo ko ni an di kisi soron Isa la saraka sababu la, an makosa kojii la kosa an di kisi soron. A ma a fo ko kojii ke a ma jni. A ka fo

ko kojii ke ti an kisila; an ti se kisila sila si fe. Isa kelen pe la saraka le ri se wo kela.

Sosoli la men ye Yahudiya lemeninyamoailu ni siya gbera lemeninyamoailu tema wo ri se hankili dila an ma. Sariya doilu ye dina ro an di se woilu bonyala, koni a ti se an kisila. Namun doilu ye ye an di se bilala namun sila woilu kan. An ti se jatela ikomi a diya boyani ko an di kisi soron. A ka gbelen dooni ka bee nafa, koni Alla la kitabu seniman wo di se hankili dila an ma ka a jayen.

Kebi Poli ka bataki lawa Kalati lemeninyamoailu ma, a ri se an karanna ka bila lemeninya a ro. Lemeningamoailu la sariya folo le kaninteya ri. Nin Seniman ye lemeninya moailujusu ro, wo fanan ye sila yirakala ie la ka lo Alla ma. Wo le tono ye a la, ni wo te Setana ri bo fere su bee la ka ai la lemeninya tjan, ka ai lo sila gbera ma men ye kojuu sila ri. Alla ye an tanka wo ma. Amina!

¹ Sebe jin farani nde Poli le la, nde men ye keladen di. Moailu ma n suwandi baara wo kanma. Mo si ma n kelaya. Een, n kera keladen de ri ka fara Isa Nenematomonin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bo saya ro. ² Nde ni an badenma menilu bee ye n tarofe yan, an ye sebe jin nawala lemeninyamoailu la dekuruilu le ma, menilu ye Kalati jamana ro. ³ An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematomonin ye jumaya ke ai ye, ka jususuma di ai ma. ⁴ Isa Nenematomonin de ka a jere ke saraka ri an na kojuuilu koson, sa a ri an bo dunuja juu jin fanka koru, baa an Fa Alla sawo tere ye wo ro. ⁵ A too ye gbiliya kadawu. Amina!

Kibaro juma kelen pe le ye ye

⁶ N da kabannakoya kojuuya ka a masoron Alla men ka ai kili ka fara Nenematomonin na jumaya la, ai ra ai kodon wo la jona jona, ka wa kela

gbere kɔ. ⁷ Kɔni kela gberɛ tɛ wo ri de! Mɔɔ doilu le ye ai kɔndafilila ten. Alu ye a fɛ ka Nɛnematɔmɔnin na kibaro juma yɛlɛman. ⁸ Kɔni an ka kibaro juma mɛn nase ai ma, ni fen fen ka kela gberɛ lase ai ma, mɛn ni fɔlɔman wo tɛ kelen di, danka ye wo tii kan, hali ni a kɛra andeilu ri, wala sankolorɔ mɛlɛka do ri. ⁹ An ka mɛn fɔ ai ye kɔrɔman, n di wo fɔ ikɔ ko ai sɔnda kibaro juma mɛn ma, ni mɔɔ mɔɔ ka kela gberɛ lase ai ma, mɛn ni fɔlɔman wo tɛ kelen di, danka ye wo tii kan kadawu!

¹⁰ A ye di? N ye a jininna ka n jɛrɛ diya mɔɔilu yɛ wa, wala Alla ye wa? N ye a jininna ka mɔɔilu hɛnɛ wa? Wo kuma tɛ! Ni n tɛrɛ ye a fɛ ka mɔɔilu hɛnɛ fɔlɔ, n tun tɛna kela Nɛnematɔmɔnin na baaraden di.

Alla ka Pɔli bila a la baara la ja mɛn ma

¹¹ N badenmailu, n ye a fɛ ai ye a lɔn ko n ka kibaro juma mɛn nase ai ma, wo ma fara mɔɔ la. ¹² N ma a sɔrɔn mɔɔ si la. Mɔɔ ma n karan a la fanan. Kɔni Isa Nɛnematɔmɔnin jɛrɛ le ka a yiraka n na.

¹³ N tɛrɛ ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan ja mɛn ma fɔlɔfɔlɔ, ai ra wo mɛn. N tɛrɛ ye Alla la jama tɔrɔla foo ka a dan natamin kojuyaya. N tɛrɛ ye a jininna ka a ratijan fewu. ¹⁴ N jɛrɛ siya mɔɔilu tɛma, n tɛrɛ ye wala jɛfɛ Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyaɲɔn ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbɛlɛn n ma kɔsɛbɛ.

¹⁵ Kɔni ka a tɛrɛn n ma sɔrɔn fɔlɔ, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la jumaya la. A diyara a yɛ tuma mɛn na ¹⁶ ka a Dɛncɛ yiraka n na sa n di a la ko fɔ siya gberɛ mɔɔilu ye, n ma hankili jinin mɔɔ si la. ¹⁷ N ma wa Jerusalemu ka hankili jinin keladen fɔlɔilu la. N wara Arabu jamana rɔ i kɔrɔ. Wo kɔ rɔ, n ka n kɔseyi ka wa Damasi so kɔndɔ.

¹⁸ San sawa taminni kɔ, n wara Jerusalemu, sa n ni Kefasi* ri kuma an jɔɔn fɛ. N ka tele tan ni loolu kɛ a tɔrɔfɛ. ¹⁹ Kɔni n ja ma la keladen tɔilu si kan, fɔ Maari Isa doocɛ Yakuba.

²⁰ Nde ye mɛn sɛbɛla ka a di ai ma, wuya tɛ wo ri. N ye wo lasereyala Alla jana. ²¹ Wo kɔ rɔ, n wara Siri ni Silisi jamanailu rɔ.

²² Kɔni lemɛniyamɔɔilu la dɛkuru mɛnilu sidini Nɛnematɔmɔnin ma Jude mara rɔ, woilu tun ma nde yen, alu tun ma n lɔn. ²³ Alu ka a mɛn ten de dɔrɔn ko: «Mɛn tɛrɛ ye an tɔrɔla fɔlɔfɔlɔ, wo ye lemɛniya ko lasela mɔɔilu ma sisen, a tɛrɛ ye a jininna ka lemɛniya ko mɛn tɪjan fɔlɔfɔlɔ.» ²⁴ Wo kɛra sababu ri alu ka Alla tando nde la ko kɔsɔn.

2

Keladen tɔilu sɔnda Pɔli rɔ

¹ Nba, san tan ni naanin taminni kɔ, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu ikɔ tuun. N wara Tite fanan di. ² N na wa kun kɛra mɛn di Alla le ka a fɔ n yɛ ko n ye wa. N senɪ ye, n ye kibaro juma mɛn nasela siya gberɛilu ma, n ka wo yiraka mɔɔbailu la ie la jɔɔnyɛn dɔ ka a jafɔ ie yɛ. N ka wo kɛ ka a masɔrɔn n tun tɛ a fɛ n na baara ye kɛ baara fuu ri, n tun ka mɛn kɛ kɔrɔman na, a ni n tɛrɛ ye mɛn kan wo waati la. ³ Ni wo tɛ, hali n taamaɲɔn Tite mɛn ye Kɛrɛkika ri, alu ma a diyagbɔya ko a ye kojiikɛ. ⁴ Kuma wo kɛra ka a masɔrɔn wuyafɔla doilu tun ka alu jɛrɛ kɛ ikomin lemɛniyamɔɔilu, ka alu dokon ka don an tɛma. Baa Isa Nɛnematɔmɔnin ka an kanharɔya ja mɛn ma, alu tɛrɛ ye a fɛ ka wo lakɔrɔsi bundu le rɔ. Alu tɛrɛ ye a fɛ ka an kɛ jɔnilu ri ikɔ tuun. ⁵ Kɔni an ma sɔn ie rɔ hali waatini, sa kibaro juma ri tɔ ai jusu rɔ, kibaro juma mɛn ye tupa ri.

* 1:18 Kefasi Simɔn Piyɛri, kɔnin.

⁶ Koni mɔɔilu tɛɛ ye mɛnilu jatela jɛmɔɔilu ri, woilu ma fosi la n na kibaro nɔma kan, n ye mɛn nasela mɔɔilu ma. Ni mɔɔilu ye ie jatela jɛmɔɔilu le ri, wo tɛ n jana foyi ri, baa Alla tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. ⁷ Koni alu jɛɛ ka a jayen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibaro nɔma lase kojiikɛbalilu ma, ikomin a ka baara karifa Piyɛri la jɔa mɛn ma ko a ye a lase kojiikelailu* ma. ⁸ Baa Alla ka Piyɛri kɛ kojiikelailu la keladen di jɔa mɛn ma, a ka nde fanan kɛ siya gbɛɛilu la keladen di wo jɔa le ma. ⁹ Yakuba ni Kefasi ni Yuhana mɛnilu tɛɛ ye jatela jɛmɔɔbailu ri, woilu jɛɛ ka a jayen ko Alla le ka nɔmaya kɛ n ye ka n kelaya. Wo le rɔ, alu ka ie bolo don Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an bɛɛ ye baarakɛjɔɔnilu le ri. An bɛnda a ma ko andeilu ye wa kibaro nɔma lase siya gbɛɛilu ma, woilu fanan ye wa wo lase kojiikelailu ma. ¹⁰ Alu ka ko kelen jɛnin an fɛ ko an ye an hankili to fantanilu rɔ. N fanan tɛɛ ye n dajala ka wo kɛ tuma bɛɛ.

Pɔli ka Piyɛri jalaki Antiyɔci

¹¹ Nba, Kefasi nara Antiyɔci so kɔndɔ tuma mɛn na, n ka a sɔsɔ gbɛ ni gbɛ rɔ, baa a ka ko mɛn kɛ, wo ma bɛn fewu. ¹² Ka a masɔɔn sani Yakuba la keladenilu ye na, Kefasi ni ye mɔɔilu tɛɛ ye damunun kela kelen di, badenma mɛnilu ye siya gbɛɛilu ri. Koni Yakuba la keladenilu nara tuma mɛn na, a ka a jɛɛ mabɔ siya gbɛɛ woilu la. A ma sɔn a ni woilu ye damunun kɛ kelen di wo kɔ, baa a silanda mɔɔilu ye, mɛnilu kan ko siya gbɛɛilu ka kan ka kojiikɛ. ¹³ Badenma jɔɔn ma mɛnilu tɛɛ ye Yahudiyailu ri, wo tɔilu ka ie bila Piyɛri kɔ a la filankafuya rɔ. Wo kɛra sababu ri hali Barinabasi ka a bila ie kɔ. ¹⁴ N ka a yen tuma mɛn na ko alu tɛ taamala ka telen kibaro nɔma

silala kan, mɛn ye tɔjɔa ri, n ka a fɔ Kefasi ye ai bɛɛ jana ko: «A ye di? Ile mɛn ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiyailu la landailu bila ka i kɛ ikomin siya gbɛɛilu, nfen de kosɔn i ye siya gbɛɛilu diyagboyala ko alu ye Yahudiyailu la landa latelen?»

Mɔɔilu ye kisila lemɛniya le rɔ

¹⁵ An ye Yahudiya jɛɛwolo le ri. An tɛ kojuukelailu ri siyailu tɛma. ¹⁶ Koni an ka a lɔn ko mɔɔ si ti se kela mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Ɛɛn, telenbaya ye kela ka a fara lemɛniya ma Isa Nenematɔmɔnin ma gbansan. Wo le kosɔn, an fanan lemɛniyani Isa Nenematɔmɔnin ma. Mɔɔ ri kɛ mɔɔ teleni ri ka fara lemɛniya ma Isa Nenematɔmɔnin ma, Nabi Musa la sariya labatoli tɛ. Baa mɔɔ si tɛ kela mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato jɔa ma.

¹⁷ Nba, ni an ye telenbaya jɛninna gbɛ rɔ Nenematɔmɔnin laden dɔ, an ye a yirakala wo jɔa kelen de ma ko an ye hakɛti le ri ikomin siya gbɛɛ mɔɔilu, wo ye a yirakala ye ko Nenematɔmɔnin ye an seɓɛ donna hakɛta ma wo rɔ wa? Wo kuma tɛ! ¹⁸ N ka sariya mɛn to ye, ni n ka n kɔseyi wo ma iko, n ye a yirakala ko n ye sariyatɔjanna le ri. ¹⁹ Wo rɔ, sariya labatoli nde jɛɛ sani sariya rɔ, wo rɔ n ye jɛnemaya rɔ Alla ye. Nde ni Nenematɔmɔnin gbɔngbɔnda jiri kan kelen di. ²⁰ Nde sa n ninna butun, Nenematɔmɔnin de ye a ninna n fari rɔ. N ye dunɔjɔarɛɛ mɛn kela faribanku jɛn dɔ sisen, n ye wo kela lemɛniya le rɔ Alla Dence ye, mɛn ka n kanin ka a jɛɛ nin di n kosɔn. ²¹ N ti sɔn ka n ban Alla la nɔmaya rɔ. Baa ni mɔɔ ri se kela mɔɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematɔmɔnin sani le wo rɔ gbansan!

* **2:7** kojiikelailu kojikɛ ko mɛn ye seɓɛ jɛn dɔ wo kuma ye fɔla Yahudiyailu la ko le rɔ.

3

Alla ye mɔɔ jatela mɔɔ telenni ri ka fara lemeniya le la

¹ Ai Kalatikailu, ai ye kɔmɔɔilu ri! Yon de ka ai lafili? Isa Nenematɔmɔnin ka saya mɛn kɛ gbɔngbɔn jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbɛ. ² N ye a fɛ ka ai majininka jininkali kelen ma: Ai ka Nin Seniman sɔrɔn di? Ai ka wo sɔrɔn ka a masɔrɔn sariya labatoli le ma wa, wala ka a masɔrɔn lemeniyala kibaro juma le rɔ, ai ka mɛn namɛn? ³ Nfenna ai kɛra kɔmɔɔilu di wo rɔ? Ai nɔ sila mɛn taama damirala Nin Seniman na sebaaya rɔ. A ye di? Ai ye a fɛ ka a laban a jɛrɛ le sebaaya rɔ wa? ⁴ Ai ka ko siyaman mupun ai ma. Wo kɛra ko fuu ri wa? Ni wo kɛra fuu! ⁵ Alla mɛn ye Nin Seniman dila ai ma ka kabannakoilu kɛ ai tɛma, a ye wo kɛla ka a masɔrɔn ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a masɔrɔn ai lemeniya kibaro juma ma, ai ka mɛn namɛn wa?

⁶ Nba, Iburahima don? «Iburahima lara Alla la ja mɛn ma; wo le kosɔn, Alla ka a jate mɔɔ telenni ri,» ⁷ wo rɔ ai ye a lɔn ko mɛn wa lemeniya wo le Iburahima den de ri. ⁸ A sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ fɔlɔfɔlɔ ko Alla ri siya tɔilu kɛ a jɛrɛ jakɔrɔ mɔɔ telenilu ri ka fara ie la lemeniya le la. Wo le kosɔn, a sɛbɛni ko a ka kibaro juma lase Iburahima ma fɔlɔ ko: «Siyailu bɛɛ ri Alla la jumaya sɔrɔn ile le fɛ.» ⁹ Awa, mɔɔ mɔɔ wa lala Alla la ikomin Iburahima lara Alla la ja mɛn ma, wo bɛɛ ri Alla la jumaya sɔrɔn.

¹⁰ Mɔɔ mɛnilu ra alu la lemeniya la sariya labatoli kan, woilu bɛɛ dankani. Baa a sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Mɔɔ mɛnilu tɛ Alla la sariya sɛbɛnilu bɛɛ labatola, wo tɛilu bɛɛ dankanin de.» ¹¹ A gbɛni le ko mɔɔ si tɛna kɛla Alla jakɔrɔ mɔɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «Mɔɔ telenni a ye dunɔɔna ratɛɛla landanya le rɔ.» ¹² Kɔni

ka Alla la sariya labato, a ni ka lemeniya Alla ma, woilu tɛ kelen di muumɛ. Baa: «Mɔɔ mɛn ka sariyailu bɛɛ labato, wo ri kɛ ie la dunɔɔnalatɛɛ kun di.»

¹³ Nenematɔmɔnin ka an kunka danka le la, mɛn ye mɔɔilu kan sariya kosɔn. Danka wo ye a kan an na nɔ rɔ. Baa a sɛbɛni ko: «Mɔɔ mɔɔ dunni jiri la, wo tii dankani.»

¹⁴ Isa Nenematɔmɔnin ka wo kɛ sa Iburahima la duwawu ri se siya gbɛɛilu ma, a ni an bɛɛ ri Nin Seniman sɔrɔn landanya le rɔ.

Nabi Musa la sariya ni Alla la teriya

¹⁵ N badenmailu, n di misali di ka a bɛn an na landailu le ma. Ni mɔɔ do ka teriya sidi ka ban, mɔɔ si kana teriya wo lasa, mɔɔ si kana do la teriya wo kan. ¹⁶ Awa, Alla ka teriya sidi Iburahima ni a bɔnsɔn na. A ma sɛbɛ ko «a bɔnsɔnilu» ikomin bɔnsɔn siyaman de ko. Ɛɛn, a sɛbɛni ko «i bɔnsɔn.» Wo kɔrɔ le ko «i bɔnsɔn» kelen de ri, mɛn ye Nenematɔmɔnin di. ¹⁷ N ye a fɛ ka mɛn fɔ, wo le jin di: Sariya mɛn nara san kɛmɛ naanin ni san bisawa Alla la teriya kɔman ti se ka Alla la lahidi ban. Kɔni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahidi bɔ a nɔ rɔ. ¹⁸ Baa ni cɛta ye sɔrɔnna sariya labatoli le rɔ, a tɛ sɔrɔnna lahidi rɔ butun. Kɔni Alla ka wo di Iburahima ma lahidi wo sababu rɔ.

Sariya siikun ye mɛn di

¹⁹ Nba, sariya kun ye mun di? A siira, sa an di sariya tɔɔn koilu lɔn haan lahidi den wa sɔrɔn waati mɛn, lahidi mɛn sidini. Melekailu ka sariya wo di ka a fara kumalataaminna le la ²⁰ Ni kumataaminina ye ye, mɔɔ kelenna ko tɛ wo ri. Kɔni lahidi la ko rɔ, Alla kelen pe le wo ri.

²¹ A ye di wo rɔ? Nabi Musa la sariya ye Alla la lahidilu sɔsɔla le wa? Wo kuma tɛ! Ni sariya dira mɔɔilu ma, mɛn tun di se jenemaya dila ie ma, mɔɔilu tun di jate mɔɔ

telenilu ri ka fara sariya wo la. ²² Kɔni sebeli kuma wo le nɔ an bilana kaso la an julumun dɔ, sa Alla ri a la lahidi dafa lemeniyamɔɔilu ye ka fara ie la lemeniya la Isa Nenematɔmonin ma.

²³ Sani lemeniya waati ye se, sariya tere ye an kɔnɔgbenna ka an ke ikomin kasodenilu. An tora ten haan ka lemeniya makɔnɔ, mɛn natɔ bɔla gbɛ rɔ. ²⁴ Wo rɔ, sariya wo kɛra ikomin an na kɔrɔsiba foo Nenematɔmonin na waati, sa an di jate mɔɔ telenilu ri ka fara lemeniya la. ²⁵ Lemeniya nala sisen, an tɛ kɔrɔsiba wo bolo butun.

²⁶ Baa ai bɛɛ ra kɛ Alla denilu ri ka fara lemeniya la, lemeniya mɛn ye ai badila Isa Nenematɔmonin ma. ²⁷ Ai mɛn sunda jii rɔ Nenematɔmonin tɔɔ rɔ, ai badini Nenematɔmonin ma.

²⁸ Wo le kɔsɔn, faranfasi tɛ Yahudiyailu ni siya gbɛɛilu tema butun, wala jɔnilu ni hɔrɔnilu tema, wala cɛ ni muso tema. Baa ai bɛɛ ka kan Isa Nenematɔmonin ma. ²⁹ Ni ai ye Isa Nenematɔmonin ta le ri, ai fanan ye Iburahima bɔnsɔnilu le ri. Cɛta la le ile ri ikomin lahidi mɛn taani.

4

¹ Nba, n ye a fɛ ka mɛn fɔ, wo le jɛn di: den de ye a fa cɛtala ri. A fa la fen bɛɛ ri kɛ a ta ri. Hali wo, a denninya waati, a ni jɔn bɛɛ ka kan. ² Ka a to denninya rɔ, a tere ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le kɔrɔ foo ka wa se a fa la waati lateɛni ma. ³ Andeilu fanan tere ten de. An tere ye denninya rɔ tuma mɛn na, an tere ye dunuɲa koilu fanka le kɔrɔ, ka kɛ woilu la jɔnilu ri. ⁴ Kɔni Alla la waati lateɛni sera tuma mɛn na, a ka a dence lana. Muso le ka a sɔrɔn. A sɔrɔnda Nabi Musa la sariya kɔrɔ, ⁵ sa a ri mɔɔilu kunka, mɛnilu ye sariya kɔrɔ. Wo rɔ, an kɛra mɔɔilu ri, Alla ye mɛnilu mirala ikomin a denilu.

⁶ Jɔn, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dence Nin nana an ma. Nin Seniman wo ye a kɛla, an ye Alla kilila ko: «an Baba, an Fa!» ⁷ Wo le rɔ, i tɛ jɔn di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra mɛn dabɛn a denilu bɛɛ ye, i fanan di wo sɔrɔn ale baraka rɔ.

Pɔli haminni Kalatikailu la ko rɔ

⁸ Fɔlɔfɔlɔ, ka a tɛrɛn ai tun ma Alla lɔn fɔlɔ, ai tere ye jinailu la jɔnya le rɔ. Woilu tun tɛ batofen seɛɛilu ri. ⁹ Kɔni sisen ai ka Alla lɔn; tuɲa le Alla ka ai lɔn. Ai ye a fɛ ka wa dunuɲa ko barakatanilu le kɔ ikɔ wo rɔ wa, wo mɛnilu tɛ foyi pala ai ma? Ai ye a fɛ ka kɛ woilu la jɔnilu ri kokura wa? ¹⁰ Ai ye lɔn doilu jatela lɔn bailu ri ka woilu bonya, a ni karo doilu a ni waati doilu a ni san doilu. ¹¹ Aa! N da hamin ai la ko la, ko n ka baara mɛn kɛ ka ai mademɛn, wo bɛɛ ri kɛ baara fuu ri.

¹² N badenmailu, n ye ai madiyala ko ai ye ai jere kɛ ikomin nde ye ɲa mɛn ma, baa n ka n jere kɛ ikomin ai ye ɲa mɛn ma. Ai ma kojuu si kɛ n na. ¹³ Ai ka a lɔn ko jankarɔ le ka a kɛ n sera ai wara ka kibaro ɲuma lase ai ma fɔlɔfɔlɔ. ¹⁴ N na jankarɔ ka ai tɔrɔ kɔseɛɛ, kɔni ai ma n dooya, ai ma ai kɔdon n na. Ai ka n mira koɲuma, ikomin ai tun di Alla la mɛleka wala Isa Nenematɔmonin jere mirala ɲa mɛn ma. ¹⁵ Ai sewani tere kɔseɛɛ. Sewa wo wani mi? N ye sereya di ko ni a se tere ai ye wo lɔn, ai tun di ai ɲaden bɔ ka a di n ma. ¹⁶ Ai ye n jatela ai juu ri baa n ka tuɲa fɔ ai ye wa?

¹⁷ Karanmɔɔ wuya fɔlailu ye alu rajala kɔseɛɛ ai la ko rɔ, kɔni alu tɛ wo kɛla kun ɲuman na. Baa alu ye a fɛ le ka n ni ai fara ka an bɔ an ɲɔɔn na, sa ai ri ai raja ka wa ie kɔ. ¹⁸ Ni ai ka ai raja koɲuma kɛla tuma bɛɛ, wo ka ɲi. Ai kana wo kɛ n ɲana gbansan. ¹⁹ N denilu, n ye tɔrɔla ai la ko rɔ kokura ikomin muso mɛn ye tin ma. N di tɔrɔ ten haan Nenematɔmonin ye don ai rɔ

tuma men na. ²⁰ A loo ye n na sisen ka ke ai tema, sa n di se kumala ai ye na gberɛ ma. Baa n da kɔndafili ai la ko rɔ.

Saran ni Hajara la ko

²¹ Nba, ai menilu ye a fɛ ka tɔ Nabi Musa la sariya le kɔrɔ, ai ye n jabi: Sariya wo ka men fɔ, ai ma wo lɔn wa? ²² Nba a seɓeni ko Iburahima ka dence fila sɔrɔn. Jɔnmuso ka kelen sɔrɔn a ye, hɔrɔnmuso ka a tɔ kelen sɔrɔn a ye. ²³ Jɔnmuso den sɔrɔnda ikomin cɛ ni muso ye den sɔrɔnna ja men ma tuma bɛɛ. Kɔni hɔrɔnmuso den sɔrɔnda ka a ke lahidi den de ri, Alla tun ka lahidi men ta Iburahima ye.

²⁴ Misaliya gberɛ fanan ye tariku wo rɔ. Nba, muso fila woilu ye teriya su fila yirakala. Teriya men sidira Sinayi koyinke kan, Hajara ye wo le yirakala. Ale ye den menilu sɔrɔnna, woilu ye jɔnilu le ri. ²⁵ Hajara le ye Sinayi koyinke misali ri, men ye Arabu jamana rɔ. Hajara le ye Jerusalemu misali fanan, men ye ye bi. Baa Jerusalemu wo ni a la mɔɔilu ye jɔnya le rɔ. ²⁶ Kɔni Alla la Jerusalemu men ye sanma, wo hɔrɔyani le ri. Ale le ye ikomin an na. ²⁷ Baa a seɓeni Alla la kitabu kɔndɔ ko:

«Ile muso densɔrɔnbali, ile men tɛ den sɔrɔnna,
i ye sewa ka ɲaalen koseɓɛ!
Ɔɔn, ile men ma tin tɔrɔ lɔn,
i ye i sewakan ba labɔ!
Baa muso men da bila,
wo denilu ri siyaya ka tamin muso
cetii ta kan.»

²⁸ Wo le rɔ, n badenmailu, ai ye lahidi denilu de ri, ikomin Isiyaka. ²⁹ Jɔnmuso den sɔrɔnda ikomin cɛ ni muso ye den sɔrɔnna ja men ma tuma bɛɛ. Hɔrɔnmuso den sɔrɔnda ikomin cɛ ni muso ye den sɔrɔnna ja men ma, kɔni den farara Nin Seniman na. Nba, wo tuma jɔnmuso den ka hɔrɔnmuso den wo tɔrɔ. Hali bi a ye ten de. ³⁰ Kɔni a seɓeni Alla la kitabu kɔndɔ di?

A seɓeni ko: «Jɔnmuso ni a dence gɛn, baa hɔrɔnmuso dence ri a fa cɛta. Jɔnmuso dence sen tɛ a rɔ muumɛ.» ³¹ Wo le kosɔn, n badenmailu, an tɛ jɔnmuso denilu ri; an ye hɔrɔnmuso denilu le ri.

5

Nenematɔmɔnin ka an hɔrɔya

¹ Nenematɔmɔnin ka an hɔrɔya, sa an di ke mɔɔ hɔrɔyani jɛɛ jɛɛ ri. Wo le rɔ, ai ye ai rajala. Ai kana sɔn mɔɔilu ye ai bila sariya jɔnya rɔ kokura.

² Ai ye ai tolo malɔ! Nde Pɔli kan ko ni ai sɔnda mɔɔilu ye ai kojiike, Nenematɔmɔnin ka baara men ke ai ye, wo tɛ foyi ja ai ma. ³ N ye a fɔla ikɔ ko mɔɔ mɔɔ wa sɔn mɔɔilu ye a kojiike ten, fo wo tii ye Nabi Musa la sariya bɛɛ labato; diyagboya le wo ri. ⁴ Ai menilu ye a jɔninna ka ke mɔɔ telen ri ka fara Nabi Musa la sariya la, ai ra ai jɛɛ fara Nenematɔmɔnin na. Ai ra ai kɔdon Alla la jumaya la.

⁵ Kɔni andeilu, an jii ye a kan ko Alla ri an jate mɔɔ telenni ri. Nin Seniman ye an demenna ka wo le makɔnɔ ka fara an na lemeniya la. ⁶ Baa ni mɔɔ sidini Isa Nenematɔmɔnin ma, kojiike tɛ foyi ri butun, kojiikebaliya fanan tɛ foyi ri butun. Men ye ko ba ri, wo ye lemeniya le ri, lemeniya men ye mɔɔ lɔla kewalilu kɛla kaninteya kosɔn.

⁷ Ai tɛɛ ye ai borila kojuma! Yon ka ai la sila tɛɛ, ka ai mabali tujɔ labatola? ⁸ Mabalili wo ma bɔ ale rɔ, men ka ai kili. ⁹ «Leɓen fitinin di buru siyaman nawuli ka a funun.» ¹⁰ Nba, n lani ai la ko ai la miriya a ni n na miriya a ri kanya, baa an bɛɛ sidini Maari ma. Kɔni mɔɔ men ye ai hankili ɲaaminna, wo tii ri a sara sɔrɔn, a kɛra mɔɔ su su ri.

¹¹ N badenmailu, ni n ye mɔɔilu kawandila fɔlɔ ko alu ye kojiike, nfenna mɔɔilu ye n tɔrɔla? Ni n ye mɔɔilu kawandila ten,

Nenematamōnin faa ko gbongbōn jiri kan, wo tun tēna gbala mōo si la. ¹² Mōo menilu ye ai lamaala, woilu ka kan ka ie jere ceya diya tēe!

Lemeniyamōoilu ka kan ka taama ja men ma

¹³ N badenmailu, Alla ka ai kili sa ai ri ke mōo hōroyanilu ri. Kōni ai kana hōroya ko wo ke sababu ri ka ai farikolo diyana koilu ke. Eēn! Ai ye ai jōon dēmen, kanintēya kōsōn.

¹⁴ Baa Alla la sariya bēe ye sōōnna jin kuma kelen de kōdō ko: «I ye i mōōjōon kanin ikomin i jere.»

¹⁵ Ni ai ka ai jōon cin ka ai jōon rafarafara, ai ri ai jere tijan.

¹⁶ N ye a fōla ai ye ko ai ye taama ka a bēn Nin Seniman na sila ma, wo rō nata juu menilu ye ai fari rō, woilu tē ai lō kojuu kēla habadan.

¹⁷ Baa nata juu menilu ye ai fari rō, woilu ye Nin Seniman sōsōla. Nin Seniman fanan ye woilu sōsōla. Alu ye ie jōon kēlala. Wo rō, ai ye a fē ka mēn ke, ai ti se wo kēla. ¹⁸ Kōni ni ai ye taamala ka a bēn Nin Seniman na sila ma, ai tē Nabi Musa la sariya fanka kōō butun.

¹⁹ Farikolo ye baarada mēn kēla, wo le jin di, bēe ka a lōn: jatōya ni ko nōōni kē ni malobaliya koilu ²⁰ ni joo sōli ni subaaya ni lagboyayē ni sōsōli ni kēleya ni jusu mangbōya ni natabaya ni bēnbaliya ni kanintēma le fara ie jōōnna, ²¹ ni nata ni dōlōmin ni manamana ko dan natamin mōoilu, a ni wo jōon gbere. N ye ai lalōninna sisen ikomin n ka ai lalōnin ja mēn fōlō ko mōo menilu ye ko su woilu kēla, woilu tē ninyōrō sōōn Alla la mansaya rō.

²² Kōni Nin Seniman ye a den mēn kēla mōo jusu kōdō, wo le jin di: kanintēya ni sewa ni jususuma ni mupunnin ni mōo dēmennin ni jumaya ni lemeniya ²³ ni sabari a ni senjerela. Sariya si tē ko su woilu kanma. ²⁴ Mōo menilu ye Isa Nenematamōnin ta ri, alu ra ie sawonan koilu ni ie nata juu bailu

bēe gbongbōn jiri kan. ²⁵ Ni an da jenemaya kura sōōn Nin Seniman na, an ka kan ka an taama ka a bēn a la sila ma. ²⁶ An kana jere dabaya kē, an kana sōsōli lawuli an ni an jōon tēma, an kana an jōon kēleya.

6

Lemeniyamōoilu ka kan ka i jōon dēmen

¹ N badenmailu, ni ai ka mōo do yen kojuu kēla, ai menilu ye taamala ka a bēn Nin Seniman sawo ma, ai ye wo tii lali jususuma rō, ka a dēmen a kōseyila sila juma kan. Kōni i ye i janto i jere rō, sa i fanan kana mōōēn ka kojuu wo jōon kē. ² Ai ye i jōon dēmen ai la doninilu tala sa ai ri Nenematamōnin na sariya labato a ja ma. ³ Ni mōo mēn ye a mirila ko ale ye mōo ba ri, ka a tēren a tē foyi ri, wo tii ye a jere le lafilila. ⁴ Mōo kelen kelenna bēe ye a jere la kēwalilu fēfēfēse a ni ka a jere bonya. A mako tē a la ka a la kēwalilu la mōo gbere ta ma. ⁵ Baa bēe ka kan ka a jere la kunko ta.

⁶ Karanden mēn da Alla la kumakan sōōn ka a karan, wo tii ka kan ka a la karanmōo sō a la bolofen jumailu rō.

⁷ Ai kana ai jere lafilili. Mōo ti se mōōdona Alla rō wala ka a mayele. Baa mōoilu wa si su su foyi sene rō, alu ri suman su wo sōōn. ⁸ Jōn, mōo mēn wa sōn a jere farikolo nata juuilu ma ka kojuu kē, wo tii ri saya sōōn. Kōni mōo mēn wa sōn Nin Seniman diyana koilu ma ka kōjuma kē, wo tii ri jenemaya banbali sōōn. ⁹ An kana kori kōjuma kē rō, baa ni an ma jii tēe ka a boloka, an di a tōnō sōōn a waati la. ¹⁰ Wo le kōsōn, an wa fere sōōn tuma mēn na, an ka kan ka kōjuma kē mōoilu bēe ye, ka tere tē an badenma lemeniyamōoilu ma.

Kuma laban

¹¹ Nba, ai ye sebeden kunba jinilu ragbe. Nde ye woilu sebelan jere bolo le la ka a lawa ai

ma. ¹² Mɔɔ mɛnilu ye a fɛ ka ai diyagboya ko ai ye kojiikɛ, alu bɛɛ ye a jininna ka diya mɔɔilu ye tuun, baa alu tɛ a fɛ mɔɔilu ye ie tɔɔ Nenematɔmɔnin faa gbɔngbɔn jiri kan wo kosɔn. ¹³ Baa mɔɔ mɛnilu kojiikɛ la, woilu jɛɛ tɛ Nabi Musa la sariya labatola. Kɔni alu ye a fɛ ai ye kojiikɛ sa alu ri se alu jɛɛbonyala ko alu ka a kɛ kojiikɛ nɔ ra kɛ ai fari ma. ¹⁴ Nde kɔni, n tɛna n jɛɛbonyala ko si ma, fo an na Maari Isa Nenematɔmɔnin faa ko gbɔngbɔn jiri kan. A la saya kosɔn gbɔngbɔn jiri wo kan, dunuɲa koilu ye n ɲana ikomin fen mɛnilu faani. N fanan ye dunuɲa ɲana ikomin fen mɛn faani. ¹⁵ Kojiikɛ tɛ foyi ri. Kojiikɛbaliya fanan tɛ foyi ri, foo a kɛ danfen kura ri.

¹⁶ Mɛnilu ye sila wo taamala a ni Isirayeli mɔɔilu* fanan, Alla ye jususuma di wo bɛɛ ma, ka hina ie la.

¹⁷ Nba, sisen mɔɔ si kana n tɔɔ butun, baa tɔɔya nɔ mɛnilu ye n fari ma, n ka woilu sɔɔn Isa le kosɔn.

¹⁸ N badenmailu, an Maari Isa Nenematɔmɔnin na ɲumaya ye to ai fɛ. Amina.

* **6:16** a la Isirayeli mɔɔilu wo kɔɔ ye le mɔɔ mɛnilu lemɛniyani Maari Isa ma ko ale le ye an kisiba ri.

Yakuba

Kuma Kan Men ye Kitabu Nin Kōndō

Kitabu jin ye bataki le ri men farani Yakuba la. A ka jin sebe Yahudiya lemeniyamōilu le ma men ye jensenni jamana gberailu kōndō lōndanya la. Waati wo la, lemeniyamōilu tere ye tōrya rō. Hali jamana jemōilu tere ye ie tōrōla. Alla la Nin Senaman jira Yakuba ma, a ka kuma jin dafō damira a ni ka a sebe, ka lemeniyamōilu fanka don sila men ye tupa ri, ka wa Alla ma.

Kitabu jin ye lalili siyaman de dila lemeniyamōilu ma. A ye an karanna Alla tō fōjala an dagbolo la a ni ka Alla sariyailu bonya, wo ye ko fila le ri men tē kelen di. Lemeniya ti fōyi ri ni i ma Alla la sariya sila latelen. Kitabu jin ye jusukolo le karanna a ni ka sila juma laka an jōon fē. A ti se farala.

Kitabu jin ye mōo lalila ja gberē ma men ye an jusukolo lola sila bere mira la. An ma kan ka mōo bō mōo rō. A ye an mapininkala ka an ye an jōon demen, an ye an jōon bonya, an ye diya an jōon yē. A ye an mapininkala an ye an nenkun mira, ka kumaba foto ye. An ye an mujun an na tōryailu ma. An kana kē mōo mōnema ri. An kana dunupa nata diya an yē. An ye an karifa Alla la, an na ko bēe rō.

Alla ye an bēe demen an ye a la sariya bēe latelen ikomin a ka kan ka kē ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Yakuba la foli rō

¹ Sebe jin farani Yakuba le la, men ye Alla la jōn de a ni Maari Isa men Nenematōmanin na jōn de ri. N ye a lawala *Isirayeli la kabila tan

ni fila ma, menilu jensenni dunupa fan bēe rō. N ye ai tuwala.

Alu ye sewa tōrya rō

² N badenmailu, tōrya su su wa ai sōrōn, ai ye wo mira ka a kē ai sewa ko ba ri, ³ baa ai ka a lōn ko ai la lemeniya wa kōrōbō, wo ri kē sababu ri do ri la ai la mujunnin kan. ⁴ Ai ye tōrya bēe mujun foo ka a ban, sa ai ri kē mōo dafaninilu ri fewu. Foyi tē ai jēn butun. ⁵ Kōni ni famunyali ka ai do jēn, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye mōo bēe sōla ka a wasa. A tē alu jalakila fo ka alu sō. ⁶ Kōni mōo wo wa Alla tara, fo a ye ala lemeniya la Alla rō, a kana sika. Mōo men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kōoji jikuru ba, fōjō ye men namaala kojuuya. ⁷ Wo tii kana a miri ko a ri fen sōrōn Maari bolo. ⁸ Filankafu le. A tē tola kan kelen si kan ala ko si rō.

Fantan ni nanfulutii

⁹ Lemeniyamōo men ye fantan di, wo ka kan ka waso bakē, baa a ka bonya sōrōn Alla la. ¹⁰ Men ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bakē, baa a ka dooya sōrōn. Mōo wo ri sa ka wa ikomin bin feren ye jala ka wa ja men ma. ¹¹ Ni tele bōra ka a wuyē ba labō, bin di ja, a fereilu bēe ri tunun. A dariya bēe ri ban fewu. Nanfulutii fanan bantō ten de ka bō ala ko ketailu tēma.

Alla tē mōo manēenna

¹² Kunnadiya mōo men ye a mujunna ala tōrya rō, wo mōo wa ban kōrōbōla Alla bolo a ri jenemaya banbali sōrōn, Alla ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ¹³ Kojuu kē loo wa mōo mira a tōrya waati rō tuma men na, a kana a fō ko Alla le ye a manēenna, baa kojuu kē loo tē Alla mirala. Alla fanan tē mōo si manēenna ten. ¹⁴ Mōo bēe ye manēenna a jere la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. ¹⁵ Kojuu loo wa an mira tuma men na a ri

* 1:1 Kuma jin ma fō ko mōo wo ye sōrōnna Isirayeli la kabila tan ni fila kelen de ma, a fōnin dunupa mōo bēe le ye men lanin Maari Isa la.

an ke kojuu kela ri, a ni kojuu wa fanka sɔrɔn tuma mɛn na, a ri an faa.

¹⁶ Nba, n kaninbailu, ai kana sɔn ai ye lafili. ¹⁷ Mɔɔ ri fen puma mɛnilu sɔrɔn, a ni fen dafanilu, woilu bɛɛ ye bɔla Alla fɛ san ma, mɛn ka san dɔ kɛnɛbɔlanilu dan. A tɛ yɛlɛmanna ka bɔ a ja ma. Dibi yɔrɔ si tɛ a la. ¹⁸ A ka jɛnemaya kura latɛɛ ka a di an ma ka fara ala kuma la, mɛn ye tɔja ri. A ka wo kɛ, sa a ri lɔdiya fɔlɔ di an ma ala danninfenilu bɛɛ tɛma.

Fo ka Alla la kuma labato

¹⁹ Ai ye hankili bila jin dɔ, n kaninbailu, ai ka kan ka kaliya ka ai tolo malɔ ai jɔɔn na, ai kana da lakaliya kuma fɔla, ai kana mɔnɛ jona. ²⁰ Baa mɔɔ wa mɔnɛ, a ti se telenbaya koilu kɛla. ²¹ Wo le kosɔn, ai ye kɔnɔrɔjuuya bɛɛ to ye, ka kojuu bɛɛ boloka. Ai ye ai fanmajii ka sɔn Alla la kuma ma, a ka mɛn don ai jusukun dɔ. Kuma wo le ri se ka ai kisi.

²² Ai ye ai tolo malɔ Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malɔla a la. Ni wo tɛ, ai ri ai jɛrɛ lafili. ²³ Baa ni mɔɔ ka a tolo malɔ kuma wo la, kɔni a ma sɔn wo labatola, a ye ikomin mɔɔ mɛn ye a jɛrɛ jɔkɔrɔ ragbɛla dubalen na kosɛbɛ. ²⁴ A wa ban a jɔkɔrɔ ragbɛla ka wa, a jɔkɔrɔ ye ja mɛn ma, a ri jina wo ko i kɔrɔ. ²⁵ Sariya dafanin di se mɔɔilu hɔrɔyala. Mɔɔ mɛn wa a raja a karanna tuma bɛɛ, Alla ri wo tii kunnadiya ala ko ketailu rɔ. Wo ye mɔɔ le ri, mɛn ye kuma wo labatola. A tɛ sɔn ka a tolo malɔ a la gbansan.

²⁶ Ni mɔɔ ye a mirila ko a ye Alla la dina rɔ, ka a tɛrɛn a ti se a nɛn kun marala, wo tii ye a jɛrɛ lafilila. A ye mɛnilu jatela Alla la dina ri, woilu tɛ foyi ri. ²⁷ Ka faratanilu ni cɛsamusoilu dɛmɛn alu la tɔrɔya waati, a ni ka an jɛrɛ mabɔ dunɔja ko nɔɔilu bɛɛ la, wo ye Alla la dina seniman ba le ri an Fa Alla jɔkɔrɔ.

2

Alu kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma

¹ Nba, n badenmailu, ai ra lɛmɛniya an na Maari Isa mɛn Nɛnematɔmɔnin ma, gbiliya ba ye mɛn bolo, wo rɔ ai kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma. ² N di misaliya di ai ma. Ni lon do rɔ, mɔɔ do ri na don ai kan ai la ladɛn diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin puma ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, ³ tumadɔ ai ri jɔbɔ faanin pumatii wo la, ka a bonya, ka a fɔ a yɛ ko a ye na a sii siifen puma rɔ yan, kɔni ai ri a fɔ fantan ye ko a ye a lɔ wo ri, ni wo tɛ, ai ri a fɔ a yɛ ko a ye a sii duu ma ai sen kɔrɔ. ⁴ A ye di wo rɔ? Ni ai ka a kɛ ten, ai ma mɔɔ do lafisaya do ri ai tɛma wa? Ai ma na kɛ miriyajuutii ri ai la kititɛɛ diya rɔ wa?

⁵ N badenma kaninbailu, ai tolo malɔ. Dunɔja mɔɔilu ye mɛnilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa alu ri lɛmɛniya kosɛbɛ. Alla ka alu suwandi fanan, sa alu ri se donna ala mansaya rɔ, a ka mɛn lahidi ta a kanintemailu yɛ. ⁶ Kɔni ai ye fantanilu dooyala! Nanfulutiilu le tɛ ai mirala karagbɛɛɛ la wa? Alu le tɛ ai mirala ka wa ai ri kititɛɛ diya rɔ wa? ⁷ Ai ye mɛn ta ri, nanfulutii le tɛ wo tanama kuma fɔ wa?

⁸ A sɛbɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «I ye i siipɔɔn kanin ikomin i ye i jɛrɛ kaninna ja mɛn ma.» Alla la mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye kɔɔuma kɛla. ⁹ Kɔni ni ai ka mɔɔ bɔ mɔɔ rɔ, ai ra kojuu kɛ. Sariya ye a yirakala ko ai ye sariya tɔjanbailu le ri wo rɔ. ¹⁰ Ni mɔɔ ka sariya kelen pe tɔjan ka a tɔilu bɛɛ latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya bɛɛ tɔjan. ¹¹ Baa Alla kan ko: «I kana kaninke kɛ.» A kan fanan ko: «I kana mɔɔ faa.» Awa, ni mɔɔ ka mɔɔ faa, wo tii ra kɛ sariya tɔjanba ri, hali ni a ma

kaninke ke. ¹² Alla ri ai la kititee ka a ben sariya le ma, sariya men ye maa harayala. Wo le koson, ai ye ai kuma ni ai taama bee ke ka a ben miriya wo ma. ¹³ Hina ri se kititee ma.

Lemeniyamooilu ka kan ka kewalijumailu ke

¹⁴ Nba, n badenmailu, ni maa do ka fo ko lemeniya ye a bolo, ka a teren a te kewalijumailu kela, a ye di wo ro? A tii ri se kisa wa? ¹⁵ Ni ai badenmace wala ai badenmamuso mako ye feriyabo ni balo la don? ¹⁶ Tumado ai do ri a fo makotii wo ye ko, «Alla ye here ke i ye, ko i ye wa i maja, ka damunun ke ka i fa,» koni ni a ka wo le fo ka a teren a ma fosi di a ma ka a mako ja, wo ye nfen de jala? ¹⁷ Wo ja kelen de ma, ni maa do kan ko a lemeniyani, ka a teren a te kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya te foyi jala a ma. A ye ikomin fen faanin de.

¹⁸ Tumado do ri a fo ko: «Lemeniya ye i bolo, koni nde ye kewalijumailu kela.» Nba, ile men te kewalijumailu kela, i ye i la lemeniya yiraka n na ni kewalijumailu te. Nde fanan di n na lemeniya yiraka i la n na kewalijumailu sababu la. ¹⁹ I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka jii! Hali jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye foo ka alu yerere. ²⁰ Mookuntan! I ye a fe n ye a yiraka i la wa ko lemeniya te foyi jala ni a ma maa lo kewalijumailu kela? ²¹ Alla ma an benba Ibrahima jate maa telenni ri ala kewalijumailu le koson wa? Baa a ka a dence Isiyaka la sarakadiya kan ka a ke Alla la sarakafen di. ²² I ka a payen wa? A lemeniyara Alla ma ka kewalilu ke. A ka kewali menilu ke, woilu le ka ala lemeniya dafa. ²³ Wo le ro, men sebeni Alla la kitabu kondo, wo dafanin. A sebeni ko: «Ibrahima lara Alla la kuma la. Wo ro, Alla ka a jate maa telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Ibrahima kili ko a terice. ²⁴ Ai ka a payen wo ro ko

Alla ri maa jate maa telennin di a tii la kewalilu koson, lemeniya ko gbansan te.

²⁵ Wo ja kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate maa telennin di ala kewalijumailu le koson. Baa Isirayelika ce fila menilu wara jamana lakarsi, Rahabu ka woilu ramira kojuma a wara, ka ban ka alu demen sila gberere saronna ka wa. ²⁶ Nba, ni nin te maa men faribanku ro, maa wo sanin de. Wo ja kelen de ma, ni maa do kan ko a lemeniyani, ka a teren a te kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya ye ikomin fen faanin de.

3

Fanka ye maa nen na

¹ N badenmailu, ai siyaman ma kan ka ke karanmooilu ri, baa ai ka a lon ko andeilu menilu ye mooilu karanna, an na kiti ri gbaleya ka tamin maa tilu ta la. ² An bee ye filila ja siyaman de ma. Ni maa men te filila a kuma ro fewu, wo tii ye maa dafanin de ri. A ye senjerela maa le ri. ³ An wa karafe don so da ro sa a ri wa an sawonan diya ro, so la ko bee ri ke andeilu le bolo. ⁴ Ai ye jikan kulunbailu mafene. Alu ka bon kosebe. Fajoo ba wa tee, a ri alu ta ka wa alu ri. Koni kulun borilan fitini do ye alu la, men ye alu lawala kulunborila sawonan diya bee ro. ⁵ Wo ja kelen de ma, nen ye maa faribanku fen fitini do le ri. Koni a ye waso ko bailu fola.

A ragbe! Ta fitina ri se tu ba mirala ka wo bee janin. ⁶ Maa nen fanan ye ikomin ta. Foyi te a la ni kojuu gbansan te! A ye maa faribanku yoro do le ri, men di maa faribanku yoro tilu bee lanoo. A ye ikomin jahanama ta le ye a ro. A ri se maa la dunyarate bee ratijnanna. ⁷ Adamaden ye ni mafen su bee kolola: waa ro soboilu

wo, kɔnɔilu wo, ji rɔ fenilu wo, ni-mafen misenilu wo, menilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo bɛɛ kolo, ⁸ kɔni mɔɔ si ti se a nɛn kolola! Fen juu le. Mɔɔ ti se a la. A kɛni ikomin a lafani baa le la. ⁹ Maari mɛn ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nɛn de la, kɔni Alla ka mɔɔ menilu dan ka alu kɛ a jɛrɛ munuɲa ri, an ye woilu dankala nɛn kelen wo le la. ¹⁰ Da kelen de ri duwawu kɛ a ri dankali fanan kɛ! N badenmailu, wo ma kan ka kɛ de! ¹¹ A ye di? Ji duman ni ji kunani fila bɛɛ ri se bɔla ji bɔ diya kelen dɔ wa? ¹² A ye di, n badenmailu? Toroju ri se a denna olibiyedenilu la wa? Rɛsɛnju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma tɛ! Nba, ji duman tɛna bɔla ji bu yɔrɔ rɔ, kɔɔji ye bɔla mɛn dɔ.

Famunyali mɛn bɔni Alla rɔ

¹³ Nba, mɔɔ ye ai tɛma wa, mɛn ye mɔɔ famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye ala famunyali yiraka ala taama juma rɔ, a ni ala kewalilu rɔ, a ye menilu kɛla fanmajii mɛn bɔni famunyali rɔ. ¹⁴ Kɔni ni keleya ye ai la kojuuya, a ni bɛnsɛnkolontɛya, ai kana ai jɛrɛ bonya ko ai ye mɔɔ famunyanilu le ri. Ni wo tɛ, ai ri wuya fɔ ka tuɲa tɲan. ¹⁵ Famunyali su wo ma bɔ Alla rɔ sankolo rɔ. A bɔni dunuɲa le rɔ yan, a ni adamaden ni jina le rɔ. ¹⁶ Baa keleya ni bɛnsɛnkolontɛya ye yɔrɔ mɛn dɔ, sɔsɔli fanan ka siya ye, a ni kewalijuu su bɛɛ. ¹⁷ Kɔni famunyali mɛn bɔni Alla rɔ sankolo rɔ, wo fɔlɔ ye a tii kɛla mɔɔ sɛniman de ri, jususuma duman mɛn yɛ. Wo tii ye mɔɔ sabarini de ri, mɛn na ko ma gbɛn. Wo ye hinala mɔɔilu la kɔsɛbɛ ka kɔɲumailu kɛ alu yɛ. A tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. Filankafuya tɛ ala ko rɔ.

¹⁸ Mɔɔ mɛn ye jususuma baara kɛla mɔɔilu tɛma wo la dunuɲaratɛ ri kɛ telenbaya ri.

4

Ai ye ai madon Alla la

¹ Nba, kɛlɛ ni sɔsɔli mɛnilu ye ai ni i jɔɔn tɛ, woilu bɔni mi? Alu ma bɔ ai la nata juuilu le rɔ wa, menilu ye kɛlɛ kɛla ai la jɛnemaya rɔ tuma bɛɛ? ² Fen loo ye ai la, kɔni ai tɛ a sɔrɔnna. Wo rɔ, mɔɔ faa loo ye ai mirala. Ai nata lani fen do kan, kɔni ai ti se wo sɔrɔnna. Wo rɔ, ai ye i jɔɔn sɔsɔli, ka i jɔɔn kɛlɛ. Ai ye mɛn fɛ, wo tɛ ai bolo, baa ai tɛ a tarala Alla la. ³ Ni wo tɛ, ai wa a tara, ai tɛ fen sɔrɔnna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jɛrɛ la nata juuilu le nafa kanma. ⁴ Ai ye ikomin kaninkɛlailu! Dunuɲa koilu duman mɛn yɛ, Alla la ko ma di wo tii yɛ. Ai ma wo lɔn wa? Nba, mɔɔ mɛn ye a fɛ ka kɛ dunuɲa koilu kaninba ri, wo tii ye a jɛrɛ kɛla Alla juu le ri. ⁵ Mɛn fɔni Alla la kitabu kɔndɔ, ai ye ai mirila le ko wo fɔni le fuu wa? A kan ko: «Alla ka nin mɛn bila an dɔ, wo duman a ye a ja jɛrɛ jɛrɛ ma.»

⁶ Kɔni Alla ka baraka don an na ko rɔ haan ka tamin. Wo le kɔsɔn, a fɔni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Alla ye jɛrɛdabailu kɛlɛla.

Kɔni a ye baraka donna mɔɔ fanmajiiɛnlu rɔ.»

⁷ Wo le rɔ, ai ye ai fanmajii Alla yɛ ka a kan mira. Ai ye ai ban Setana rɔ. Wo rɔ, a ri a bori ka a mabɔ ai la. ⁸ Ai ye ai madon Alla la. Wo rɔ, Alla fanan di a madon ai la. Ai kojuukɛlailu, ai ye ai bolo bɔ kojuu la fewu. Ai filankafuulu, ai ye ai jusukun sɛniya. ⁹ Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye yɛlɛ boloka ka a kɛ kasi ri. Ai ye sewa boloka, ka a kɛ jusukasi ri. ¹⁰ Ai ye ai fanmajii Maari jɔkɔrɔ. Wo rɔ, a ri ai kun nawuli.

Lɛmɛniyamɔɔilu kana i jɔɔn mafɔ

¹¹ Nba, n badenmailu, ai kana i jɔɔn tɔɔjuu fɔ. Mɔɔ mɛn wa a badenma tɔɔjuu fɔ, ka a badenma jii kojuukɛla ri, wo tii ye Alla la sariya le tɔɔjuu fɔla, ka sariya wo

jii fen juu ri. Ni mɔɔ don ka sariya jii fen juu ri, wo tii tɛ sariya labatola fo ka a jɛrɛ kɛ sariya jalakiba ri. ¹² A kelen pe le ye sariyasi-iba ri. A kelen pe le ye kititɛɛla ri. Ale le seni mɔɔ kisila, a seni mɔɔ halakila fanan. Kɔni ai mɔɔ gbansan, nfenna ai ye ai mɔɔɔnɔn jii kojuukela ri?

Lemeniyamɔɔilu kana alu jɛɛdabaya

¹³ Nba, ai ye ai tolo malɔ sisen. Ai kan ko: «An di wa so do kɔndɔ bi, ni wo tɛ sini. An di san kelen kɛ ye, ka julaya kɛ ka tɔnɔ sɔrɔn.» ¹⁴ Ai kan ten, kɔni ai ma wo lɔn mɛn di kɛ sini. A ye di? Aila dunɔɔparatɛɛ ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, mɛn di bɔ ka waatini kɛ, ka ban ka tunun. ¹⁵ Ai ka kan de ka a fɔ ko: «Ni Maari sɔnda, an kɛndɛ ri to, an di ko jɛnɛni kɛ.» ¹⁶ Kɔni sisen, ai ye ai wasola ka jɛɛrabaya kumailu fɔ. Wo jɔɔn bɛɛ ma jɛ le! ¹⁷ Wo rɔ, ni mɔɔ mɛn ka a lɔn a ka kan ka kɔɔɔma mɛn kɛ, kɔni a ma wo kɛ, wo tii ra julumun kɛ.

5

Nanfulutii janinkejuuili

¹ Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malɔ! Ai ye kasi ka kule, baa tɔɔya ri na ai sɔrɔn. ² Aila nanfulu ra tɔɔan. Baabaanen da don ai la faaninilu rɔ. ³ Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbɛ mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta. Ai ra nanfulu laden ai jɛrɛ ye dunɔɔa laban waati jɛn dɔ. ⁴ Ai ja lɔ! Baaraden mɛnɛni ka ai la sɛnɛsumanilu ka, ai ka woilu janfa. Ai ma sɔn alu sara dila alu ma. Sara wo ye kulekan bɔla ai kanma. Baaradenilu kulekan ra se Maari Sebɛɛtii ma. ⁵ Ai ka ai la dunɔɔparatɛɛ kɛ fen duman gbansan de kan, ka ai diyana koilu gbansan de kɛ. Ai ra ai jɛrɛ kɛ ikomin nisi tɔlɔnɛni, mɛnɛni ye alu kannatɛɛ lon makɔnɔla. ⁶ Ai ra kiti labe mɔɔ telenni kan ka a faa, mɛn tɛ ai sɔsɔli.

Lemeniyamɔɔilu ye alu muɔun

⁷ Wo le rɔ, n badenmailu, ai ye ai muɔun foo Maari ye na. Ai ma sɛnɛkelailu kɔrɔsi wa? Alu ye suman ka makɔnɔla, alu ri mɛn sɔrɔn alu la sɛnɛ rɔ. Alu ri alu muɔun foo sanci ye na, sanci fɔlɔ ni sanci laban. ⁸ Ai fanan ye ai muɔun, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya.

⁹ N badenmailu, ai kana ai makasi ai jɔɔn kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititɛɛla le a ri, mɛn ma jan ai la. A ri na i tɔrɔfɛ sisen. ¹⁰ N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabijumailu la kuma rɔ, mɛnɛni kumara a tɔɔ rɔ. Woilu ka alu muɔun i tɔrɔya kɔrɔ ja mɛn ma, ai ye ai muɔun ja wo le ma. ¹¹ Ai ja lɔ! Mɔɔ mɛnɛni ka alu muɔun tɔrɔya rɔ, an ye a fɔla ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a muɔun ja mɛn ma, ai ka wo mɛn. Maari ka mɛn kɛ a ye a laban dɔ, ai ka wo fanan lɔn, baa Maari la kininkinin ka bon, a ni ala kaninteya.

¹² Nba, n badenmailu, n ye mɛn magbɛɛyala ai ye, wo le jɛn: ai kana ai kali. Jɔn, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai sɔnda ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko jɔn. Ni ai ma sɔn ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko ɛɛn. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan.

Fanka ye Alla tara rɔ

¹³ Nba, ni tɔrɔbatɔ ye ai tɛma, wo ye Alla tara. Ni mɔɔ sewanin ye ye, wo ye kaliman bɔ Alla ye ka a tando. ¹⁴ Ni jankarɔto ye alu rɔ, wo ye lemeniyamɔɔilu la dɛkuru jɛmɔɔilu kili. Alu ye tulu kɛ a kun na Maari tɔɔ rɔ, ka Alla tara a ye. ¹⁵ Ni mɔɔ ka ala lemeniya la Alla rɔ ka a matara, jankarɔto ri kɛndɛya. Maari ri a lawuli. Ni jankarɔto tun ka kojuu le kɛ, Maari ri woilu yafa a ma. ¹⁶ Wo le rɔ, ai ra kojuu mɛnɛni kɛ, alu ye woilu fɔ i jɔɔn ye, ka Alla tara ai jɔɔn ye, sa ai ri kɛndɛya.

Fanka ye telenba la tarali la a ye ko jala kosebe.

¹⁷ Nabi Eli fanan tere adamaden de ri ikomin andellu, kɔni a ka a raja Alla matarala ko sanci kana na. Wo rɔ, sanci ma na san sawa ni karo wɔrɔ kɔrɔ. ¹⁸ Wo taminni kɔ rɔ, a ka Alla tara ikɔ ko sanci ye na. Sanci nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka alu den.

¹⁹ N badenmailu, tumado ai do ri fili ka tɔna sila bila, kɔni lemeniyamɔ do ri wo tii laseyi ka a bila tɔna sila kan ikɔ. ²⁰ Ni wo kera, ai ye la a la ko mɔ mɛn ka kojuukɛla labɔ ala fili sila kan, wo tii ra kojuukɛla ni kisi saya ma. A fanan di kɛ sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojuukɛla wo ma.